

Snopč 1.

1, 2, 3, 5, 6

Cena 15 kr.

NARODNA

BIBLIOTEKA

Kranjska

čbelica.

Prve bukvice.

V. Novak

F. MATOLOVI, WIEN

Tiska in založil J. Krajec v Novomestu.

 zobraženost in dosledno materialno blagostanje napreduje vsposed z razvitkom književnosti v obče in posebej lepe književnosti ali leposlovja. Kako književnost posredno dovaja narod k materialnemu napredku, nam ne trebé na tem mestu razpravljati, mi opozorujemo samo na veliko odgojiteljno važnost lepe književnosti, koja oplemenjuje srce, budi ~~uzvišene~~ ^{uzvišene} ideje in čvrstí značaj.

Ali ta književnost je brez koristi, ako je pristopna le minimalnemu delu národa. Ako hočemo vnesti v svoj národ luč prosvete in obrazovanosti, ako ga hočemo rešiti duševnega mraka, politične nezrelosti in materialnega propadanja, moramo dati književnosti praktični smer, da prodre v vse sloje in kroge národa.

V tem pogledu imamo zabeležiti več poskusov. Za našo književnost velezaslužni A. JANEŽIČ izdajal je „Cvetje iz damačih in tujih logov“. Prerano umrli J. JURČIČ pa „Slovensko knjižnico“. Obe podjetji žali-

bog nista procveli, deloma ker nista bili osnovani na imenovanem temelji.

Da se približamo onemu potu in načinu, kako bi narodu brez razlike stanu in starosti za najmanjšo ceno podajali lepega in koristnega čitanja, naumila je podpisana knjigarna izdajati „**Národno biblioteko**“ po primeru „Srpske narodne biblioteke“, „Hrvatske narodne biblioteke“ in nemške „Universalbibliothek“. — Izdajala bode tedaj v zvezčičih po 5—6 pol obširnih, kateri bodo izhajali v primernih presledkih, znamenite proizvode, kateri so uže tiskani, pa se v knjigotrštvu več ne dobé, kakor tudi originalna dela in prevode iz ptujih književnostij. Kjer bode potrebno, dodal se bode tudi uvod in tolmač. V zbirko se bodo uvrstila samo taka dela, katerim gledè npravstvenosti ni nikakeršnega prigovora.

Prvi zvezki obsegali bodo „Krajsko Čbelico“, ktera je iz knjigotrštva popolnem izginola. Kako znamenita je ta zbirka v naši književnosti, znano je vsakemu, kdor se za leposlovje slovensko zanima. — Pozneje pridejo na vrsto dela nadarjenega národnega pisatelja Andrejčkovega Jožeta, kateremu hočemo s tem postaviti književni spomenik. Tudi

več izvornih del od priljubljenih pisateljev in prevodov znamenitih del nabavila si je uže podpisana knjigarna.

Cena vsacega zvezčiča je udarjena na 15 kr. res neznatno vsotico, ktera, kakor se nadamo, bode pomagala dosehati oni smoter, kateri smo kot merodajen označili. Prodajali se bodo tudi pojedini zvezčiči.

Podpisana knjigarna priporoča se P. T. občinstvu, da se od svoje strani odzove in izdavanje „Národne biblioteke“ omogoči.

„Národna biblioteka“ se zamore sprejemati vsak snopič posebej, brez dolžnosti daljega sprejemanja, po **15 kr.**

Za kraje, kjer ni knjigarne, priporočuje se pa naročba od deset do deset snopičev, tako, da se pošlje podpisanemu založništvu 1 gold. 50 kr. z naročilom vred po poštnej nakaznici; dobivajo se potem snopiči poštne prosti.

Dobiva se pa „Národna biblioteka“ tudi posredovanjem vsake bukvarne.

Rudolfovo, meseca februarja 1883.

J. Krajec,

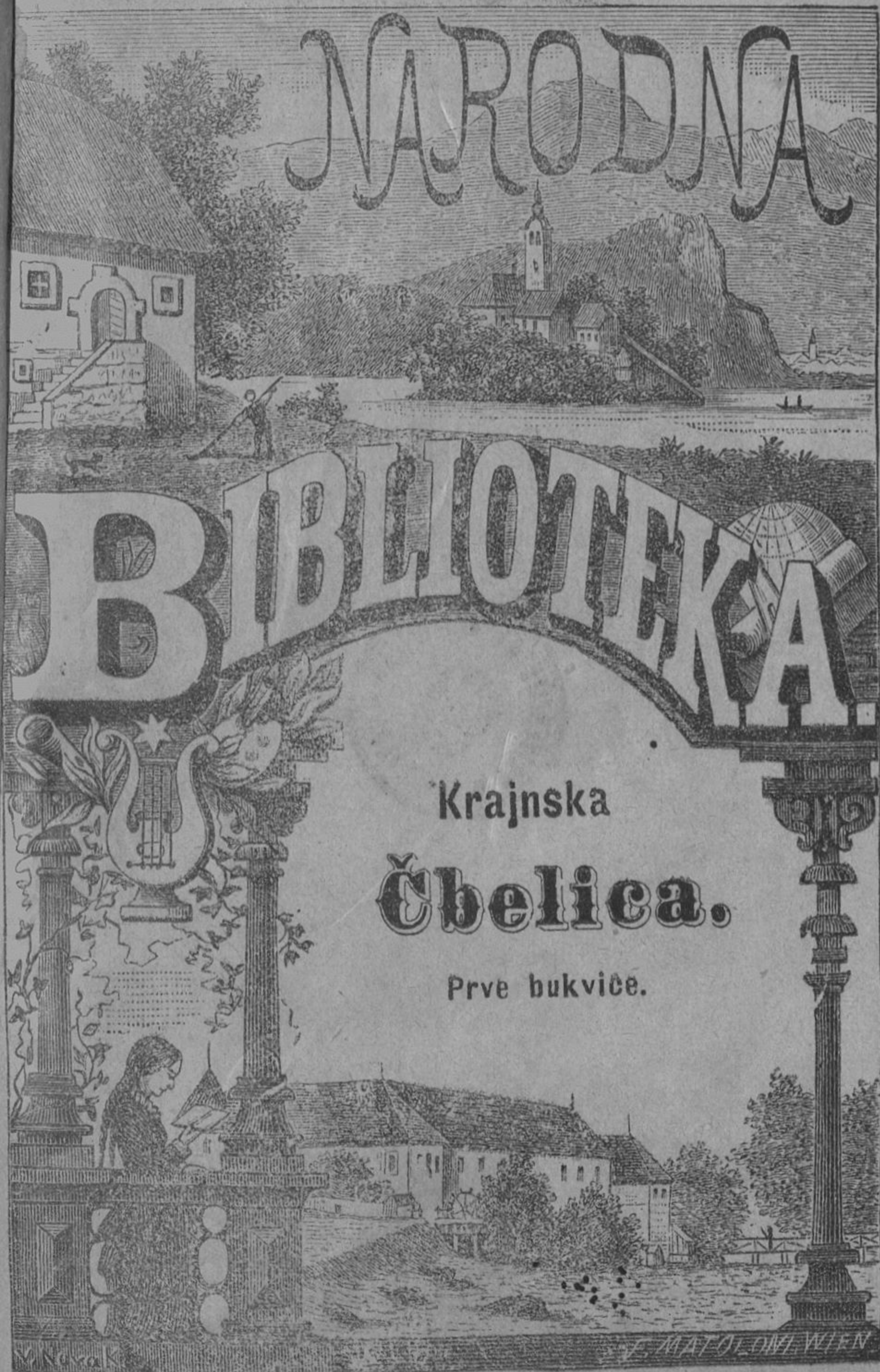
tiskar in založnik,

Novomesto (Rudolfswert).

ve
p
p
1
s
s
1
s

snopič.

Cena 15 kr.

Natisnil in založil J. Krajec v Novomestu.

NARODNA BIBLIOTEKA

(1)

KRANJSKA
Č B E L I C A.

Na svitlobo dal

M. KASTELIC.

P R V E B U K V I C E.

Po drugem natisu za tisek priredil

R. PERUŠEK.

J. Urhovec

J. Rindlicher

Novomesto 1883. — Natisnil in založil J. Krajec.

VII, B, 32. 198, 9

630034801

U v o d.

Književna povestnica v širjem smislu nas vpoznavava z razvitkom književnosti, pisatelji in njihovimi deli od one dobe, ko je začel narod vpotrebljavati pismo. Prema temu učé naši literarni historiki, da se začenja novo-slovensko slovstvo, ako ostavimo na stran brizinske spomenike, z 1550. letom, ter da je Primož Trubar oče našemu slovstvu.

Ali kedar govorimo o slovenskej književnosti, razumevati nam je samo književne plodove slovenskega uma in slovenske národne individualnosti. V ožjem smislu obsega tedaj književnost samo tako zvano leposlovje ali poezijo v vezanej in nevezanej besedi.

Premda tedaj nehčemo niti malo lkratiti zaslužene slave ni vrlemu Trubarju, niti dolgej vrsti mož, koji so napisali priličen broj molitvenikov, slovníc in pratik, moramo ipak priznavati, da ti možje samo v toliko spadajo v okvir prave literarne povestnice, v kolikor so bili začetniki slovenskemu pisanju, ináčé pako ima povestnica jezikovega razvitka zadačo, oceniti njihov trud.

Bitno svojstvo národne književnosti je, da se nam v njenih plodovih zrcali národni kulturni in duševni život. Njihova dela pa so skoro brez izjeme prevodi in sicer takih del, katera ne spadajo strogo v književno povest.

Prava literarna povestnica peča se samo sè samoniklimi plodovi národnega uma, ter uči poznavati izvor, razvoj in aktualno stanje lepe književnosti. Temu delu slovstva udarjen je pečat národnega značaja in národne kulture, ker ima svoje vrélo v národnej poeziji.

Národnej književnosti tedaj ne moremo prištevati cerkvenih pesnij Primoža Trubarja, Seb. Krela, Jurija Dalmatina, Jan. Schweigerja, Lukeža Klinca, Adama Bohoriča, Ahaca Stržinarja, Primoža Lovrenčiča, Filipa Repež-a, Maksa Redeskinija, Gašparja Rupnika, Dolinarja, Barage, Danjka, Staniča i Potočnika. Znamenit je Jurija Japlja prevod nekterih cerkvenih pesnij, ker so postale národna imovina.

Stega stanovišča pa gre nedvojbeno „Kranjskej čbelici“ kot pokretnici slovenske lepe književnosti odlično mesto.

Predhodnice „Kranjskej čbelici“ sta P. Marka Pohlina zbirki: „Skupspravljjanje kraynskeh pisanic od lepeh umetnost, 1780“ in „Pisanice od lepeh umetnost na tu lejtu 1781“, kateri zbirki némata sicer nikakeršne poetične vrednosti, ako izvzemeš proizvode Vodnikove muze, kateri pa se tedaj tudi še ni bil emancipiral prostega nasledovanja nemških in latinskih vzorov, in P. Damascena (Antona F. Deva) opereto „Belin“. Zaslužita pa leti zbirki, da jih omenjamo, ker sta nekoliko povodom bili izdavanju „Kranjske čbelice“, kar je razvidno iz uvodne pesni „Priятlom Kranjščine“ v „Čbelici“ I, pag. IX: (v našem izdanji pag. 16.)

„Preteklo dvakrat dvajset osmo leto
Kar združeni so domovini peli,
Srce od „Pisanic“ je komaj zgreto,
Slovo od njih so razkropljeni vzeli itd.“

Od tega časa pa do izdavanja „Čbelice“ nam je iztaknoti dva pisatelja. Prvi je Anton Linhart, (porojen v Radovljici 1756., umrl v Ljubljani 1759. leta), drugi Valentin Vodnik (porojen 3. febr. 1758. leta v Gornjej Šiški, umrl 8. jan. 1819 v Ljubljani), po pravici imenovan „prvi pesnik“. Književni trud obeh je po vrednosti ocenjen in mi samo opažamo, da plodovi njunega uma ne bi bili tako znameniti v književnosti našej, da nista pogodila narodne žice. Kajti Linhartovi poslovenjeni glumi „Županova Micika“ in „Veseli dan ali Matiček se ženi“ sta prirejani za slovenski svet in Vodnikove pesni dišejo slovenski duh. Da se je naša národna osebnost preveč asimilovala sosednej nemškej, ni njegova krivda. Ako pohvalno omenimo še Vrbana Jarnika, koji je svoje pesni objavljaj v Carinthy-ji, našteji smo vse pesnike, koji so spomina dostojni.

Književni pojav odlične važnosti pa je „Kranjska Čbelica“.

Da je pravi ustanovnik in urednik te zbirke učeni Matija Čop (porojen 26. jan. 1797, umrl 6. jul. 1835. leta), je razvidno iz pisem Preširnu in Kopitarju mei leti 1830—1832 pisanih *). Njegova plodunosna delatelnost je izvrstno ocenjena v „Zvonu“ 1879. Njegovo obširno znanje različnih slovstev osvedočilo ga je, da je uspešen trud na slovstvenem polji mogoč samo na národnej podlogi. V družbi za svojo materinščino vnetih rodoljubov počel je izdajati „Kranjsko čbelico“ in tako je izšel prvi zvezek leta 1830.

*) „Zvon“ 1879, p. 131.

Da je na čelu knjige označen M. Kastelic kot izdajatelj, tolmači prof. Levec v „Zvonu“ tako, da je pre on jedini od vsih sotrudnikov mogel vložiti novce v tako podjetje. On tedaj uživa slavo izdajatelja te zbirke, premda je pravi nje pokretnik bil Matija Čop, ki je tudi rokopise pregledaval in popravljaj.

Nikakor se ne sme prezreti, da je misel, tako zbirko izdajati, poticalo izdanje srbskih narodnih pesnij po Vuku Karadžiću, (1823, 1824 i 1833) in objavljenje nekterih slovenskih narodnih pesnij v zbirki Fr. Čelakowskega: „Slowanske narodnj pjsně w Praze 1832“ (id. 8° I. zv. str. 192—194 in III. zv. str. 214—217.) Preširen sam in zajedno ž njim Andrej Smolè nabirala sta narodne pesni ter jih objavljala v „Čbelici“ in pozneje v Vrazovej in Koritkovej zbirki narodnih pesnij. Isto nam svedočijo tudi srbske in česke narodne pesni, koje so na slovenski jezik preložene in v „Čbelici“ objavljene.

Kakor je tedaj povod temu izdavanju sam kazal na narodno pesništvo, tudi ni dvojbe, da se je trudilo kolo pesnikov prijateljski mej seboj zvezanih po mogočesti otresti se tujih vzorov in bližati se narodnemu mišljenju. Razume se, da zvonanji oblik pesnij ni mogel ostati čisto slovenski, vsaj je tudi samo sekundarne važnosti, ali pesniki so se trudili, pogoditi narodni glas in to je, kar dela „Kranjsko čbelico“ pri vsej različnej estetične vrednosti pojedinih umotvorov pravim plodom narodne književnosti.

Za onim pravcem pako, kateri je označila „Kranjska čbelica“ tem, da so njeni trudniki narodno osebnost priznavali temeljem in izvorom, na koja se ima

oslanjati naše pesništvo, povelj so se, malo ne, vsi naši pesniki in literati, in ta posledica dela „Kranjsko čbelico“ pojavom epohalne važnosti v našem slovstvu.

Važna je dalje „Čbelica“ v naši književnosti z razloga, da je prokrčila pot slovenskemu pesništvu v boljše olikanejšje kroge, koji so se začeli stoprv tedaj zanimati za slovenščino in napredek slovenske književnosti; in premda je imela trde boje celo z moževi za slovenščino vnetimi n. pr. z Metelkovci, bil je konečni vspeh vendar njen.

Imenitno dela „Čbelico“ tudi to, da so se okupili v njeno kolo vsi tadANJI pesniki, katerih zložnost jedino je pomogla doseči gore imenovani uspeh. Ona je pripomogla, da se sile niso razcepile in tako oslabela delatelnost na lep-slovnem polji, kajti da ni bilo skupnega ognjišča, kedaJ in kje bi bili zagledali proizvodi pesnikov beli dan? In da ni „Čbelica“ netila ognja, jeli ne bi bil marsi-kateri pesnik utihnil ali pa se celo ne oglasil?

Naposled ohranila je „Čbelica“ jedinstvo v pismu, katero se je jelo tedaj rušiti, da niso duševni junaki v kolu „Čbelice“ v abecednej vojski sijajno premagali metelčico, katera je potem (kakor po vzprijetji gajice vsa druga pisma) v Bogu zaspala. —

Izšli so prvi četiri zvezki zaporedoma leta 1830., 1831., 1832. in 1833., prvi zvezek v drugem natisu leta 1834. Peti zvezek zagledal je svetlo 1848. leta in sicer v Gaje-
vem pravopisu, dočim so ostali zvezki bohoričico tiskani.

Naj sledi še nekoliko besedij o pesnikih, kateri so bili v kolu „Kranjske čbelice“.

Izdavatelj in marljiv trudnik „Čbelice“ bil je Miha Kastelic (Kostelec), porojen v Zatičini leta 1796, umrl

knjižničar v pokoji leta 1868. v Ljubljani. Podpis njegov v Čbelici je M. K. Znamenitega pesnika ga ne moremo imenovati, ali krivična je sodba, da v njegovih pesnih reje „mehkužna otožnost in otožna mehkužnost“. Večina pesni je veselega značaja ter se prilično gladko čitajo.

Glavni sotrudnik bil je Dr. Jakob Zupan, poročen 4. jul. 1785 na Prevojah pri Brdu, doktor sv. pisma, profesor bogoslovja v Ljubljani, od koder je odšel v Celovec, zamerivši se duhovniškej oblasti leta 1838. Umrl je 6. febr. 1852. V svojem pesnikovanji povel se je čisto za Vodníkom, zato je vse svoje pesni v nespretnih četverovrstnih zapel. Pesni je objavljial v „Čbelici“, v „Illyr. Blatt“-u ter v Carinthiji. Nadarjen pesnik ni bil. Zupan je bil vrlo učen, izobražen in duhovit mož, ali kot pesnik pokazal je več dobre volje, kot talenta. Lirske pesni so gole pesni-prilичnice. Bil je izvrsten poznavatelj slovanščine, ali v pesnih mu je jezik čisto preveč zasukan, prisiljen in težko umljiv.

J o ž e f Ž e m l j a, rojak Preširnov, se je rodil 10. febr. 1805 na Breznici, umrl kot vikar v Ambrusu 15. sept. 1843. — Prijavljal je svoje pesni v „Čbelici“ (s početka sè znakom **), in v „Illyr. Blatt“-u. V 12. listu imenovanih novin leta 1843. objavil je prevod sloveče pesni Utješenovičeve: „Jeka od Balkana“. Istega leta izdal je povest v stancah, katerej je snov vzeta iz hrvatske povesti, z naslovom: „Sedem sinov“. Pridejana je elegija G. Graya iz angleškega preložena. Bil je vrlo izobražen mož in dober filolog. Nedvomno ga je pobudil Preširnov epos „Krst pri Savici“, da je napisal svojo povest v istej meri, kakor Preširen svojo, namreč v stancah.

Blaž Potočnik (P.), porojen v Naklem 1799. leta, umrl župnik v Št. Vidu nad Ljubljano leta 1872., zložil je velik broj cerkvenih pesnij. Nekatere njegovih posvetnih pesnij postale so čisto národne, znak, da je znal pogoditi národno žico.

*Ignacij Holzapfel (H***)*, por. v Tržiči leta 1799., umrl dekan v Ribnici 1868. leta. Njegov jezik je spreten v opisovanji fizičnih in duševnih prikaznij, ali o njegovih pesnih sme se s polnim pravom reči, da v njih veje mehkužna otožnost in pretirano pobožnjakovanje.

Jurij Kosmač (J. K.), rojen v Danah pri Ložu na Notranjskem leta 1799, umrl scriptor v Ljubljanskej knjižnici leta 1872. Razven nekaterih prevodov in po časnikih raztrkanih razpravic ter v rokopisu ostale zbirke poslovic, objavil je v „Čbelici“ nekoliko pesnic, kojim velja Preširnov sršen:

„Kdor govoriti kaj ne vé,
Ureme hval' al' toži,
Kdor pevcov peti kaj ne vé,
Od letnih časov kroži.“

Te vrstice so značajna kritika njegovega „pesnikovanja“.

Jurij Grabner (Gr.) se je rodil v Št. Jarneji na Dolenjskem leta 1806, se učil prava, potem bogoslovja ter umrl kot duhovnik 1862. leta v Ljubljani. Njegove pesni so brez poetiške vrednosti.

Vrban Jarnik (U. J.) porojen v Sv. Štefanu v Zilskej dolini leta 1784., umrl župnik v Blatogradu na Koroškem leta 1844. Bil je izvrsten filolog in peda-

gog. Pesni njegove objavljene v „Carinthiji in v „Čbelici“ odlikujejo se po krepkej, gladkej slovenščini.

Janez Ziegler (*.* Z.), se je rodil v Vodmotu pri Ljubljani 1792, umrl župnik v Višnji gori 1869. leta. V svojih pripovedkah („Sreča v nesreči“, „Dete-ljica“, „Kortonica“) pokazal se je spretnega pripovedo-valca. Njegove pesni, ponajveč pripovedne, so brez pesni-škega poleta.

Jarnej Levičnik (L-k.) iz Železnikov, por. 18. avg. 1808, sedaj dekan v sv. Mohoru, jedini še živeči „Čbeličar“. Jezik njegovih pesnij teče gladko in dikcija je plemenita.

Naposled bili so v kolu „Čbeličinim“: *Emanuel Jožef Kovačič* (E. J. K.) iz Čateža na Dolenjskem, porojen leta 1808, umrl v Trstu kot kanonik in šolski nadzornik leta 1867. — *Dr. Miha Tušek* (Dr. T-k.), porojen v Martinjem Vrhu nad Železniki. — *Janez Čop*, brat Matije, rojen l. 1810. na Breznici, umrl kot uradnik na Dunaji leta 1845 in *Matija Šnajder*, nekdaž kaplan v Žabnici na Koroškem.

V četrtej knjigi nahaja se pesen, „Medved pri čebe-lah“, vzeta iz starega rokopisa. Sumnja se, da je *P. Marka Pohlina* ta pesniški nestvor.

Po smrti *Vodnikov* se natisnile so se tudi neka-tere njegove izvirne in preložene in pa po njem zapisane n á r o d n e p e s n i. Od „balad ino pesem med kranj-skim ljudstvom petih“ so nekatere iz Smolé-tove, druge iz Čelakovskega zbirke. Konečno nahajajo se v „Čbelici“ p r e v o d i s r b s k i h, r u s k i h i n č e s k i h n á r o d-n i h p e s n i j. Žalibože moramo omeniti, da so slo-

venske národne pesni deloma nedostatno zapisane, deloma pako celo predelane, kar vrednost njihovega izdanja močno kvari.

Kar pa „Čbelico“ najdragocenejšo dela, je to, da je *Preširén* (Prešern, rojen 3. dec. 1800 v Vrbi na Gorenjskem, umrl 8. febr. 1849. v Kranji) v njej objavljajal plodove svoje divne poezije. Njegovo življenje in njegovo znamenitost v slovenskej književnosti opisale so uže večkratí najspodobnejše sile; dozdeva se nam tedaj nepotrebno o teh točkah več govoriti. Naglasiti hočemo samo to, da o Preširnu še v posebnej meri velja, kar smo v obče kot veliko zaslugo „Čbelici“ vpisali, namreč da ima poezija njegova naroden značaj.

Premda se je v tujih književnostih učil pesniške tehnike in umetne dikcije, ter razširjal estetično svoje obzorje učenjem vsesvetskih prvakov pesniških, sta vendar vsebina in duh Preširnov slovenska, zajemal je vendar iz studenca národne individualnosti slovenske, samo da se on, kot njen tolmač po svojih pesnih, ni razpustil med národom, ampak, da se je zasvetlel kakor kristal odpahnovši od sebe troske, ter obrusil na brusu oblikovne krasote v ptujih slovstvih.

Da se ni mogel čisto odtegniti ptujemu uplivu, je naravna stvar. Ves naš národni život je tako napojen z nemškim bitjem, da se celo sedaj v vsih stvaréh oziramo več na nemškega in italijanskega soseda, kot na svoje južne brate, pri kterih se je izvirno národno bitje ohranilo.

Ni se nam tedaj čuditi, ako čujemo v njegovih pesnih zveneti akorde nalik onim nemških pesnikov ro-

mantiške šole, dóčim nam pri njegovih sočebelarjih zaostalih za njim tudi v oslanjanji na ptuje vzore, v uho bijejo oni nežno-mehkobni glasovi, katere poznamo iz nemških pesnikov predromantičnih, kakor so n. pr. Matthisson, Hölty, Salis-Seewies itd.

Konečno omenjamo še načina, kako se je ta novi natis priredil. Ker knjiga nima biti véрни patis matice (originala) v kritične svrhe, temveč je namenjena velikemu občinstvu, premenila se je matica v toliko, da se je nadomestilo Bohoričevo pismo z Gajevim, ter da so se stari slovniški obliki (n. pr. v besedah: tvojiga, mojimu, čmrljam, šinkovic, per, shodiša, komej itd.) zamenili z novimi (tvojega, mojega, čmrljem, ščinkovec, pri, shodišča, komaj itd.) Na mnogih mestih pa so se morali ostaviti stari obliki zaradi pesniške mere ali pa zaradi stika, tako n. pr. mnogokrat „u“ mesto „v“, leta ste minul„e“ mesto minul„a“, „mašvanja“ mesto „maščevanja“ itd. Vse ostalo je véрно po matici tiskano.

V R u d o l f o v e m, meseca januarja 1883.

R. P.

N j e g a E k s c e l e n c i j i

gospodu

JOŽEFU KAMILU

B a r o n u Š m i d b u r g u ,

dédnemu točaju Trierskemu,

c. k. skrivnemu svetovalcu, poglavarju ilirskega
kraljestva itd. itd. itd.

to

Č B E L I C O

smé podati

Hvaležna Kranjščina.

éšček, druj'ga varh Otona,
Žé slovi devet sto lét,
Tebe Korotàn, Emona
Smé med varhe svoje štét'.

Tebe Uncu oznanuje
Pót Nadvrhniških planín,
Tebe Iblanci*) povikšuje
Osuš'vanih Prul spomin.

Kraj'na poglavarju dati
Druge hvale môgla ni:
Míkalo bo vnuke brati,
Kol'ko Šmidburg nam stori.

On, podoba domovinstvu,
Neutruden, tih, krotak;
On podpornik sirotinstvu,
Ilir'janom vsim enak.

*) m. Ljublanici.

Kdor pred njega v revah pride,
Svèt iskaje, al' pomoč,
Obujèn od Njega ide,
Oče v dan prem'ní mu noč.

Koč'na Jožefa Kamila
Neprecénjenih dobrot
Nikdar ne bo pozabila:
Ljubi Šmidburg Drave rod.

Save Šmidburg veselíti,
Sin Bohem'je, ne nehá,
Rodovini se učiti
Slavščine velí domá.

Dolgo bodi še med nami!
Zárod, národ osrečuj!
Med Ilirije gorami
Róg obilnosti izsuj!

Z.

Prijatlom Kranjščine.

Pretêklo dvakrat dvajset' osmo léto,
Kar združeni so domovini péli;
Srcé od „Pisanic“ je komaj zgréto,
Slovó od njih so razkropljêni vzéli;
Prenéha pétje u Emon' začéto —
Le êden srca vnéma po dežéli;
Iz njega ust nar slaji pésem 'zvira —
Prehitro take strune glas umira!

Modrica Kranjska dolgo je zdih'vala,
Utihnili prijétni so glasovi,
Zastonj ubrane citre prebiralala,
Dremali, Kraj'na! tvoji so sinovi:
K Slovencem drugim reva je zbežala
K vam, Poljcev, Srbov, Čehov ljub' rodovi;
Vi Kranjce znali ste budit', unéti
Naródu spét predrznemo se péti.

M. K.

Nebesa.

Moj duh se povišuje
Prot' Bógu plamení,
Na kvišku me vzdiguje,
'Z doline si želi.
Nad pota zvézd neznane,
Na nepreséljen dom;
Tam krone vrédnim dane
Brez straha nosil bom.

Utihnite igrače!
Svetá sleparski hrup!
Samé popijte, kače!
V medíco zméšan strup.
Omótno veseljake
Zbujêna kólje vést;
Kdor srčno zmaga spake,
Si gôr' mirú je zvést.

Na zemlji me zmotnjave,
Tesnôbe, skrb moré;

Vojské črné, krvave
 Človéka v zvér sprem'né:
 Tam pokoj sam prebiva,
 Lép konec vsih britkost';
 Tù s'rota, tamkaj' vživa
 Obilnosti sladkost.

Tam pôje truma sveta
 Zveličanih duhóv,
 V nezmérni dom sprejéta
 Vsih ródov, vsih stanóv;
 Ljubezen jih edíni,
 Kraljuje krog in krog;
 Nebeščanov družíni
 Je vsa obilnost Bog.

P.

Spomlad.

Al' dremljem, al' spim?
 Pojémľjem, živim?
 Me sanje obdájajo,
 Al' zmame sprehájajo,
 Al' v raji živim?

Kàk' giblje se vsè,
Krog ziblje, majè;
Vse novo prestvarjeno,
Po rajsko prezarjeno,
Živí in cvetè.

Grmíči rastó,
Slavíči pojó,
Si gnjezdeca znášajo,
Vesêlje razglašajo,
Sladkosti pijó!

Vesela bučí
Bučéla, hití
Po róžicah srkati;
Medú se nasrkati
Nevtrudna želí.

Ulažno pihljá,
Preblažno šumljá
Mi vetrec v goščávici,
Po doli, lepávici,
Me hladno saplja.

Zlatice bliščé,
Vrtníce puhté,

Po zmlájení krásnosti,
 Očíščeni jásnosti
 Vijol'ce duhté!

Se zbúdi, srcé.
 Ne čudi se lé!

Bogú naj se glásniši
 V nebesa zdaj jásniši
 Zahvale glasé!

H.

Poletje.

Petêlin že poje:
 Nedelko, ustan!
 Pové ti po svoje:
 Opóčil je dan.

Glej! zarja rumêna
 Na hrib se cedí,
 Svitlôba rojêna
 Daníco temní.

Tù vidiš kosíti
 Junake zgodné,
 Redíce trosíti
 Posavke hitré.

Tam pevka plevíca
Dàlj it' mi ne dá,
Na solncu ženjíca
Se vtrúdit' ne zná.

Vročína pripéka,
Opáli zemljó,
Pót licem pritéka
Zaliva okó.

Od morja po zraku
Pridêre oblák,
Polnôčnemu mraku
Opóldne enák.

Viharji hruščíjo
Blis'k orla slepí.
Tresk! sêla goríjo,
Kar sôpe, medlí!

J. K.

Jesen.

Udrímo! mlatímo
Pšeníco zlató,
Stóg, ódre praznímo
Še tréba jih bo.

Kdo more preštéti
Jesénske darí?
Naj pomlad se svéti;
Jesén bogatí.

Čebéla donósi
Vam, Janši!*) medú,
Na ajdov krùh prósi
Pogáçar satú.

Martina sestrice
Želijo iz šol:
Proséne kopíce
Vrsté se okol'.

Sit mesta kljunače
Ljubljanček loví,
Po travniku skače
Otavo suší.

Dren, jabelka, slive
Dozór'jo lepó,
Vse véje so krive,
Sad lomi drevó.

Do pólnoči péle
Ločanke čvrsté,

*) m. Janezi.

Lan tretí hitéle,
Tri urice spé.

Dolénjec me vabi
O trganji v hram,
Težáve pozabi,
Ne vživa rad sam.

Žrjavi bežíjo
Od Ogrov na Nil,
Se vrnit' bojíjo,
Da gréje April.

Si pridno nabíra
Na kupe drobtín,
Srčán se ozíra
Na zimo mravljín.

Z.

Zima.

Hlad, burja pripiha,
Ne vpraša, al' smé,
Rep v ajdo zaviha,
Nam žgance pojé.

Prek' hriba, doline
Belín se valí,

Oplaši zveríne.
V brloge podí.

Hrast, lipa žaluje,
Košata popréd;
Sam stržek kraljuje,
Gròb velik je svét!

Srp, kose molčíjo,
Oddahne se kmèt,
Vetrovi bučíjo,
Pót skriva zamèt.

Nov'létne potíce
Za pirhe koláč
Gre hvalit' Kranjice
Med Lahe, za Plač.

Pust, s'ninec, kolin'ce
So, zima! tvoj dar,
Matevžeki, Mince
Edíni oltar.

J. K.

Slovo od mladosti.

Dni mojih lepša polovíca, kmalo,
Mladosti léta, kmalu ste minule!

Mi nikdar dosti cvétja ni pognalo,
Še téga rož'ce so se koj osule.

Le redko upa solnce je sijalo

Viharjev so togôte skozi rjule ;
Mladóst! vendar po tvoji temni zarji
Srcé zdi h'valo bode — Bog te obvarji!

Okusil zgodaj sem tvoj sad, spoznanje!

Vesêlja dosti strup njegov je vmoril,
Sem zvedel, da vést čisto, dobro d'janje
Svét zanič'vati se je zagovoril,

Ljubezen zvésto najti — kratke sanje!

Bežale ste, ko se je dan zazoril —
Modróst, pravíčnost, učenóst, device
Brez dót, žal'vati videl sem samíce.

Sem videl, da svoj čoln po sapi sréče

Komür sovražna je, zastonj obrača,
Da vedno mu nasprot' njé veter vléče,

Kogàr v zibéli vid'la je berača,
Da le petíca da imé slovéče,

Veljal da malo bo, kdor malo plača.
Sem videl čislati le tó med nami,
Kar um slepí z golj'fijami, lažami!

Té videt', grje videti napake,

Je srcu rane vsékalo krvave;

Mladosti jasnost vendar misli take

Si kmalu iz srcá spodi in glave,
Gradove svitle zida si v oblake,

Vesele trate stavi si v puščave,
Nedolžnost mlada, sama seb' lažnjiva,
Iz rev pobégne vanje, mir uživa.

Ne misli, da dih vsake sap'ce bode

Pod'r'l tó, kar misli so stvaríle,
Pozábi koj nesréč prestanih škode

In ran, ki so se komaj zacelíle,
Doklèr, da smo brez dna polníli sode,

'Zuče nas v starjih letih časov sile.
Zató, mladóst! po tvoji temni zarji
Srcé zdih'valo bode — Bog te obvarji!

Dr. P.

Vezilo.

Prstan ti podám za vezílo,

Védeža jmaš —

Misliš, sree drugi bo bílo,

Rêče: „je laž“.

Demant, ljuba! tebi bo rekel —

Plavo bliščí —

„Večno za te“ — v sree zapékel —

„Mile živí“.

M. K.

Vrtnica.

Fantíni, dekléta!
Cvetêjo vam léta;
Oči preveséle
Še bodo solzéle!

Sem bitja podoba
Od z'beli do groba;
Od zgoraj dišéča,
Od zdolaj — bodéča!

Pa duh in lepôto kak' naglo zgubím!
Le trnje bodeče razšíram — učim:

Da slast in solzé
V en' kapljici spé,
Veselje ko blis'k ugasuje,
In žalosti dolge vžiguje!

M. K.

Zadovoljna nedolžnost.

Kaj mara za d'narje
Gradove, zemljé,
Kdor srečno obvar'je,
Nedolžno srcé.

Saj njemu odpira
Vijólica cvét,
Sladkosti nabira
Obilno mu svét.

Ga sap'ce pihljajo
Odžeja ga vir,
Prijazno migljajo
Mu zvézdice mir.

M. K.

Na posipu hudega grada.

Tiha groza me sprehaja,
Al' ostanem al' zbežim?
Vse podéra se in maja,
Med skalóvjem ostrmím.

Plaz posipa se po steni.
Siv' ozidje se drobí —
Kaj razmèt letá pomeni?
Razvalína, kdo si ti?

Hudi-Grad, ti dom trepéta
Prednjim star'shem nevstrah'van!
Prišle so maš'vanja léta
Bliža se ti zadnji dan.

Kje so skladi, kje zidovi,
Tab'ra dolg' slovéča móč?
Kjé so vrata, kjé mostovi?
Jéč kjé tvojih strašna nóč?

Kjé shodišča, kjé morišča?
Kjé orožja tvoj'ga šum?
Kjé strelišča, kjé stražišča,
Kjé ukanje tvojih trum?

Davno so junaki zgnjili,
Mirnega sosêda strah,
Dnevi slave so minili,
Razvalína si in prah.

Tak' u prah in razvaline
Se na zemlji vse razspé,
Čas pomigne, vse to mine,
Kar človeški rod počné.

Le kar v srcu lep'ga stvari
Božja milost, obstojí,
Onstran sveta lepše žari,
Lepše se ponebesi.

Na grobu.

Drugim smeja se vesêlje,
Rože ljube vnémajo;
U britkosti sladke želje
Moj'ga srca vmirajo.

Žalostno mi solnce svêti
Têmna luna gori gré,
Mêni léta v prvem cvéti
Vence spletajo — solzné.

Ta gomíla mi zakriva,
Kar me tukaj veselí,
V črni zemlji že počiva
Moj'mu srcu draga kri.

Kako dolgo bom še čakal,
Da pri tebi mir dobím!
Kako dolg' solze pretakal,
Da s teboj se veselím!

M. K.

Vodniku.

Pri Savici 1829.

Mojstra pevcev si učila —
V grobu glas njegov molči —
Ga, Savica! boš slavila,
Njemu naj tvoj grom doní!

*P.***Smrt.**

Starim, mladim klepljem koso,
'Z kóč v poslopja se valím,
V žido skrite, z revo boso
Proti večnosti podím.

*M. K.***Zvestoba.**

Sem zá-te unéta,
Mi rêče sladkó;
Srcé pa obéta
Že druj'mu okó.

M. K.

Stanovitnost.

Metulja ni huj'ga,
Ko fantov srcé;
Od êne do druge
Omotni frlé.

M. K.

Pod slapom o povodnji.

Šúm potóka strašno zgraja,
'Zmed skalovja grom bobní,
Gola pleša me obdaja,
Siva péč v nebó kipi.

Vid povzdignem na višave,
Bístrica valí se tam,
Čez visoke goličave
Pada proti plašnim tlam*).

Pada! jezna podkopuje
Lêť oslapja večni zid,
Da od groma se stresuje
Vse podsnovje vodnih rid.

*) m. tlom.

Mrzla sapa me spreléta
Bistri zrak srcé pojí,
Tiha mirnost krog razpéta
Svete želje v men' budi.

Lêtu, daj mi, Bóg! prebivat',
Kjer spoznavat' sem te jel!
Trezno čistost daj mi vživat',
Hvalo večno bom ti pel!

H.

Vetrcu na vrtnici.

Ne mami se dosti
Mi, vétrec, z letó,
Vrtníca zna zlosti
Te v srce hudó.

Zamaknjen rés ziblješ
Po krílicih se;
Pa glej! ko se giblješ,
Se rada razspè.

Rés, v lepih dišavah
Sladkó se zaspí;
Pa kaj če v težavah
Veselje miní! —

Če zmamljen zdihuješ,
Med trnjem medliš,
V slasti omaguješ
In ranjen trpiš?

Gotovo ni vrédna
Tol'k' žalosti slast;
Golj'fica je védna,
Le trnje njé rast.

H.

Poletni večer.

Senca raste,
Tla rosé,
Hlaji žarki
Vrh zlaté.

Mati s polja
Prídejo,
Krog ognjišča
Tékajo.

Plamen šviga
Krop kipí,
Dim nad sléme
Se valí.

Kmalu Jožek
Pripokljá,
Meketajo
Jagnjeta :

Breza, Dima
Z Jágodo
Prižvenkljajo,
Múkajo.

Se budijo
Zvézdice,
Pripihljajo
Sápice.

Omaríjo
Zazvoní,
Proti domu
Vse hití:

Ž'njice, kosci,
Oratar,
Hlapci, dekle,
Gospodar.

Krog večerje
Se vrsté,

Enác'ga pod solncem mu ni korenjaka,
Želí si plesati z njim déklica vsaka —
Rozal'ka, ga zala omréžit želí,
Zaljúbljeno v njêga obráča očí.

To videt' mladéneč se Zal'ki približa:
„Al hot'la bi z mano plesáti?“ ji pravi;
„Kjer Dónava bistri pridruži se Savi,
Od tvoje lepôte zaslíšal sem davi,
Rozál'ka že zala pred tabo sem zdaj,
Rozál'ka prezála, priprávljen na rāj.“

Tó rêče in se ji globôko priklóne.
Se Zal'ka je zala sladkó posmejála:
„Nobêne stopinj'ce še nisem plesála,
Bi rekla, da nálašč sèm tebe čakála,
Zatoraj le hitro mi rôko podaj,
Lej, solnce zahája, jenjúje že rāj!“

Podal je mladéneč prelépi ji rôko,
Sta z urnim' petami po pódu zletéla,
Ko da bi lehké perotníce iméla,
Al' b'la bi brez trupla okol' se vrtéla,
Ne vidi se, k'daj da pòd noga udar',
Plesala sta, ko bi jih nôsil viháar.

To vídeti, drugi so vsi ostrméli,
Od čúdeža gódcem roké so zastále;

Ker niso trobénate glasóva *) več dale,
Mladénča nogé so trdó zacceptále:

„Ne maram“, zavpije, „za gósli, za bas,
„Strun drugih, ko pléšem, zapôje naj glas!“

So brž pridrvíli se črni obláki,
Zaslíši na nébu se strašno groménje,
Zaslíši vetróv se sovražnih vršénje,
Zaslíši potókov deróčih šuménje,
Prič'jóčim po kôncu so vstali lasjé —
Oh Zal'ka prezála, zdaj tebi gorjé!

„Ne bój se tí, Zal'ka, le hitro mi stópi,
Ne bój se“, ji reče, „ne boj se groménja,
Ne bój se vetróv mi prijaznih vršénja,
Ne bój se potókov tí môjih šuménja;
Le urno, le urno obrni peté,
Le urno, le urno, ker pôzno je žé!“

„Ah máj'hno postójva, preljúbi plesálec!
Tol'k', da se oddáhnem, da noga počíje.“

„Ni blizu, ni blizu do daljne Turčíje,
Kjer v Dónavo Sava se bistra izlíje;
Valóvi šuméči te, Zal'ka želé,
Le urno, le urno obrni peté!“ —

To rêče, hitréje sta se zasukála,
In dálej, in dálej od pôda spustíla,

*) m. glasú.

Na brégu Ljublján'ce se tríkrat zavíla,
Plesáje v valóve šuméče planíla.
Vrtín'c so tam vid'li čolnárji dereč*),
Al Zalike videl nobêden ni věč.

Dr. P.

Ženjice.

Sukajmo srpíče,
Dekléta mladé,
Vrstímo snopíče
Se smeja srcé.

Pobrusi, sestřica,
Srp z urno osló;
Hitreje pšeníca
Popada v rokó.

Naj solnce pripéka,
Naj lice gorí,
Pot s čela se stéka
Zaliva očí.

Nas vétrec otira
V obráz nam pihljá,

*) m. deroč.

Nam z lasci prebira
Si v sankah igrá.

Veséle bodímo,
Tàk' zdrave, gibké
Gospé ne želímo
Bit' suhe, bledé.

P.

Slaba vinska letina.

Gredem, reva, v hram pogledat,
Kar me v srci zabolí;
Ni puščobe dopovedat',
Nič po vinu ne diší!

Sódec, grozovitno zevaš,
Bore kapelj brez vodé!
Me v težave grozne devaš,
Usta, grlo se suše.

Vlan' nasičen bil do vrha,
Létos' kljuki zabobniš;
Z'lo se nama páči, krha,
S'rota, z mano vred ječiš.

Mêne tvoja žeja peče,
 P'javka vrh gorá živim,
 Kdo ljubezen naj'no 'zreče!
 Vse kar tí, tud' jaz trpim.

Vèndar le voljnó trpíva
 Drugo bom ob léti pel;
 Sreča nama žé naliva,
 Tí boš poln, in jaz vesel.

P.

Vince.

Me kapljica mika,
 Tàk' svetla lepó,
 Ni boljega lika*)
 Za grlo suhó.

Zapóred sprazníte
 Kozarec nalít',
 Sosédom napíjte;
 Prijatli č'mo bit'.

Ujásni se lice
 Unéma srcé;
 Zapojmo zdravice,
 Ukajmo: juhé.

M. K.

Zdravica.

Bratec! ne zamúdi živeti;
Léta hitro tekó —
Zdaj se tebi kápljica sveti,
Kako dolgo se bo!

Dokler daje vince gorica,
Bódi, starček, vesel!
Č'mu ti neki plesn'je petica?
V grob ne bodeš je vzel.]

Volje hoč'mo židane biti,
Poskakuje srcé,
Péti, grla z Drago rosiťi —
Naj se bel'jo lasjé!

M. K.

Zdravica.

Možíč je bil
Je vince pil,
Imel lepó navado:
Nalil si je,
Popil je vse,
Je vzdignil kvišku brado.

Storimo to
Tud' mi takó,
Na srce si ga zlijmo;
Kar v srci sk'li,
Naj se gasí;
Le čisto ga izpijmo!

P.

Dolenjska.

Pridi Gorén'c!
Z mrzle planine,
Vabi Dolén'c
V gorke doline;
Mrzel je léd,
Pridi se grét.

Solnce gorkó
Tukaj nam sija,
Trta ljubó
Gór' se ovija;
Vince z goré
Greje srcé.

Brati nas rod
Brati nas Sava;

Pride na brod
Krški s Triglava,
Bratec, bod' moj!
Píj ga z menoj.

Trta rodi,
Trud pozabímo,
Vince bliščí,
Kranjcem napijmo,
Bratom okróg:
Žívi jih Bóg!

P.

Zdravica vrh Ljubelja

pita

Kranjcem od regimenta Wimpfen.

Jesen 1827.

'Z Celovca k nam pride
Italije sin,
Ob léti spet ide
Z ljubljanskih ravnín.

Krajana priljuden
Se var'je žalít',
Bil mestu nevtruden
Se bòlj prikupít'.

Dan pride ločila,
 Nam, njemu grenak,
 Ga Kraj'na ljubila,
 Njo Vimpfenijak.

Emonci daríjo
 Tal'janom žganjà,
 Preživi bojijo
 V Emoni se ga.

Na Lojbelj dobejo*)
 Bariglo polnó,
 Zgor' zdravje nam p'jejo,
 Rosilo okó.

Z.

Henrik IV.

Med kralje nar bolji
 Henríka smem dét':
 Kdo b' ne'tel po volji
 Bearná živét'?

Kar Alfred Britanom
 Kar Tíbercem Tit,
 Henrík to Galjanom
 Prenehal ni bit'.

*) m. dobijo.

Štirnajst'ga Ludvika
Se živ'ga bojé ;
Četrťga Henrika
Še v grobu časté.

Po smrti Ludvika
Ukali glasno ;
Po smrti Henrika
Jokali britkó.

Ljubimca ljubímo!
Vsevoljne zemljé:
Novímo, hvalímo
Henrika željé!

Ták' dolgo kralj'vati
Kralj móli Bogá,
Da puto Gal klati
V nedeljo si zna.

Z.

Smrt s plesalcem.

Martine, postavi
Noríjo na stran:
Umret' se pripravi
Še danas ta dan!

„Že treba nehati?
Ja komaj začel
Svét lép*) uživati,
Dva pusta vesel.“

Tí lahko bi rajal
Še petdeset lét,
Ne bil bi zahajal
Med rajalcev smét.

Počakaj še malo;
Prek' mere trdó
Pustiti prekmalo
Življenje sladkó!“

Ne da se odlašat',
Sam dirjat' si 'tél,
Nikol' ne poprašat',
Je l' plesa dovelj?

„Raj' stare poberi,
Tí tebe želé :
Tožljive poderi,
Neradi živé.“

Ne gledam na léta,
Cvet rada kosím,

*) m. lépi.

Fantine, dekleta
Med grbe vrstím.

Z.

Lah od Kranjca*).

Iz Padove stopim
V Ljubljano živó:
Med rajalce ropim,
Kos Lahom pojó.

Mat' Lahom Toskana
Okroglih besed,
Slovenš"no Iblana**)
Omaka u med.

Slovenci slovíjo
Široko okolj,
Evropeaníjo
Se Kranjci nar bolj.

Kar sope, kar diha,
Za ukom hlepí,
Nek'danjega Griha
Doteči puhtí.

*) m. o Kranjci.

**) tu in na več mestih m. Ljubljana.

Ženírske glavíce
 'Ma, Vega! tvoj rod:
 Rast, nošo Kranjice
 Kje najdem drugod?

Ponuden Lah biti,
 Kranj'c ali Poljak,
 Savico voliti
 Bi hitel usak.

Bod' Kranjska dežela
 Mem' Poljske celé,
 Kar mimo Ljubela,
 Pol Šmarne goré;

Ital'je soseda
 Morjá se tiščí,
 Tol'k' tujih ogleda
 Um zori, bistrí.

Z.

Nemka od Kranjic*).

Na glavi nesejo
 Škaf polèn vodé!
 Nikdar ne uprejo
 Vanj svoje roké.

*) m. o Kranjicah.

U cerkvi ganila
Me belih peč stran:
Nagledati bila
Se nisem u stan'.

Z.

Glas za Kranjce 1813.

Od Zagreba pride
Slovenski junak,
Na Golovec ide
Zažêljen rojak.

Iz mesta nosilo
Mu dekelce jést,
Iz grada strelílo,
Odtrgalo pést.

Od Kolpe do Lj'bela
Kazali stezè:
Gorata dežela
Se bratom odprè.

Nad njó se motili
Lizuni okolj,
Nek jedli, pa pili
Na svetu ne bolj'!

Iblano obira
Tam Bruno glasán,
Nevoljo zatira
Priatelj na stran'.

Da Bruno zakliče,
Kaj, sosed! pa tí?
Ni želit' bolj' priče,
Pa tiho sedí.

Oglási moj znanec
Se lêtu gostém:
Kaj počne Iblanec,
To mislim, da vém.

Po Kranjskem obhodil
Ž'paníje use,
U drúščine vodil
Opravek me je.

Sem videl slabosti,
Ne bodem tajil,
Rod čiste svetlosti
Tud' Kranjec ni bil.

Pa hvala mu grede
Od naše strani,

On mirne sosede
Pri miru pustí.

Z.

Krim o prulski obletnici.

Krim zaúka, Bistri poje :
Danas mólčat' kdo bi znal ?
Ta dan léta Iblance moje
Cesar Franc je obiskal.

Oče mestu, On strahuje
Jezeríne podzemné,
Sam sušílo ogleduje,
Hvali Kranjce, kar storé.

Prekopajo vodotóče,
Močevíne sáhnejo :
Nič ni pridnim nemogóče,
Zemljo preobrazijo.

Bil Evrope shòd zamaknjen
U gorenjskih gór pogled ;
Zdaj do Iga brég oplaknjen
Z lordi b' mikal kneze vred.

Z.

Kopuna v kurnjaku,

eden debel, eden droben.

Jetníka zdih'vala

V kopúnjaku sta,
Mast en'ga obdala,
Drug' suha trskà.

Vsak dan potehtuje
Par Lenart, jedun,
Rotèn obleduje
Dopítan kopun.

Tí, mrha debela!
Klal jutri te bom;
Bi rítati jela,
Podrla si dom.

Nesreče tolščaka
Koščak se ni bal:
Kdo, méni, drobnjaka
Bo v grlo jemal?

Suhóta rešila
Ni golih kostí!
Dva tedna miníla
Vrtèn rumení!

Jezí požeruha
Trositi prosó:
Gre v dno mu trebuha
Kopunče pustó.

Sem bogat, premožen,
Privabim volká,
Sem reven, ubožen,
Davít' ne nehá.

Z.

Duhovi tatovi.

Ne bodi, Bernarde
Moj! pámeti gluh:
U Kámniku krade
Babverniku duh.

Budenemu *) vdihne
Prijet' ne duhá,
Ubogan jo vpíhne
Poln tuj'ga blagá.

Tàk' hotel obriti
Umeta kradún;

*) m. budnemu.

Ni mogel mamíti,
Gnan koj na komún.

Tri trge devali
Na lajto tatú:
Duhove pregnali
Kradljiv'ga rodú.

Z.

Kranjski plutarček.

1.

Baron Ungnad Hans.

Nemškuta rodíla,
Turčín se bojí,
Um, vojska slovíla,
Barónovo kri.

Bliz' Nekra gostuje,
Nikjer ni domá,
Martina poštuje,
Tibinstvu prav dá.

Trubára podpiral
Ungnade bogat,
Slovenec prebiral,
Kar dala tiskat'.

2.

Baron Herberstein Žiga.

Ipava dojila,
Kralj v Moskvo poslà*),
Evropi préd bila
Mal' znana Moskvà.

3.

Baron Turjaški Andrej.

Vsak' léto mu poje
Čast Sisek, Ahec,
Vam, Turki! dav' roje
Turjaški borec.

*) m. pošlje.

4.

Baron Valvazor.

Za Kraj'no premožen,
Za Kraj'no učèn,
Za Kraj'no ubožen,
Za Kraj'no rojèn.

Kar Grki so znali
Kar Lahi od njé,
Kar drugi pisali,
Vse Valvazor vé.

Arhíve preiš'e
Nevtruden za nas,
Nam bere, nam piše,
Da grade, da čas.

Katéra dežela
Ma večé možé ?
Prek morja, Ljubela
Gre njega imé.

Učenim Londona
Je Valvazor znan,

Častili barona,
V njih družbo bil d'jan.

Čast Kraj'ne on trobi
Po svétu okróg:
Čast njemu u grobi,
Bod' hvaljen zanj Bóg!

5.

Baron Pelchhofer.

Iblana 'zredila,
V Nov'méstu umrè.
Evropa častila,
Kar brati dadè.

6.

Baron Halerstein.

Mat' Kraj'na rodila,
Jez'viti dobé,
Pekinga častila:
Kam Kranjec ne gré?

7.

Baron Kavala.

Mat' moja kmetíla,
Gor' v Ratečah je,
Poznej' baroníla
Kupčija kónj me.

8.

Baron Vega.

V Moravčah zibala
Gorenjka je mat',
Bombarda podala,
Poznej' baronat.

Mogunco strahuje,
Gal'jane spodí,
Matéme spisuje
Amer'ko učí.

9.

Baron Cojz Karl.

Botan'ka mu bila
Odkrita do dna,

Bo v'jola slovila,
Bo kampanula.

10.

Baron Cojz Žiga.

Povsod se učiti,
Svét viděti sam,
To gnalo ga iti
V Rim, Amsterodam.

Mat' Kraj'na imela
S'nu ljubšega ni,
Za Kranjščino vnela,
Nam oča rodí.

Vodníke, Linharte
Je Žiga budil,
Bod' bukve, bod' karte,
Rad ž njimi delil.

Petero jezikov
Vrh moj'ga kramljá,
Cirila nas Grikov
Brat' knjige ravná.

S'romake, bolnike,
 Odeva po stó,
 Kup' ranjenim like*),
 Blazino mehkó.

Slovi do Londona
 Mineralogec,
 Do Kube, Kantona
 Z jeklino kupec.

Préd Sava nehála
 'Z Bohinja teč' bó,
 Ko zábiti znala,
 Cojz! hišo tvojó.

Z.

P' š i c e.

1.

Mati svari hčer pred naboreti.

Od róžice léta,
 Do róžic metúlj :
 Poglej naboréta,
 Za Lipki frkulj !

*) m. léke.

2.

Lenart.

Otroci so reve,
Hlev prazen stoji,
Poljá ne opleve
Škrjanec gnojí.

3.

Iblana.

Se lepša Iblana,
Moč'vino suší,
Bòlj vedno poznana,
Bòlj vedno sloví.

4.

Matiček.

Jo iščem, ne maram
Za dote zlaté,
Po rož'čah ne baram,
Prenaglo miné:

Najt' zvesto dušico
 Prijazne očí,
 Razumno glavíco
 Matiček želi

3.

Nežika.

Ga iščem, ne maram
 Za usta sladké,
 Po méstu ne baram
 Me mika poljé.

Pijane mušíce,
 Povsotnih očij,
 Nevkrétne butíce
 Se Než'ka bojí.

6.

Mladosti.

Tebi svét use*) obéta
 Kar srcé si poželí;
 Varuj brez sadu se cvéta,
 Sad osreči, cvét slepí!

*) m. vse.

7.

Ropotulji.

Nam vedno ropočes,
 Poslušat' ne znaš,
 Bit' jezik sam' hočeš,
 Č'mu všesa*) imaš?

8.

Hinavec.

Očitno obira
 S Trsáta molké:
 Na skrivnem odira
 S'romake Anžè.

9.

Hinavka.

Sladkó potrjuje
 Pohvali še slaj'
 Tla rada kušuje,
 Opravlja še raj'.

*) m. ušesa.

10.

Obetun.

Jur', var' se Anžeta
Priliz'vat' se zná:
Cekine obeta,
Drobtine ne dá.

11.

Priatelj lizun.

Po dimnikih gleda,
Kje bôlj se kadí,
Lizuna vab' skleda.
Soseska črtí.

12.

Petica moží.

Ne Barbike brumne,
Ne lepih očij,
Ne Met'ke razumne,
Sold snubec želí!

13.

Kača gadu.

„Bežíte! so kače“,
Brat' moram povsod:
Ti kužiš drugače,
Nekregan gospod!

14.

Kmet osebniku.

Jaz répo ograJam,
Tvoj krule požrè,
Jaz tépke posajam,
Tvoj Lipe kradè.

15.

Rokovnjač.

Kmet orje, se trudi,
Jaz rajam, ležím,
Ovseni kruh grudi,
Jaz bel'ga dobím.

16.

Prava milostinja.

Ne v sili pomagat',
Boga zatají:
Vlačuge oblagat',
Lenuhe množí.

17.

Bogatin.

Ne vé mi levica
Kaj desna poda:
Ne da nič desnica,
Nič leva ne zna.

18.

Dolenjci, Gorenjci — Gorenjci, Dolenjci.

Gorenjci so brali,
Dolenjci beró,
Dolenjci so pili,
Gorenjci pijó.

19.

Sova senici glavana.

Jur' krade, polega,
U preš''tvu živí,
Unuka pokrega
Da l' miga z očmí.

20.

Čič v nič, delovec, kruhovec.
Bil čiček premožen,
Zdaj vinarja ní,
Bil delov'c ubožen.
Zdaj v zlatih tičí.

Z.

Lenora.

Ballada iz nemškega prestavljena.

Iz strášnih sánj, ko se zori,
Lenóra kvíšku pláne:
„Al' zvést, al' živ moj Vílhem ní!
Kje tako dól'g' ostáne?“

Je kralja Friderika ròj,
 Pred Prágo vnéssel ga ji v bòj,
 Če zdráv je, kar se lóčil,
 Ni písal, ne poróčil.

Se králj in cesaríca sta
 Že vendar omečila,
 Prepíra trúdna dólgega
 Med sábo se vmiríla;
 In trum se šum, in vriš in vris'k,
 Se turski bóben sliš' in pis'k,
 Iz bôja vôjska céla
 Domóv gre zdaj veséla.

Povsòd, kjer le nesó nogé,
 Po vsáki stezi, póti,
 Mladí, starí iz hiš hité
 Ukánju trum napróti.
 Sin hval' Bogá in mati ž njim,
 Nevésta kliče: Bog te sprim'!
 Lenore vboge same
 Nobeden ne objame.

Lenora gor' in dôli vsè
 Je vrste ovprašala,
 Pa zánj ne vé nobèn, kar je
 Jih vôjska dám*) poslala.

*) m. domov.

Armáda kómaj je odšla,
Lenora vrgla se na tlà,
Lasé si črne p'lila,
Se grôzno togotíla.

K nji máti skrbna priletí,
„Bogú se vsmil'!“ zdihuje;
„O, kaj ti jè, o ljúba hčí!“ —
Trdó jo objemúje.

„O máti máti, prèč je prèč!
Za céli svét ne máram vèč!
Ni mílosti pri Bógi,
Gorjé siróti vbógi!“

„Usmíljen Bóg, pomagaj tí!
Hčí, očenáš molíve!
Vse dôbro je, kar Bóg storí,
Da vsmíli se, prosíve.“

„O máti, máti! laž je to!
Kar storil m' je, ni dobro b'lo!
Kogá*) sem primolíla?
Zdaj môlit' vèč ni sila!“

„Vé, kdor Očéta prav pozná,
Da ràd otrók se vsmíli;
Ti vgásnila britkóst srcá
Bó v svétem obhajíli!“ —

*) m. kaj.

„Za to, kar v mêni, mát'! gorí,
Na svéti več gasila ni!

Kdo neki nam izklíče
Iz grobov spét mrlíče?“ —

„Na Ogrskem, pomísli, hčí!

Nezvést tvoj morebiti
Da právo véro zdàj tají,
Se drúgi prikupíti.
Iz glave 'zbíj si gà! — Za tó
Nikòli sréčen on ne bó;

Bo pêkla kríva téga
Ko vmíral bó, priséga!“

„O máti! máti! prèč je prèč!
Zgubljêna sem, zgubljêna!
O smrt, o smrt, ne čakaj věč!
O, da sem b'la rojêna!

Ugásni luč mi vékomaj!
Me grôba nóč in stráh obdàj!

Ni mílosti pri Bógi,
Gorjé siróti vbógi!“ —

„Pomágaj, Bog! otrôka tí
Ubózega ne sódi!

Ne vé, kaj jêzik govórí,
Nje gréhom míli*) bódi!

*) m. mil = milostljiv.

Slovó svetá britkósti dàj,
In spomni se na svéti ràj!
Da sáj dušica zvésta
Nebeška bo nevésta.“ —

„O máti! káj je svéti ràj,
Kaj je pekèl, o máti?
Le ž njím, le ž njím je svéti ràj,
Pekèl brez njêga, máti!
Ugásni luč mi vékomaj!
Me grôba nóč in stráh obdàj!
Brez njêga sréče záme
Ni tù, ne onstran jáme!“

Obúp takó po nji bučí,
Kri vnéma in možjáne,
Na bôžje sklêpe togotí
Predrzno se neznáne:
Si ráni prsi in roké
Da solnce zajde za goré,
Da skoz' nebeška vrata
Zvézd truma pride zlata.

Po vási gôri pòk, pòk, pòk,
Je od podkvá bobnélo,
Zrožljál je s kónja móž visòk
Na klóp pred híšo bélo.

In trk, trk, trk! natégoma
 Na ôkno vdárja tíhoma,
 Lenora dôbro v híši
 Leté beséde slíši:

„Aló, aló! le brž odpri!
 Lenora! spíš al' čúješ?

Al' zvésta si tí, ljub'ca! mi,
 Se sméjaš, al' zdihúješ?“

„O Vilhelm, tí? od kod pa tè
 Tàk' pôzno kònj prinésel jè?
 Sem čúla, sem jokála,
 Britkósti kól'k' prestála!“ —

„O polnočí sedlámo mi,
 Sem vstál na českem svéti,
 Sèm pôzno vstál in blizu ní,
 Te hóčem sábo vzéti!“ —

„Brž k mēni v híšo, Vilhelm mój!
 Z'lo bríje zvúnaj mráz nocój,
 Bom, ljúbi! te objéla,
 Na srci te ogréla.“ —

„Naj, ljub'ca! zvunaj bríje mráz,
 Da bòlj bi hôtel bríti!
 Moj kònj cep'tá, potéka čàs,
 Ne smém se dàlj' mudíti.

Podpáši, vrzi róčnoma
Na vranca zad se, ljúbica!
Z nevésto dánas spati,
Sto móram mílj dirjáti.“

„Kakó me nésel bóš nocój
Sto mílj do domačíje?
Poslúšaj! ljúbi Vilhelm mój!
Ednájst že úra bíje.“ —
„Pot gládko, lúno lej svetlò,
Mrlíč' in mi ko blis'k let'mò,
Domóv še dánas zvésto
Prinésel bom nevésto.“

„Kje jè tvoj dóm, kje póst'ljica?
Kakóvo je obóje?“
„O, dáleč stá in májhena
Šest dílj in díljic dvóje!“
„Bo prôstor zame?“ -- „Ljub'ca! bó,
Podpaši, vrzi se srčnó!
Je póst'ljica postlána,
Že svátovščina zbrána.“ —

Lenora brž planíla je,
Na kônja je zletéla,
S prebélimi rokámi se
Preljub'ga poprijéla;

In údri, údri, klòp, klòp, klòp!
 Se úrno spústita v kolòp,
 Da sápe ji zmanjkùje,
 In pôdkev ískre kúje.

Na lévi, désni stráni, glej!
 Kàk' sprèd očij letéli
 So lógi, trávniki napréj,
 Mostóvi kàk' grméli! —
 „Te stráh ni?“ — „Lúno léj svetlò!
 Mrlíči jézd'jo jadrno!
 Te stráh ni s tím' dirjáti?“
 „Ne! — pusti mrtve spáti!“

Kaj tám grčé, kaj tám zvoné?
 Kaj ôrli frfetájo?
 Mrlíča d'játi v grôb velé,
 In bílje godrnjájo.
 Lej! blíža se pogrébcev tròp,
 O, čúden vídi se pokòp!
 Glasovi so enaki
 Ragljanju pub'čev v mláki.

„Po polnočí pokòp naj bó,
 In pétje, žalovánje!
 Nevésto péljem zdàj s sabó:
 Z menój na ženit'vánje!“

Zakróži, méžnar, pésem tí,
Roké brž náma, pop! povij,
Da zákon náju zvéže,
Po tém se z máno vléže!“ —

Zdaj vtihne vse! — Pogrébcev ní! —
Pokóren ti besédi,
Klòp, klòp, trdò za njim leti
Cel tròp po kônja slédi,
In údri, údri, klòp, klòp, klòp!
Napréj letéli so v kolòp,
Da sápe ji zmanjkúje
In pôdkev ískre kúje.

Na léví, désní kàk' letí
Grmóvje, 'grája césta!
Kakó leté jim sprèd očíj
Vasí, trгови, mésta. —
„Te stráh ni? — Lúno léj svetlò!
Mrlíči jézd'jo jádrno!
Ni ž njími stráh dirjáti?“
„Té pústi počíváti!“

Poglédaj na moríšče tjè!
Plesát' okróg kolésa
Temnò pri lúni vídi sè
Trop jásen brez telésa. —

„Aló! pošásti, z máno zdàj
 Mi plésat žénit'vanjski ràj!
 Nevésto ko objámem,
 In s sábo v póst'ljo vzámem!“

Pošásti grde, vèš, vèš, vèš!
 Za njíma sò jo vnéle,
 Ko óster píš skoz zrélo rž,
 Takó so té vršéle,
 In údri, údri, klòp, klòp, klòp
 Napréj letéli so v kolòp
 Da sápe ji zmanjkúje,
 In pôdkev ískre kúje.

Ker jè pod lúno, oh kakó,
 Kakó je vsè bežálo!
 Kàk' z blédim' zvézdami nebó
 Nad njíma jè dirjálo! —
 „Te stráh ni? — Lúno léj svetlò!
 Mrlíči jézd'jo jádrno!
 Ni ž njími stráh dirjáti?“
 „Gorjé! té pústi spáti!“

Petêlin pôje, sè mi zdí,
 Potéka čàs mi túkaj. —
 Vran'c! jútra sápa me skelí!
 Vran'c hítro sè zasúkaj! —

Končála pót, končála svà!

Ogrínja sè ti póst'ljica!

Ko blís'k leté duhóvi!

T'lè moji so domóvi!

In prot' železnim vratam tí,

Tam' skokoma drvíjo,

Švrk s tànko šíbo jih vsmodí,

Zapáhi odletíjo,

In strášno dúri zakričé,

Po črnih gróbih v skók leté,

Čez kámne peketájo,

Od lúne tí migljájo.

Al prédno mígnil bi z očmí

O čúdesa neznáne!

Lej! s kónjika se plájš zdrobí

Ko cápice prežgáne.

Ni gà lasú na glávi věč,

Z lasmí mu páde kóža přěč,

Lej! smrt je z úro stála

Kosó v rokàh držála.

Razbíja vránec, spénja sè

Od njêga plámen šíne,

In pòd Lenoro vbógo sè

Udêre vsè in zgíne.

In jók in stók je nàd zemljó,
In jók in stók je bil pod njó;
Lenora tam v trepéti,
Je jénjala živéti.

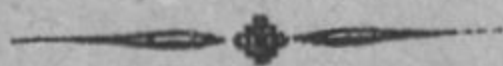
Pod blédo lúno sè nad njó
Duhóvi sò skleníli,
Plesáli króg in króg, britkó
To pésem zatulíli:
„Trpi, če póka ti srcé!
Prah z Bogom kregat' se ne smé!
Si trupla se znebila;
Bod' duši sodba mila!“

Dr. P.

K A Z A L O.

	Stran
Uvod	3
Prijatlom Kranjščine	7
Nebesa	19
Spomlad	20
Polétje	22
Jesén	23
Zima	25
Slovó od mladosti	26
Vezilo	28
Vrtnica	29
Zadovoljna nedolžnost	29
Na posipu Hudega-Grada	30
Na grobu	32
Vodniku pri Savici 1829	33
Smrt	33
Zvestoba	33
Stanovitnost	34
Pod Slapom o povodnji	34
Vetren na vrtnici	35
Polétni večer	36
Povodnji mož, balada iz Valvazorja	38
Ženjice	42
Slaba vinska létina	43
Vince	44
Zdravica	45

	Stran
Zdravica	45
Dolenjska	46
Zdravica vrh Ljubelja pita Kranjcem od regimenta Vimpfen, jesén 1817	47
Henrik IV.	48
Smrt s splesalcem	49
Lah od Kranjca	51
Nemka od Kranjic	51
Glas za Kranjce 1813	52
Krim o prulski oblétnici	55
Kopuna v kurnjaku, eden debel, eden droben	56
Duhovi-tatovi	57
Kranjski Plutarček	58
P'sice	62
Lenora, balada iz nemškega prestavljena	72

- 1, 2, 3. Čbelica. I., II. in III. bukvice. *Kastelic.*
4. V gorskem zakotji. Povest, *A. Koder.*
5. Čbelica. IV. bukvice. *Kastel c.*
6. " V. " "
7. Krvna osveta. Povest, poslov. *F. Mirovčkov.*
- 8, 9. Nesrečnica. Povest, poslovenil *I. P.*
10. Koliščina in stepe. Poslovenil *Fr. Cegnar.*
11. Za kruhom. Povest, poslovenil *P. Miklavec.*
12. Spisi Andrejčkovega Jožeta I.
- 13, 14. Babica, I. Poslovenil *Fr. Cegnar.*
- 15, 16. " II. " " "
17. Senilia. Poslovenil *A. Hudovernik.*
18. Spisi Andrejčkovega Jožeta II.
19. Berač. Povest. *Elizabeta, Črtice.*
20. Spisi Andrejčkovega Jožeta III.
21. Boj s prirodo. — Treskova Uršika.
- 22, 23. General Lavdon, oče vojakov imenovan.
24. Spisje. Priredil *P. Miklavec.*
- 25, 26. Beatin dnevnik. Spisala *Lujiza Pesjakova.*
- 27, 28, 29. Grška mythologija. Poslovenil *L. Koprivšek.*
- 30, 31, 32. " " " " "
- 33, 34. Rimska " " " "
35. Spisi Andrejčkovega Jožeta IV.
- 36, 37, 38. " " " V. Žal. i veselje.
39. Solnce in senca. Povest. *J. Bedének.*
40. Svitoslav. Povest. *Vonomir-Križan.*
- 41, 42. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravski.*
43. Sofoklejev Edip na Kolonu. *R. Perušek.*
- 44, 45. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravski.*
- 46, 47. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravski.*
- 48, 49. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravski.*
- 50, 51. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravski.*
- 52, 53. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravski.*
- 54, 55, 56. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravski.*
57. Spisi Andrejčkovega Jožeta VI.
58. Zaroka o polnoči. Novela. *Basnigoj.*
59. Spisi Andrejčkovega Jožeta VII.

2. snopič.

Cena 15 kr.

NARODNA

BIBLIOTEKA

Kranjska

čbelica.

Druge bukvice.

Natisnil in založil J. Krajec v Novomestu.

NARODNA BIBLIOTEKA

(2)

KRANJSKA

Č B E L I C A.

Na svitlobo dal

M. KASTELIC.

DRUGE BUKVICE.

Za tisek priredil

R. PERUŠEK.

J. Renelicher

Novomesto 1883. — Natisnil in založil J. Krajec.

Moj spomenik.

Kdo rojen prihodnih
Bo meni verjél,
Da v létih nerodnih
Okrogle sem péł.

Ni žvenka, ni cvenka,
Pa bati se nič ;
Živi se brez plenka
O petju, ko tič.

Kar mat' je učila,
Me mika zapet',
Kar starka zložila,
Jo lično posnet'.

Redila me Sáva,
Ljubljansko poljé,
Navdale Triglava
Me snežne kopé.

Kranjska Čbelica.

Vršaca Parnasa

Zgolj svojega znam,
Inacega glasa
Iz gosli ne dam.

Latinske, Helenske,
Tevtonske učim,
Za Pevke Slovenske
Živim in gorim.

Ne hčere, ne sina,
Po meni ne bó,
Dovolj je spomina:
Me pesmi pojó.

V. Vodnik.

Vinske mušice.

Ženícam, mušicam
Duh vinski je znan,
Od vode jih bode,
Je močnik neslan.

Dolenjko, Gorenjko
Le vinček *) ohran',

*) m. vince.

Že take namake
So tudi v Ljublján'.

Je mlada, ga rada
Vsaj mer'co na dan,
Je stara, ne, mara
Se petih ne bran'.

Ga studna, odljudna
Si vtoči na stran,
Ni čudne, negudne,*)
Dab' ne bil srkljan.

Popivka ga čivka,
Bod' slab al' močan;
Pa sveta mu peta
Posréba še kan.

V. Vodnik.

Domov me mika.

Pozdravil vendar li enkrat
Bi, preden pride smrt po mene,
Še domovine selo rad,
In travnike okol' zelene.

*) m. nevgodne.

Bolj mene grmek osrečí,
Kjer gnjezdi spodaj pen'ca v travi,
Ko kralja tron, tak' poln skrbí,
Al' venec viteza krvavi.

Prijeten mí je potok bil,
Krog njega sem otrok po leti
Metulje pisane lovil;
V ozidji moram zdaj živeti!

Veselo mi poskóč' srcé,
K' otročjega se spomnim plesa;
Nedolžen pasel sem ovcé,
Bil prost, ko tiček vrh drevesa!

Gr.

Večer.

Se nakloni dan, večerno
Solnce téme gór zlatí,
'Z bistrega potoka mirno
Svit večernice bliščí.

Log tamní, stoglasno petje
Gojzda kori opusté,

Skriti v grmekov zavetje
Jutreniti moč dobé.

Muren ! le tvoj cvrk razglasi
Po dobravah tihih se :
Ti slaviš Boga, počasi
Zvezd na nebi trop se vžge.

Tako o večera hladi!
Boš pozabljenim ti sam
Cvrčal bilje v zelenjadi
Milo nam vrh zgodnjih jam!

Gr.

Umirajoča.

Solza poslednja utrinja
Se očesom Lojzike,
Mirni se nebo razgrinja,
Raj veselja poln odpré.

Ko megla pred solncem zgine,
So posvetne sanje proč!
Cvet nedolžnosti ne mine,
Vedno Lojzikam cvetoč.

Iz prstí sostav telésa
Do trobente prstení;
Duh nebeski u nebesa
Trupla svoboden hití!

Blagor tebi, duša sveta!
Razsvetlila se ti noč!
Tvoji smrti ost uzeta;
Groza! kam beži ti moč?

Tiho! slišim zrak šumeti,
Glas podoben angeljam*),
Lojziki poslani peti:
Bog te sprimi, sestra nam!

Gr.

Življenje.

Bratje, čudne vence spleta
Tukaj nam odmerjen čas!
Srečo vrhu sreč obeta;
Pa do groba stiska nas!

Trnja pod nogé nameče,
Ped življenja ogrení,

*) m. angeljem.

Rožice lepo cveteče *)
Na polzečo pot sadí.

Danas slast srce napaja,
Jutro jok pelini spet;
Ogenj pali, strela zgraja,
Proč je slavnih domov sled!

Skrb, nadloge v novo žgejo,
Ranijo britko srce,
V tok skeleče oblijejo
Lica vpadenim solze.

Ko bi trenil piš pot'hine,
Solnce razvedrí oko,
Izpod strupa bolečine
Kal veselja poženo.

Tu v slastí, grenkobe bori
Ptujci vedno trud'mo se;
V gornjega Očeta dvori
Radost brez težav cvete!

* * *

*) m. cvetoče.

Zvezdje.

Tukaj gori se neznani
Vel'ki svéti sučejo,
Z lučjo solnca so obdani,
Krogle pote tekajo;
Zvezda zvezdi je sosedá,
Njih za nas števíla ni,
Ena v drugo svetlo gleda,
Vsaka božjo čast gori.

Svetla cesta je razpeta
Čez brezkončni neba zid,
Tam se vozi čast Očeta,
Viža pote zvezdnih ríd:
Vse je kroglo, vse se miga,
Vse od ognja sveti se,
Vse oznanja, da velika
Roka svet stvarila je.

Tvoje veličastvo, Večni!
Trume zvezd nam pravijo,
Kako bomo še le srečni,
Če mi k tebi pridemo!

Skoz' teh svetov svét bo pela
Naša duša stvarniko*),
Zvrha svetov bo sedela,
Pila petje angelsko.

U. J.

Spomlad.

Ju! hopsasa! zimo
Premaga spomlad,
Voliče vklenímo!
Začnijmo orat'!

Po leščevji poje
Nedolžni pastir,
Tam jagnjeta svoje
Napaja spet vir.

Jug topel ledine
Zelene pihlja,
Pram, Breza v planine
Ulanjske žvenklja.

Mat' zemlja prepenja
Svoj pisani prt,

*) m. stvarniku.

Z nevesto ne menja
Ne travnik, ne vrt.

Čebel'ca rojila,
Po cvetji letí,
Méd resju popila,
Še ajdi želi.

Škrjanec v dobravi
Prepeva cel' dan,
Slaviček v goščavi,
Pred zar'jo glasan.

Matiček uriska,
Dodelal lepó,
Okroglo zapiska
Na gladko peró.

J. K.

Modri pivec.

Po Felingerjevi pesmi.

Kaj petica? kaj učenje?
Kaj brez vina čast veljá?
Vse brez vina trud, morjenje,
Bolj nemirnega duhá!

K o r.

Natočite,
Bratje, pijte
Čisto kapljo ko zlató!
Natočite,
Izpraznite
Drage kupico polnó!

Pri veseli družbi vzdigne
Se visoko mi srcé:
Polna kupica pomigne,
Skrb, nadloge mi pospé.

K o r.

Natočite, itd.

K' veter lética bežijo,
It', kar pride mora tje!
Groba modri ne bojijo
Se prijatli kapljice.

K o r.

Natočite, itd.

Uživati je živeti,
Modro vžiti osrečí;

K o r.

Bratje, pijte!

Natočite

Kupice si do vrha!

Uzemite,

Vsi izpite

Vse zdravičice do dna!

E. J. K.

Mravlja s kobilico.

Po léti skrbno

Se mravlja močno

Za kruhek potila,

Na kupe nosila

Si hrano drobnó.

Kobil'ca cvrčí,

Mar delat' ji ní,

O solncu vriskala,

Ni jenjati znala,

Le v petji živí.

Preglasno mravlja

Pobara drznà :

Urica ne da se vjeti,
Ko bi pihnil, odletí!

K o r.

Natočite, itd.

Morejo li črni misli
Poobláčiti obraz?
Morejo poglédi kisli
Obrestovaršiti nas?

K o r.

Natočite, itd.

Brat, ne glej takó megleno!
Vince oživí okó,
Greje ti srce ledeno:
Zvrni kupico polnó!

K o r.

Natočite, itd.

Vince od Bogá dar'vano
Nam srce oveselit';
Le hudobnikom ni dano
Z vincem se odžalostit'.

Kaj, ti pa ne spravljaš?
Se le obotavljaš?

Bo zima strašna!

Ti, beba! kaj veš?
Še tega ne vmeš: *)

O kresi gre peti,
Veselo živeti

Braniti ne smeš.

Natora zaspi,
Se sneg privalí,
Kobil'co izstrada;
Obleda od glada,
Boléha, medlí.

Do mravlje prišla,
Presuha, tenka,
Das' milo prosila,
Nič ni si dobila,
Ozmérjana b'la.

Jaz vrednim delim,
Lenuhe podim;
Po leti si pela,
Sred mojega dela;
Pa pleši po zim'!

*) m. umeješ.

Iskana dežela.

Kje méd, kje vince nek' v potokih teče!

Kje sreča žêlj nobenih ne odreče?

Kje cvête brez morilnih bojov mir?

Kipí breztrudnega veselja vir?

Dežela ta povsod iskana

Kolumbom, Kukom ni še znana!

Kje iskrnja ljubezen gospoduje?

Kje brez dobička čednost lepa sluje?

Kje srečni za sirote se boré?

Pustí pastir življenje za ovce?

Zgubljeni davno taki kraji!

Najemniki bežijo raji.

Kje najde si zaželjen pokoj duša?

Kje človek raja radosti okuša?

Kje sumnega resnica razsvetli?

Zaupanje pobite obudi?

Prekrivajo meglé danico,

Svitleje zarje porodnico!

Kje zori delu dobremu vračilo?

Kje tihim sužnosti solzá rešilo?

Kod pridem truden, o strmà skalad!
 Na počival'sčca sladkega plaščad?
 Nebó ozvezdeno se glási:
 Tu zlati zacvetejo časi!

L — k.

Ščinkovec ušel.

Zdaj ječe kon'c ubog'mu tiču;
 Zadosti, tičar! sém je vžil:
 Frk, frk! zelen'mu pojem griču,
 Nič, nič me več ne boš učil.

* * *

Sonet.

Očetov naših imenitna dela,
 Kar jih nekdanjih časov zgodba hrani:
 Kakó Metulum se Avgustu brani,
 Kaj je Emona st'čila, kaj trpela,
 Kakó je bramba vere b'la dežéla,
 Kakó pri Sisku Kolpe so pijani

Omagali pred Kranjci Otomani,
Vam bo Homerov naših pesem péla.

Preslabe peti boje vam sloveče,
Pojó Kranjic lepoto moje strune,
In tvojo čast, nevsmiljena devica!

Pojó ljubezni moje vam nesreče,
Kakó je revež ta, ki ga presune
'Z očíj nebeških vržena pušica.

Dr. P.

Sonet.

Vrh solnca sije solncev cela čreda
Po neba svitlih potih razkropljena,
Od solnca, ljub'ga svoj'ga zapuščena
Jih zemlja celo noč z veseljem gleda:

Ko se zlatí oblakov truma blede,
Nazaj pripelje zarja ga rumena,
Tako v ljubezni solnca je zgubljena,
Da vanje ne obrne več pogleda.

Kar zvezd nebó, imá devic Ljubljana!
Rad ogledujem vas, cvetočelične
Ljubljanske ljubeznjive gospodične!

Al' dragi taka moč je čez me dana,
Da v pričo nje sem slep za vse device,
Zamaknjen v mil' obraz srcá kraljice.

Dr. P.

Sonet.

Tak kakor hrepení okó čolnarja
Zagledat' vaj'ne zvezdi, Dioskuri!
Kadar razgraja piš ob hudi uri,
Ko se tepó valovi, grom udarja —

Zakaj če vaj'nih zvezd zasiije zarja,
Vetróvom Eol koj zaklene duri,
Po morji, po razjasnjenem azuri
Kraljuje mir, potihne šum viharja —

Takó zvezd tvojih, draga d'vica, čakam,
Takó in bolj še čakam hrepeneče
Očij zagledat' tvojih svitle žarke;

Zakaj če tí rekó bežát' oblakam *),
Če še tako vihari jeza sreče,
Nebo se koj zvedrí krog moje barke.

Dr. P.

Sonet.

Kupido, ti, in tvoja lepa starka
Ne bota dalje me za nos vodila!
Ne bom pel vaj'ne hvale brez plačila
Cel čas življenja, ko s'romak Petrarka.

Že trideseto leto prede Parka,
Nobena me še d'vica ni ljubila. —
Zato ni dana b'la mi pevska žila,
Da vaj'no čast bi trobil brez prevdarka.

Sit, nehvaležnika! sem vaj'ne tlake:
Ponuja Temida mi rumenjake,
Ponuja Evan polne mi bokale.

Bog vaj' obvar' in vaj'ne ljub'ce zale!
Mošnjica polna, vina polna kup'ca
Priyatlice mi bota, bota ljub'ca.

Dr. P.

*) m. oblakom.

Hčere svet.

Romanca po španski šegi z asonancami.

Ljubice pod okno dragi
Pride mars'katero noč
Na pogovor k lepi d'vici,
Dokler se napoči zor.

To je zvedel oča stari,
Oča stari, sivi mož,
Kregal svojo lepo hčerko
In svaril jo je rekoč:
„Ako boš pri okni stala
Kadar ljubi mimo hod',
Če po noči govorila,
Ino ž njim vas'vala boš,
Hišo bodem ti ogradil,
Zidal zid bom krog in krog,
Spustil bom okoli hiše
Sultana, da lajal bo.
Stari hiš'nji bom ukazal,
Da bo spavala s teboj.“

Je odgovorila hčerka
Te besede mu rekoč:

„Stari oča, oča ljubi!
Ljubi oča, modri mož!
Lojtro bo za zid prinesel,
Za pèseta kruha kos,
Hiš'nja, plačana od njega,
Mi že davno pisma nos'.
Ako hoč'te, da ne pride
Več pod okno ljubi moj,
Za ženico dajte drag'mu,
Ljubi oča! me na dom!“

Dr. P.

Nova pisarija.

Zabavljica.

Učenec.

Da zdaj, — ko že na Kranjskem vse pisari,
Ko bukve vsak šušmár daje med ljudi,
Ta v prozi, oni v verzih se slepari, —
Jaz tudi trop, — ki se potí in trudi,
Ledino orje naše poezije, —
Pomnožiti želim, se nič ne čudi!

Zato pisar, me uči pisarije!

Kako, in kaj ušech se Kranjcem poje;
Odkrij mi proze naše lepotije!

P i s a r.

Ak' ratati pisar so želje tvoje,
Pisarski uk poslušaj in zastopi,
Zapiši trdno ga v možjane svoje:
Če hočeš kaj veljati v našem tropi,
Besed se ptujih boj, ko hud'ga vraga;
Ak' to znaš, srčno koj na prste stopi.
Naj proza tvoja bo lepote naga,
Poj čez prepov'd Minerve, poj po sili,
Pisarjem proza bo, in pesem draga.
'Češ biti v Kranjskih klasikov števili,
Debelo po gorjansko jo zarobi!
Vsi bomo tvojo čast na glas trobili.
Če rovtarsko vezati znaš otrobi,
Nov Orfej k sebi vlekel boš Slovene,
In pozen vnuk poroma k tvoj'mu grobi.
Da Kranjščina zaklad ti svoj odklene,
Zapusti ročno mestne mi sosede,
Tri leta idi v rovtarske Atene.

U č e n e c.

Al' žlahtne Kranjske tam cvetó besede,

Kjer govoriti dosti več ne znajo
Pastirji samci, ko imena črede?

P i s a r.

Tam, kjer po stari šegi še kramljajo*),
Kjer ne zmajéjo dost' al' nič jezika,
Besed nemšk'valcev grdih ne poznajo.

U č e n e c.

O srečne rovti! v vas me iti mika!
Al' se bojim pri rovtarji, pri kmeti,
Da bera besedij ne bo velika?

P i s a r.

Pečena, ljubček! piščeta na sveti
Nikomur niso v grlo priletele;
Brez truda večno se ne da živeti.
Besede vzraščene, besede zrele,
Ne v rovtah, po planjavi ne kmetije,
Nikjer ne bodo ti na nos visele;
Poslušaj ga, kako jo on zavije,
Jezika sol, lepota, da le zine,
In pravo ti vezanje se odkrije.
Tam pul'jo besedij se korenine;
K tim deni konce: ača, išče, uha,
On, ovka, ov'c in druge pritekline,

*) s to besedo se je zamenil izraz matice.

To trdno skupaj zvári; primaruha!
 Lahkó boš v kozji rog ugnal Slovence,
 In proti tebi bo Dobrovski — muha.

U č e n e c.

O zlati uk! — Adijo, mestne sence!
 Apolon drugi bodem sred kozarjev
 Si v rovtah pletel nevmrjoče vence. —
 Al' Kranjsko ljudstvo nekdej ní altarjev
 Mínerve in Apólona imélo,
 Od Grških, od Latinskih je pisarjev
 B'la prinesena učenost v dežélo,
 In z njo besede ptuje; — razodeni,
 Al' vsaj se bode tih poslužit' smélo?

P i s a r.

Bog tega varuj! po nobeni ceni,
 Jezika naš'ga ž njimi ne ognjusi! —

U č e n e c.

Vsaj tudi drugi to store Sloveni;
 Turčuje vemo Serbec, ino Rusi
 Tatárijó hudó, Pol'c francozuje,
 Besede Pemcu Nem'c posojat' *musi*.

P i s a r.

Lej! v knjigah njih je tol'kanj ljul'ke ptuje

Mej lepo čisto Slavščino zas'jane,
Da je noben purist več ne izruje.
Al' bukev naše Kranjš''ne spakedrane
Peščíčico denímo na ognjíšče,
Prerojen Feniks číst da 'z ognja vstane.

U č e n e c.

Č'mu bo nam, prašam, prazno pogorišče?
Al' mutasti počakamo zijali,
Da 'z njega 'zraste novo besedišče?

P í s a r.

Slovensko ljul'ko bomo rešetali,
Hranili dobro zrno in kar manjka,
Iz glave svoje bodedmo dodali.

U č e n e c.

Te čudne zmesi starega ostanka
In iz novink Sloven'c ne v Korotani,
Ne bo razumel Štajer'c, ne Ljubljanka.

P í s a r.

Gorjačarji, tatovi in cigani
Po svoje govoré; kdo t'dej za silo
Nam v bukvah jezik svoj imeti brani?

U č e n e c.

Gorjačarsko, al' krevljasto berilo

Kaj bode vam pisarjem pomagalo,
 Ak' bode se drugače govorilo?
 Samí svoj uk spoštujete premalo,
 Več ptujk c'lo tebi, ne zameri! vjide,
 Zakaj bi se jih moje žnablo balo?

P i s a r.

To govori se, kar na jezik pride.
 Pogovor' ko na všesa več ne bije,
 Ko zjutranja meglà se v nič razide.
 Kar v bukvah je natisnjen'ga upije,
 To, bratec! med učene gre lingviste,
 In priča od jezika lepotije.
 Slovenci bodo brali bukve čiste,
 Če nas ne hval'jo, naj me vzame zlodi! —
 Cel svét posnemal Kranjske bo puriste;
 Kar noč'te vi umeti k svoji škodi,
 Kar ne dopada vaši slepi buči,
 Častili pozni bodejo narodi.

U č e n e c.

Prižgal si, mojster! žar'k mi nove luči.
 Na delopust da sodnega jaz dneva
 Slovim, še to, kaj pel bom, me poduči!

P i s a r.

Rim'e *dulci mixtum utile* vелеva,

Kaj prida sliš'jo všesa naša rade;
To utile je zrno, dulce pleva.

U č e n e c.

Romance zdaj pojejo in balade,
Tragedija se tudi nam obeta,
Sonete slišim peti pevce mlade.

P i s a r.

Od mene pesem vsaka je prokleta,
Katera nima Kranjskega imena,
Naj še tako prijetno bo zapeta.
Ljubezen poje pevcev tih Kamena,
Jeziku dela ino srcu rane,
V grdobe stréla treši naj ognjena!
Balade od čebelice zas'jane*),
Da bi se té med nami zamorile!
Tragedije ostale nam neznane!
Da bi Kranjice strupa 'z njih ne pile!
Ljubezni sladke, ki srcé zapelje,
Dab' z Romejevo Jul'jo ne čutile!

U č e n e c.

Zarés bi škoda b'lo! Zdaj od nedelje
Do druge kol'krat se srcé uname!
Kdor po-nje pride, jih k poroki pelje. —

*) S to besedo se je zamenil izraz matice.

Pisar.

Balade pet' je mlatva prazne slame,
 Je reč pohujšljiva in zapeljiva;
 Lenoro bere naj, kdor ne verjame.
 Romanca je s tragedijo škodljiva.
 Tih, in takih, in zdravljíc ne piši,
 Sovraži vse to Muza sramežljiva.
 Poj rajše to, kar treba je pri hiši,
 Za hleve treba, treba je na polji,
 Poj tó, kar kmet in meščan s pridom
 sliši.

Učenec.

Bog ti zaplati uk! po tvoji volji
 Bom pel, kaj repo pred gosencam' var'je,
 Od kod krompir dobiva se nar bolji,
 Kako odpravljajo se ovcam garje,
 Odpravljajo ušivim glavam gnjide,
 Loviti miš' učil bom gospodarje.

Pisar.

O zlatí vek zdaj Muzam Kranjskim pride!—

Dr. P.

Kranjec dolžen hrovatenja.

Tine ! meni se dozdeva,
Mika te rod hrovatit' ;
Gode, ropota, vелеva
Kranjcu kranjsko govorit'.

Péter ! meni se dozduješ
Polž v lupino zakopan,
Krajnski glas koj hrovatuješ,
Ako nima tvoja stran.

Preudarite, Gorenjci !
Šalobarde niste vi !
Koljko hranijo Dolenjci
Vam hrovaških besedij !

Kaj še le Knežak, Planina,
Podnanosci, Lož, Tolmín,
Cirknica, Ipav'k dolina
Materija, Kras, Berkin.

Nimajo nikjer Slovani
Prav slovenskega glasú,
Da ne imeli Ilirjani
Karnije Slovének rodú.

Treba stresene slediti,
Po vaséh, velíko let:
Vse mogoče nam dobiti,
Knjigam povsoditi spét.

Le kar Srbom pokvarili
Turki, Moskvičam*) Tatár,
Sisku Madjarji skalili,
Nad Bregano tuja stvar.

Bukve glagolíc berimo!
Dedov kremlja bister vír!
Zraven kranjskih poiščímo
Lep Cirilovi psaltír.

Vuka pesme prideníte,
Naj Dobrovski 'z rok ne gré,
Lindeja ne pozabite!
Vse d'jat' svoje Kraj'na smé.

Od Skiaptrov do Šamanov,
Od Kitaja do Udín.
Sodit' jezik Ilirjanov
Pétri! 'zlezite 'z lupín!

Z.

*) m. Moskvičanom.

Tadlè po Pozidipu.

Biti kaj 'tel bi volít'? ne nehá od pravdanja
pravdar;

Bodi krotek, mirán, davil te lakomnik bo.
Rateja trudi poljé, valovi gon'jo mornarja.

Ako pomika kogá videti tuje ljudi,
Bode obledal bogát', omaje naj veter grmovje:

Bode naj reven, ubog, njega ne vboga noben.
Kdor da Dori rokó, bo ramena tèreł mu jarem:

Kdor ni hotel porok, bode li var'ha imel?
Belil ti bode otrok glavó: nobenega v braki

Ako ti Dora ne dá, manjkalo nekaj ti bo.
Léta mladíne noré, koj prebrihtane hirati vidím

Kamor pogledam okol', najdem obilno nadlog.
Bolje bi bilo desetkrat devet pot in troje po
trikrat

Nikdar ne biti rojèn, ali dan prvi umrét'!

Z.

Hvalè po Metrodoru.

Biti kaj ne bi hotèł? podajála mi hvalo bo
pravda:

Bodi krotek, mirán! blagor prijatlu mirú!

Z dežja pod kap.

Peruanke kdaj rodile,
Kar na zemljo se rodi,
Dete so ogovorile,
Mu je tréba, da trpí.

Od berača do cesarja,
Od 'sobenjke do kraljíc,
Od barona do mornarja,
Od gradín'k do bajtaríc.

Tudi tebe, dete moje!
Bode metal morja slap;
Molči, nosi breme svoje!
Le nikár z dežjà pod kap!

Mara vdova Azijanka
Dekle imá nemarne tri,
Rada prede ko Ločanka,
Lampa vedno ji gorí.

Lege malo deklam dala,
Pozno rekla prést' nehat',
S petelinom vred zbujala,
Koj po treh velí drdrat'.

Té budilnika rotile,
 Vrat hitijo mu ovít',
 Hudo huje naredile :
 Mare nima kdo budit'.

Se bojí predolgo spati ;
 Prédno mine na pol noč,
 Se navadi prebujati,
 V nov' zaspati ni b'lo moč.

Dalj miru ni deklam dala,
 Brž ukazovala vstat',
 Kdaj po treh jim velevala,
 Zdaj o polnoči drdrat'.

Z.

P ' š i c e.

 1.

Dobrovski Kalistru, bukvičarju v Iblani,
 od Pivke, jesen 1820 na Dunaji.

Slovenščino var'je
 Kras, burja, pa Čič,

Rateje plugi redé, morjé obogáti mornarja.

Ako pomíka kogá videti tuje ljudi,
Bode pohvaljen bogát, naj hodi mi koder bo
hotel:

Bode naj reven, ubog, vedel ne bode noben.
Kdor da Dori rokó, pridobiva jo vernega var'ha:
Kdor ni hotel porok, jarem ne guli vratú.
Gladil bo ato otrok lepó; nobenega v braki
Dora ti tvoja ne dá, belil ti glave ne bo.
Hvalimo lahko mladó kri, hvalimo tudi priletno,
Mlada daje pogúm, pamet priletna modrí.
Kamor pogledam okoli, dobrota nature obilna.
Bodem naj ono al' to, mater nikolj ne rotim !

Z.

Tolminski pastirji.

Radi slušamo kovače
Klad'va med seboj vrstít',
Gine trudnika drugače
Slišat prazniku zvonít'.

Pritrkavanje Slovince
Brumne zamakniti zna,
Zlasti vrh gorá Tolmince,
Razvedruje hrib duhá.

Bližnje Bele sin preidem
Naju Porezna mejó,
Kamor po Tolminu pridem
Vse pastirčekov polnó.

Malo cap na sebe déli,
Lačni ovseka, bosí,
V suha líca ogoreli,
Ko ovčičíce mirní.

Da le broní zabučijo,
Brenka turnov direndaj,
Bolj ko kralj se veselijo,
Njim planina sveti raj.

Plésat', ploskati začnejo,
Tak' od srca pač nikir,
Ukajo povsod, pojejo,
Pili vod nedolžnih vir.

Maj'k *) stoteri razleguje
Po ovinkih se dolin,
Potujočim se dozduje
Svat ob enem ves Tolmin.

Z.

*) majek = jeka.

Beséde naj star'je
 Da Pivke kotlič,
 Neznane Ljubelu
 Gorenjske platí,
 Neznane krdelu
 Dolenjske strani.

Z.

 2.

Noč ob moč.

Dan, zvezde gasite!
 Ugasnit' ni moč!
 Bog reče: bodite!
 Omagala noč!

 3.

Govorunu.

Predno zineš, pomisli:
 Tožit' znajo te svíslí!

4.

Kača rotena, gad prost.
Bit*) kažejo kači,
Rotíjo povsod,
Gad v žameti pači
Prost slaběji rod.

5.

Černè dvorniku.

„So zmiraj zaviti
Le v suknjo črnó:“ —
„Njim treba črniti
Černeta ne bo.“

6.

Tepena žena.

„Nič nisem storila,
Peklenska pošast!“ —
„S tem ravno služila
Si leskovo mast.“

*) bit = bát.

7.

Vlahi se radi slovene.

Cojz, Valvazor bila

Sta Vlaha obá :

Ital'jo pustila,

Imena sladká!

8.

Cojzova hiša kranjščini zatišje.

Zdaj kranjčit' ne znati

Je Iblančana sram,

Kdaj kranjski kramljati

Cojz dramil je sam.

9.

Hrast posekan.

Hrust osem dni poka,

Dob seka košat,

Sto babic pristoka

Vrh, veje pobrat.

10.

Lisica volku.

Ti vadiš lisico,
Kar misli, tajit';
Kdor davi sestrico,
Brat noče dalj' bit'.

Z.

Desetka rodovine baronov Galov.

1.

Gal Ditrih, leta 1250.

Zatiškim Bernadam*)

Dobrote delil

Gal Ditrih, navadam

Se ni protivil.

Z.

2.

Gal Jurij, 1300.

Gal Jur domovine

Častèn poglavár,

*) m. Bernadom = Bernadovcem.

7.

Vlahi se radi slovene.

Cojz, Valvazor bila .

Sta Vlahi obá :

Ital'jo pustila,

Imena sladká!

8.

Cojzova hiša kranjščini zatišje.

Zdaj kranjščit' ne znati

Je Iblančana sram,

Kdaj kranjski kramljati

Cojz dramil je sam.

9.

Hrast posekan.

Hrust osem dni poka,

Dob seka košat,

Sto babic pristoka

Vrh, veje pobrat.

10.

Lisica volku.

Ti vadal lisico,
Kar misli, tajit';
Kdor davi sestrico,
Brat noče dalj' bit'.

Z.

Desetka rodovine baronov Galov.

1.

Gal Ditrih, leta 1250.

Zatiškim Bernadam*)

Dobrote delil

Gal Ditrih, navadam

Se ni protivil.

Z.

2.

Gal Jurij, 1300.

Gal Jur domovine

Častèn poglavár,

*) m. Bernadom = Bernadovcem.

3.

Gal Andrej I., 1444.

Pol drug sto let mine,
Andrej Gal mu par.

4.

Gal Henrik, 1383, 1390.

Gal-Hajna, koplana
Dva vedno slov'ta:
Ma en'ga Ljubljana,
Podpečje en'ga.

5.

Gal Andrej II., 1480.

Do Loža pridavi
Ot'manov drhal,
Junaško ustavi
Andreas vtor *) Gal.

*) m. vtorij = drugi.

6.

Gal Janez 1., 1462.

Frid'rika Vidnjani

V dvor carski zapró,
Z Gal-Janom Savljani
Oteti hit'jó.

7.

Gal Martin, 1529.

Turbanska nesnaga

Na Dunaj zna prit',
Med Ogre pomaga
Gal Martin podit'.

8.

Gal Janez II., 1552.

Joanez Gal vtorij

V Turčijo poslan,
Razumen pri dvori,
Le v boju strašan.

9.

Gal Leo, 1590.

Vrh vojske bil sveta
 Naš Gal je León,
 Trdine razmeta
 Voditelj kanón.

10.

Gal Žiga, 1673.

Gal Žiga ne črti
 Knjig, dober, učen;
 Sleparskemu krti
 Dan škodi roten.

Z.

Kranjski Nestorček

po Dolničarji.

Predgovorček.

Nam Nestor slovini
 Prigodeb vrstó,
 Iblanske latíni
 Dolničar lepó.

Z.

1.

Avgust od Metuljanov ranjen 32 let pred Kristusom.

'Čè Avgust uzeti
Metula gradí,
Ne more podreti,
Tri rane dobí.

Možjé v grad zaprejo
Rod, sebe, žené,
Samí grad zažgejo,
Prah Rimcu pusté.

2.

Punt rimskih soldatov v Iblani 16 let po Kristusu.

Ne plače dobíla,
Pnnt lakot budí,
Kar luna temníla,
Mrak punt ukrotí.

3.

Cesar Trajan vrh gore Trajanske 102.

Dol' Dáke Istranske
Trajan pokorí,

Prek' gore Trajanske
V Rim vitez hití.

4.

Cesar Konštantin v Iblani 331.

Bil v naši Emoni
Car, prvi kristjan,
Spet vid'jo Panoni,
Rod bojda Slovan.

5.

Sveti Jerom rojen v Zdrenji sredi Istre 341.

Zdrenjanka rodila,
Sav'k bojda rodú,
Trg vojska razríla,
Ni sleda domú.

6.

Cesar Teodoz prepodi Maksima od Emone 388.

K nam Teodoz pride,
Tirana podí,

Naproti vse ide,
Mladina' starí.

7.

Atila Emono razvali 452.

Emone cvetílo
Nam Atila kralj,
Evrope strašílo,
Popalil, razd'jal.

8.

Sora, boj na Sorškem polji 461.

Got Svave pobije,
V Stražišči ležé;
Kri Bit'nje oblije,
Od bitve imé.

9.

Narzes, cesar Justinijanov vojvod, Iblano gradi 554.

Frankoni rojíli,
Grad Narzes gradi,

Tu radi bi bili,
Še Iblana diši.

10.

Samo, slovenski vojvod, umrl 662.

Bil Samo slovinski
Je vojvod močan,
Strah Franski, Turinski,
Široko slavan.

Z.

Srbske pokranjčene.

Srbska deklica.

Dolge imá trepálnice Milica,
Prekrivale ji rudeče lice,
Z licem so rudečim bel' obrazek;
Jaz jo gledal sem tri leta cela,
Ne zamôgel njé očij zagledat',
Črnih ne očij, ne bel'ga lica.

Pa povabim deklice na plesek,
Deklico Milíco tudi ž njimi,
Ne bi li očíj zagledal njenih.
Kadar so na travi zaplesale,
B'lo vedró, pa se pooblačilo,
Po oblaku zasijale strele.
Gledajo vse deklice na kvišku,
Deklica Milíca tje ne gleda;
Ampak pred se u zeleno travo.
Deklice ji tiho govorile:
O Milíca! naša tovaršica:
Ali si preprosta, al' premodra?
Vedno gledaš u zeleno travo,
Ne'češ gledati u oblake z nami,
Kak' vijó se strele po oblaku.
Govorila deklica Milíca:
Nisem ne preprosta, ne premodra,
Vila ne, da zbrala bi oblake;
Ampak deklica, da gledam pred se.

Fant z dekletom.

Deklica, o rožica vrtníca!
Kam si neki gledala k' si rastla?

Al' si rastla, jelo gledajoči?
Ali na smereko tanko, ravno?
Al' na mojega nar mlaji brata?
O mladeneč! moje svitlo solnce!
Nisem rastla, jele gledajoči,
Tudi ne smereke tanke ravne,
Ne na tvojega nar mlaji brata;
Poleg tebe sem jaz mlada rastla.

Mlad uzel udovo.

Cveti, roža! ti ne gledaj na me!
Jaz sem tebi se junak oženil
Z udovico, svojo ne-vrstnico!
Koder hodi, rajncega žaluje:
Prvi mož! ti sreča moja!
Dobro mi je poleg tebe bilo!
Zgodaj leč hodila, dolgo spala,
Kader me budil, v okó me kušnil:
Vstani, srce! posijalo solnce,
Že ustala naša stara mati,
Že pometla dvor, vodé prinesla.

Rada pela bi, ne morem sama.

Rada pela bi, ne morem sama,
Ljubega bi zbolela glava ;
On bi slišal peti me, razžaljen
Rekel, da za njega več ne maram.
Jaz pa maram, in za njega dam dušico,
Koder hodim, ga pri srcu nosim,
Kakor nosi mati dete svoje.

Ne gledaj me, bom naj majhena.

Deklica ti mala ljubeznjiva,
Ljubil bi te, pa si tako majh'na!
Ljubi, ljubi me! bom tudi čvrsta.
Majheni so kameniči dragi;
Pa se nos'jo na gosposkem vratu,
Majhena je tica prepelica ;
Pa upeha konja in junaka.

Fant kolne dekletovo mater.

O tí cvetje lepa roža!
Bog ubij ti mater tvojo!
Da rodila tebe tako,
Da poslala na sred sela,
Kjer junaki vino pili,
Fantje kamenja metali,
Kjer neveste so plesale,
Pesme mlajše prepevale.
Ondi tebe jaz sem videl,
Da bolí srcé me vedno.

Mož pijanec.

Temna noč! o temna ti si!
O nevesta blede ti si!
Kako ne bi blede bila?
S'pruga meni je pijanec:
V temi ide, v temi pride,
Z mano se nikolj ne 'zmeni!
Ampak vpraša gorijačo:
Gorijača šestogrča!
Je l' večerjala mi mati?

Jaz mu, reva! odgovarjam:
Že večerjala ti mati.
Gorijačo spet upraša:
Gorijača šestogrča!
Je li materi postlano?
Jaz, nesrečna! odgovarjam:
Materi postlano tudi.

Dekle fanta 'zbira.

Sanje lom'jo, sanje trud'jo,
Sanj zaspat' ne morem!
Misleč, mene mati moja
Komu bode dala.
Ljuba hčer! uzmi kozarja!
Dobro zá-te bode.
Ne'čem, ljuba mat'! kozarja,
Ni to dobro zá-me:
Gre kozar po skalovini,
Zna si vrat zlomiti.

Sanje lom'jo, sanje trud'jo,
Sanj zaspat' ne morem!
Misleč, mene mati moja

Komu bode dala.
Ljuba hčer! uzmi ovčarja!
Dobro zá-te bode.
Ne'čem, ljuba mat' ovčarja!
Ni to dobro zá-me:
Gre ovčar u gozd, planino,
Znade volk ujesti.

Sanje lom'jo, sanje trud'jo,
Sanj zaspát' ne morem!
Misleč, mene mati moja
Komu bode dala.
Ljuba hčer! uzmi trgovca!
Dobro zá-te bode.
Ne'čem, ljuba mat'! trgovca!
Ni to dobro zá-me:
Gre trgovec križem sveta,
Se domov ne vrne.

Sanje lom'jo, sanje trud'jo,
Sanj zaspát' ne morem!
Misleč, mene mati moja
Komu bode dala.
Ljuba hčer! uzmi krojača!
Dobro zá-te bode.
Ne'čem, ljuba mat'! krojača!

Pri krojači tanka igla,
Pa otroci gladni.

Sanje lom'jo, sanje trud'jo,
Sanj zaspat' ne morem!
Misleč, mene mati moja
Komu bode dala.

Ljuba hčer! uzmi ratárja,
Dobro zá-te bode.

Hočem, ljuba mat'! ratarja,
Dobro zá-me bode:

Pri ratarji črna roka,
Pa pogača bela.

Mladeneč prosi mater.

Mati! oženite me do časa!
Dokler ne obraste mene brada,
Ne obraste brada, ne mustače;
S'cer dekleta potler porečejo,
Ko me bodo materam kazale,
Glejte, mati! iz mejé medveda,
Ali zajca 'z detele zelene!

Časa ne izgubljati.

Zima prejde,
 Dušica mojá!
 Protiletje pride,
 Tica poje,
 Dušica mojá!
 Rožica razcvela,
 Vse se ljubi,
 Dušica mojá!
 Časèka ne 'zgublja;
 Ti pa zlata
 Dušica mojá!
 Brez ljubezni ljuba
 Časèk 'zgubljaš,
 Dušica mojá!
 Ti ne ljubiš mene!

Uteha v spomini.

Ljuba moja! si že omožena?
 Že, moj ljubi! tudi porodila,
 Tvoje sinčeku imé sem dala,
 Kadar kličem, da me želja mine,
 Ne zakličem: pojdi k meni, sinek!
 Ampak rečem: pojdi k meni, ljubi!

Slavec kregan.

Slaviček ! ne poj mi zgodaj !
Mi ne budi gospodarja !
Sama sem ga uspávala,
Sama hočem izbuditi.
Iti hočem u ograjo,
Trgati peró bazil'ke,
Potepljati po obrazi,
Gospodarja prebuditi.

Prirojena svoboda.

Brhko poje slaviček
V zelenem gojzdeku,
V zelenem gojzdeku,
Na pretanki vejici.

Trije lovci pridejo,
Hoč'jo streljat' slavčeka.
Prosi lovce slaviček:
Ne strelite v mene !

Ne strelite v menè !
Hočem vam prepevati,

Na zelenem vrtiči,
Na rudeči rožici.

Trije lovci vjamejo,
Odnesejo slavčeka,
Denejo u hišico,
Da jim ljube veselí.

Ne'če peti slaviček,
Žalovati ne nehá;
Trije lovci vzamejo,
Izpusté ga v grmiček.

Koj zapoje slaviček:
Težko ribi brez vodé!
Težko ribi brez vodé!
Slavčeku brez grmiča.

Nar strašnejše zlo.

Sarajevo, kaj te potemnilo?
Ali, reva, si mar pogorelo?
Ali te povodenj potopila?
Ali te je kuga pomorila?
Sarajevo tiho pregovarja:

Ako bilo jaz bi pogorelo,
Bele dvore bi si ponovilo;
Bila bi me voda potopila,
Bila bi mi ulice oprala.
Kuga me je revo pomorila!
Pomorila stare ino mlade,
Razločila drage ino ljube!

Molitev uslišana.

Mlad junák Bogá je prosil:
Daj mi, Bog! rogove zlate,
In srebrne porožíče,
Da prebodem jelki kožo.
Da pogledam, kaj je v jelki!
Bog mu da rogove zlate,
In srebrne porožiče,
On prebode jelki kožo.
Bila v jelki lepa mlada,
Zasijala kakor solnce.
Mladi mlád junak govoril:
O ti lepa mlada slišiš!
Prosil bi te, ne dajó te;
Mamil bi te, iti nočeš;
Vnesel bi te, sam ne morem.

Njemu mlada odgovarja:
Ne prosíti! ne dajó me;
Ne jemáti me! pogineš.
Jaz devét imadem bratov,
Bratrancev je ravno tol'ko.
Ko zajaš'jo vrane konje,
Pašejo si britke sablje,
Nakrivé medvedje kape,
Je pogledati strahota!
Kaj še li bi b'lo pričakat' ?
Bila škoda bi poginit',
Bila bi sramota bežat'!
Mar me mami, rada pojdem.

Deklica si umiva lice.

Déklica si lice umivala,
Umivaje licu govorila:
Vem naj, lice! da te star bo kušnil,
Iti hotla bi v goró zeleno,
Ves bi pelin tamkaje pobrala,
Iz pelina bi vodó 'zcedila,
Vsako jutro se z vodo vmivala;
Kadar star kušuje, bo mu grenko.
Vem naj, lice! da te mlad bo kušnil,

It' bi hotla na cvetoči vrtek,
Vse bi rože tamkaje pobrala,
Pa vodó iz rož bi izcedila,
Vsako jutro se z vodo vmivala,
Kadar mlad kušuje, bo dišalo.
Naj diši mu! naj prijetno bode!
Bolje z mladim po goràh plazíti,
Ko pri staremu*) u beli hiši,
Bolje z mladim na skalóvji spati,
Ko pri staremu u mehki židi!

Pajek z muho.

Mušica skakala
Po hiši ob zid:
Veselo plesala;
Mladine slep vid!

Tèkavec iz kota
Že davno preží,
Ne ume sirota,
V pogubo brenčí.

*) m. starem.

Prešérno v kot leta,
 Paj'k v niti tanké
 Plesalko zapleta,
 Zadrge moré.

Omaga težavi;
 Da pečicam uk:
 Bežite nastavi!
 Nevaren klobuk!

Z.

Plahta na dvoje.

Tast Nemanič reva
 Napoti jel bít':
 Nevesta vелеva
 Dom, vnuke pustít'.

Britkó se ločiti
 Od vajenih stén,
 Sinovom ogniti
 Strah'vanim od žén.

Na pragi vekaje
 Le plahto uzét',

Poprosi šep'taje
Se v mrazi odet'.

Nevesta zasliši,
Zar'jula strašnó:
Kar kol' je pri hiši,
Pri hiši naj bo!

Bolelo to sina,
Odejo iskat
Bled pošlje fantina,
Koj deščeku dat.

Fant plahte prihrani
Pol, materi dá:
Od moje kdaj 'zgnani
Vam priti prav zna.

Mat' grozo čutila
Opombe sinú,
Ostati prosila
Pri sebi tastú.

Z.

Dozdevna smrt.

Trikrat sto, več lét minilo,
Kar z Marjeto Ziderko
To v Iblani se godilo,
D'jano v mrtvih kamrico.

Ko *) Šempetru prineseno,
Na desnici prstan zlat,
Tam odkrito položeno
Vidi rak bogatih tat.

V tamni noči se prikrade,
Var'ha ni noben'ga b'lo,
Lakomen dragot popade
Metike bledé rokó.

Tatbo hitro dopolniti,
Mal' oteklo brž okrast',
Z ojstrimi zobmi drobiti
Jela reví prst pošast.

Prevelika bolečina
Omedlevko prebudí,

*) Ko = k.

Lop! mahnila koj tatína,
Pade, dalje dihal ni.

Meta brihtna domov pride,
Njega kliče dur' odpret':
Naj te groza ne obide,
Ranjca trka, tvoja spét.

Dosti novih lét živela,
Več ko pred otrok imá;
Srenja potler bolj skrbela,
Da prevred ne pokopa.

C.

O mraki.

Na tratico sedem,
Počivam sladkó,
Mrak svoje grinjalo
Razpenja tamnó.

Vse trudno utihne,
Zapira očí,
Sam slavček u doli
Srcé mi topí.

Na nebi budijo
Se zvezde gosté,
Oživljajo v meni
Nebeške želje:

Tam gori moj Oče,
Moj svitli je dom,
Po volji njegovi
Če živel tu bom!

M. K.

Zatrti.

Tjakaj' gori se ozrimo,
Kjer svetov nezmer' okó:
Jarma žulje pretrpimo,
Tam verige se razspó!

Tam kraljuje Oče mili,
Vidi, šteje nam solzé;
Ž njim se bomo veselili,
Ker nam poka tu srcé.

M. K.

Veseli.

Zakaj bi ne zaukal, rajal,
Dokler mladost ogreva lice?
Bom spletal vence, bom zasajal
Preljube, drage si cvetlice!

Že mi prijeten solnček*) sije,
Že miga lipica košata,
Po tratah se studenec vije,
Srcé unema luna zlata;

Še trtice rodi gorica,
Osrčje vinček ozdravljuje,
Še cvetoča se devica
Okroglolična nasmehuje.

Naj kis'lo se držé preprosti,
Te, mati zemlja! ogledujem,
Od neprecenjene sladkosti
Veséli deček poskakujem!

M K.

*) m. solnčece.

Pozimska.

Naj zime skeleče
Se ivje gostí;
Saj Mince cveteče
Srcé plameni.

Okroglo nje lice,
Prijazno oko,
Čist srček*) device
Me mika za njo.

Ne najdem je take,
Predirjam naj svet;
Domač za junake
Nar bolji je cvet.

Naj zima rep viha,
Zameda mi gaz,
Ko pust jo pripiha,
Bo renčal mi bas.

M. K.

*) m. srčece.

Mladenču.

Mlado léto se 'zbudilo,
Lip'co veter gibat' jema,
V'jol'ce poln'jo zemlje krilo,
Trta trtico objema:
Kar zemlja rodi,
Ljubezen živi.

Mil'se tiči zapojejo,
Se razsipa prvo cvetje,
Svojim gnjezdeca pletejo,
Slaje vživajo poletje:
Vesela si stvar
Poišče svoj par,

Zdaj, mladen'č! pomlad brsténa
S cvetjem ti obdaja lica,
Polno je oko plamena,
Milo gleda te devica:
Napočil bo dan,
Ozre se na stran!

Ne zanašaj se na léta,
Hočeš slast življenja piti!

Min'ca ni za sivca vneta;
Kaj 'če, reva! z grbo st'riti?
Jo vender dobiš,
Z rogmí bode križ!

M. K.

Nezvestí.

Tebe kličejo solzice,
Ker pred mano zdaj bežiš,
Obled'vati moje lice
Brez usmiljenja pustiš.

Si nad srcem se motila,
Vedno vnetim le za té!
Kogar, draga! si 'zvolila,
Ni zvestobe bolj čisté.

Naj ti mir cvete na svetu,
'Z mojega srcá beží;
Lipico pozabi v cvetu,
Kjer mi tvoj spomin živí.

Se t' odpirajo sladkosti,
Dragi venčekí pleto;

Lahko ranjeno bridkosti
Srce moje pilo bo.

Bi le môgel pozabiti
Tvoj ljubezni poln obraz!
Te lih moram zapustiti,
Pomnil bom te vsaki čas!

Žalost mi srcé zaliva,
Le po tebi hrepenim,
Dokler grob me ne pokriva,
Ljubi mir zastonj želim.

M. K.

P i v s k a.

Kaj sije 'z majol'ke? 'z kozarčeka miga?

Kaj, bratje predragi! osrčje užiga?

Al' mislite, de

Sam vinček to je?

Aj, motite se!

Vesela nam družba oživlja srcé,
Kozarčekom kaplje dotaka sladké.

K o r.

Vesela nam družba oživlja srcé,
Kozarčekom kaplje dotaka sladké.

Kdo tako prijetne glasove nam daje?
Kdo srce u prsih o petji omaje?

Verjamete, de

Sam glas nas užge?

Aj, motite se!

V pesmi zamakne nam vince uho,
Vzdiguje nam srce, da skaka tako.

K o r.

V pesmi zamakne nam vince uho,
Vzdiguje nam srce, da skaka tako.

Kaj giblje se v prsih premile device?
Pretí kdo 'z očesa? kdo vnema ji lice?

Vi pravite, de

Nas gane dekle;

Al' motite se!

Nedolžnost preljuba da usticam cvet,
Iz punčice kuka, da ni se otet'.

K o r.

Nedolžnost preljuba da usticam cvet,
Iz punčice kuka, da ni se otet'.

Kdo neki sladkobo razsipa pri raji?
Nam ure spreminja v minutice slaji?

Vi trdite, de
Plesalcev vrste;
Al' motite se!

Prisrčno veselje te tamkaj' živi,
Kjer Minica v kroge nožice vrti.

K o r.

Prisrčno veselje te tamkaj' živi,
Kjer Minica v kroge nožice vrti.

Čvetero veselje 'č'mo, bratje! zdaj piti,
Se urno leteč'ga trdo okleniti!

Saj čutimo, de
Srce nam odpre:
Zdaj trčite le!

Kozarci žvenkljajo, oživlja srcé:
Naj trtice, Mince, tovarši živé!

K o r.

Kozarci žvenkljajo, oživlja srcé:
Naj trtice, Mince, tovarši živé!

M. K.

Nevesti.

Zdaj vrtnice ti cvetejo
Košatljate, tak' lepé;
Kmal' osute dalj bodejo,
Uka polne so za té.

Ti se nad'jaš, prstan znaša
Le vedre, vesele dní:
Kdor se kol' na to zanaša,
Od poroke naj beží!

Ženin res po tvoje raja;
Varuj! varuj! kadar mož,
Gospodar, povelje daja,
Tí njegovo péla boš!

Torej hočeš srečna biti,
Potrpljenje, um t' je dan,
Lahko je možá vkrotiti,
Se postaviš ž njima v bran.

Húdo z dobrim tí povrni,
Jezik ustrahuj skrbnó,
V srda polnega obrni
Svoje premagljiv' okó.

Tako bodeš oslad'vala
V težkem stanu ur grenkost,
S prerojenim uživala
Mir, ljubezen in zvestost.

M. K.

Fantovskim.

Zaljubljeno Ema je v kroge frkljala,
Se vsakemu rada sladko nasmejala,
Cvet njeni je ljube ko muhe lovil;
Al' cvajarja vreden nar boljši ni bil!
Prekanjeni bebko za nos so vodili,
So rožo za rožico ji populili!
V samoti po cvetu zdihuje britkó:
Cvetlice preproste! 'zmodri naj vas to!

M. K.

Napak lepota smrt prave.

Obraz lepotic'jo si blede meščanke,
Rokave šopir'jo tančice pretánke;
Za móža, otroke, nedolžno srcé
Skrbeti rudečim kmetícam pusté!

M. K.

Sleparija.

Ta tu, oni tamkaj' vpije:
„Svet je polèn sleparije!“
Škoda, da nar bolj glaseči
Tol'krat je slepar nar večí!

M. K.

Zlati vek.

En'ga srcá, ko bratje, sestré vsi skupaj
živímo!
Brona utihnil bo grom, sad nas osre-
čil miru.

M. K.

Orožje nedolžnosti.

Glasnim sleparjem uhó, in očí vam,
tíhi! zapiram:
Tekla v ozidje ne bom, škratelj pre-
plezal bi zid!

M. K.

Zaprtodurnik.

Zvestim prijatlom samé se odpirajo
hišice duri ;

Volkom, lisícam povem : trkali bo-
te zastonj !

M. K.

Prevzetnim.

Naj bogatin, naj knez se košatita
tukaj' na zemlji :

Smrt odpihne zlató, 'zglodajo črvi
žlahtnost !

M. K.

KAZALO.

	Stran
Moj spomenik	3
Vinske mušice	4
Domov me mika	5
Večer	6
Umirajoča	7
Življenje	8
Zvezdje	10
Spomlad	11
Modri pivec	12
Mravlja s kobilico	15
Iskana dežela	17
Ščinkovec ušel	18
Sonet	18
„	19
„	20
„	21
Hčere svet, romanca	22
Nova pisarija, zabavljica v tercinah	23
Kranjec dolžen hrovatenja	31
Tadlè po Pozidipu	33
Hvalè po Metrodoru	33
Tolminski pastirji	34
Z dežja pod kap	36

	P' š i c e.	Stran
Dobrovski Kalistru		37
Noč ob moč		38
Govorunu		38
Kača rotena, gad prost		39
Černè dvorniku		39
Tepena žena		39
Vlahi se radi slovené		40
Cojzova hiša kranjščini zatišje		40
Hrast posekan		40
Lisica volku		41

Desetka rodovine baronov Galov.

Gal Ditrih	41
„ Jurij	41
„ Andrej I.	42
„ Henrik	42
„ Andrej II.	42
„ Janez I.	43
„ Martin	43
„ Janez II.	43
„ Leo	44
„ Žiga	44

Kranjski Nestorček.

Predgovorček	44
Avgust od Metuljanov ranjen	45
Punt rimskih soldatov v Iblani	45
Cesar Trajan vrh gore Trajanske	45
Cesar Konstantin v Iblani 	46
Sveti Jerom	46
Cesar Teodoz prepodi Maksima od Emone	46

	Stran
Atila Emono razvali	47
Sora, boj na Sorškem polji	47
Narzes Iblano gradi	47
Samo, slovenski vojvod	48

S r b s k e p o k r a n j č e n e .

Srbska deklica	48
Fant z dekletom	49
Mlad uzel udovo	50
Rada pela bi, ne morem sama	51
Ne gledaj me, bom naj majhena	51
Fant kolne dekletovo mater	52
Mož pijanec	52
Dekle fanta 'zbira	53
Mladeneč prosi mater	55
Časa ne izgublja	56
Uteha v spomini	56
Slavec kregan	57
Prirojena svoboda	57
Nar strašnejše zlo	58
Molitev uslišana	59
Deklica si umiva lice	60

Pajek z muho	61
Plahta na dvoje	62
Dozdevna smrt	64
O mraki	65
Zatrti	66
Veseli	67
Pozimska	68

	Stran
Mladenču	69
Nezvesti	70
Pivska	71
Nevesti	74
Fantovskim	75
Napak lepota smrt prave	75
Sleparija	76
Zlati vek	76
Orožje nedolžnosti	76
Za prtodurnik	77
Prevzetnim	77

Do sedaj so izšla le-ta dela :

Seri ja I.

1. snop. : Čbelica. I. bukvice. Kastelic.
2. „ „ II. „ „
3. „ „ III. „ „
4. „ V gorskem zakotji, povest, A. Kodec.
5. „ Čbelica. IV. bukvice. Kastelic.
6. „ „ V. „ „
7. „ Krvna osveta, povest, posl. F. Mirovčko.
- 8, 9. „ Nesrečnica, povest, poslovenil I. P.
10. „ Koliščina in stepe, posl. Fr. Cegnar.

Seri ja II.

11. „ Za kruhom, povest, posl. P. Miklavc.
12. „ Spisi Andrejčkovega Jožeta I.
- 13, 14. Babica, I., poslovenil Fr. Cegnar.
- 15, 16. „ II., „ „ „
17. „ Senilia, Poslovenil A. Hudovernik.
18. „ Spisi Andrejčkovega Jožeta II.
19. „ Berač. Povest. Elizabeta. Črtica.
20. „ Spisi Andrejčkovega Jožeta III.

Seri ja III.

21. „ Boj s prirodo. — Treskova Uršika.
- 22, 23. General Lavdon, oče vojakov imenov
24. „ Spisje. Priredil P. Miklavc.
- 25, 26. Beatin dnevnik Spis. Lujiza Pesjakova
- 27, 28, 29. Grška mythologija. Posl. L. Koprivšek.

NARODNA BIBLIOTEKA

(3)

KRANJSKA

Č B E L I C A.

Na svitlobo dal

M. KASTELIC.

TRETJE BUKVICE.

Za tisek priredil

R. PERUŠEK.

J. Rendlicher

Novomesto 1883. — Natisnil in založil J. Krajec.

Predgovor

dalmaškim pesmam

IVANA IVANIŠEVIČA,

imenovanim

KITA CVETJA RAZNEGA.

O da znal bi te v čebelo prestvariti !
Da bi 'z cvetja vsakega méd mogel piti ;
O da bi nikolj ne bil ne paj'k, ne kača !
Spaki cvetje se nar slaje v strup obrača ;
Pustil bi na kito mojo ti letéti,
Pustil bi se nasrkljat' na vsakem cvéti.
Kdor bo kolj enakih mislij, pridobiva
Si povsod sirup medenega izliva.
Ali ako bil bi kača sam na sebi,
Ako dano bit' mi ni preménec tebi,
Prosim te na kito ne hodiť : ni za te ;
Vam cvetè, vam obrodí, čebele ! nate !

Pokranjčil Z.

Milica.

Sòlze pretákala,
Šmar'nice plela,
Mileta čakala,
Pesmico pela:

Kaj nek' odlašajo? —
Saj mi je rekel.
Kaj se zanašajo? —
Čas bo le tékel.

Izbica mater'na,
Hram bod' očetov,
Davno že gornico
Men' je obetal.

Res da sem jókala,
V nébo zdih'vala,
Misel mi pokala,
Bi se le vdala.

Sanja se m', — d'jalo je
Nekaj v oblakih:

„Dobrega malo je,
Bog daj več takih!“

„Našla si zvoljega,“
Glas ta mi poje,
„Ni ga ti boljega,
Ves je po tvoje“.

Sreča me, rekla sem:
Kaj sem nek' rekla?
V lica zapekla sem,
Pa domov tekla.

Oča mi svetujejo,
Svetujejo mati,
Tašča m' obetujejo;
Česa se bati?

Kiti, prepletata
Gósti mi glavo,
Roki umevata
Domsko opravo.

Tastu sinovlja bom,
Hčerka pa tašči,

Hiši navado vem
Naši in vaši.

Mil'ca sem miljena
Dičnega svoj'ga,
Mile pa miljen je
Srca ves moj'ga.

Sreča res draga je
Čednega lica,
Zraven pa blaga je
Srčna resnica.

Kaj nek' odlašajo? —
Saj mi je rekel.
Kaj se zanašajo? —
Čas bo le tekel.

Skrinja natlačena?
Gorša zavéza?
Sladivka spačena?
Kdo me 'zpodléza?

Če me ne vzamejo,
Milčeu ne dajo,
Druj' me ne vjamejo,
Gráde naj 'majo.

Samši bo Milica
 Jagnjeta pasla,
 Da ji bo kitica
 Siva dorasla.

Sòlze pretakala
 Proti zagrébu,
 Miljšega čakala
 Gori na nébu.

V. Vodnik.

Romanca

o Turjaški Rozamundi

(z ženskimi asonancami).

Hrast stoji v Turjaškem dvori,
 Vrh vzdiguje svoj v oblake,
 V senci pri kamnitni mizi
 Zbor sedí gospode žlahtne,
 Star' Turjačan spet gostuje
 Rozamundine snubače.

Rozamunda, roža déklic,
 Čast dežele je domače,
 Njé pogledi, svitle strele

'Z neba jasnega poslane,
Daleč krog junakov srcem
Vžigajo skeleče rane.

Dvajset jo baronov snubi:
Sedem iz dežele Vlaške,
Sedem iz dežele Nemške,
Šest iz Štajerske in Kranjske,
Ino zraven Ojstrovvrhar,
Kter' mu bóji so igrače.
Se košata gospodična
Za junaka lep'ga vname,
Vkaže mu, da pride prosit
Od očeta jo in žlahte.

Ojstrovvrharju njé oča
Imenitno da gost'vanje,
Rozamundo mu obljubi,
Reče mu pripeljat' svate
V treh nedeljah, da nevesto
Spremijo v ženína hrame.

Ker gospoda se gostuje,
Pride pev'c slopeče hvale
Pesmi pét, na strune brenkat,
Dela oznan'vat junaška,

Od mladenčev in od deklic
Pravit zgodbe kratko-časne.
Ko od deklic pripov'duje,
Praša teta d'vice zale —
Da b' hvalila gospodično —
Reče mu besede take:

„Pev'c, povej tí, ki obhodiš
Blíznje in dežele daljne,
Al' si videl lepšo d'vico
Od neveste tí današnje?“

„Bog jo živi gospodično!
Bog ji hčere daj enake,
Tak' slopeče, tak' cvetoče!
Bog ji sine daj junake!
Pod cesarjem zdaj nar lepši
Cvet Turjaška roža rase.
Sestra Bašetova v Bosni,
Solnce vse lepôte zdanje
Imen'vana in rečena
V mnogih pesmah trume naše,
Ta bi le vtegnila biti
Lepša od neveste vaše.“

Ni nevesti všeč, kar reče,
Mal' odgovor ji dopade,

Lica spremení rudeče,
Nejevolja jo prevzame,
Ojstrovrharja pogleda,
Reče mu iz jeze nagle:

„Slišim, da so Turki v Bosno
Odpeljali d'vice Kranjske.
Pač junakom je sramota
Turkom pušcat' d'vice mlade! —
Mèč opaši, Ojstrovrhar!
Hlapce zberi in tovarše,
Bašetu 'zpeljíte lépo
Sestro, ako kaj véljate;
Radi bodo dali Turki
Za-njo d'vice odpeljane,
Ako take je lepote,
Kakor strunar o njej laže.
Brez otrók moj zakon bodi,
Brez veselja leta stara,
Ako gredem préj k poroki,
Ako préj možá objamem,
Predno Turkinjo pripelješ
V grad Turjaški, da verjamem,
Da je take rés lepote,
Kakor slave, Turski Angelj.

Žénin ž njo obljubljen svoje
Zbere Ojstrovihar hlapce,
Po tovarše bližnje pošlje,
In si ojster méč opaše,
Ročno jezdi nad Turčine,
Spolnit voljo svoje drage.

Čez globoko reko Kolpo
Mu ne vbran'jo Turške straže,
Méč krvavi v močni desni
Pred seboj drvi Bošnjake,
Bašetovi grad razdene,
Sprósti d'vice odpeljane,
Ž njimi Bašetovo sestro,
Lepo Turk'njo s sabo vzame,
Črno - oko, svitlo - lično,
Rasti in podobe rajske;
Bila solnce mej lepotam',
Ki takrat so moškim s'jale.

Bolj, ko lepa Rozamunda,
Lepša Turk'nja mu dopade,
V grad Turjaški je ne pelje,
Pelje dam jo v svoje hrame,
Cvet junakov, Ojstrovihar,
Ji srce nedolžno gane,

Ona zapusti Mahoma,
Turške šege in navade;
Pred altarjem u kapel'ci
Poroči jih brumen pater. —
Rozamunda grede v klošter,
Čast Ljubljanskih nun postane.

Dr. Prešérn.

Soldaška.

Pet čevljev mérim, palcev pét;
Adíjo, ljub'ca, star'si!
Bog vas obvar' tovarši!
Že spolnil sem devetnajst lét,
Pet čevljev mérim, palcev pét,
In čvrste sem postave
Od nog do glave.

Bog te obvar', očetov dom!
Kdor ni za boljo rabo,
Naj var'je dom in babo,
Al' naj si v šolah glavo lom';
Me bóben vabi, se ne bom
Ne trudil, ne s peresom
In ne z drevesom.

Učeni stan je zanič'van ;
Skrbí in huda léta
Moré uboz'ga kmeta ;
Nar prvi stan, soldaški stan,
Vojščak živí vesel v en dan ;
Sej cesar da pol hleba,
In kar je treba.

Domá povsod, domá nikir,
Obhodi dosti sveta,
Zavolj njega dekleta,
Ženice imajo prepír,
In kadar zapusti kvartir,
Si mars'katera 'z hiše
Solzíce briše.

Le eni ljubici je zvest,
Ti ljub'ci čast se pravi,
Ta ž njim gre v boj krvavi,
Ga spremlja čez goré brez cest,
In čez ozidje trdnih mest,
Kjer smrt junaške brate
Povabi v svate.

Saj vem, da mora vsak umret',
In iti vsak k pokoju,

Na post'ljí ali v boji,
 Siv'e in mladen'č cvetočih lét,
 Pét čevljev mérim, palcev pét,
 Vesélo 'čem živeti,
 Junaško vmreti.

Dr. Prešérn.

*Qui nullam tibi dicebas iam posse nocere,
 Hæsiisti: cecidit spiritus ille tuus.*

Propertius.

Že míru srčnemu nevarna léta,
 Mladosti léta so slovo jemale,
 Domače sem lepé poznál dekleta
 Dežel sem ptujih videl d'vice zale;
 Srcà mi prostost vendar ni b'la vzeta,
 Mi s'roti so prevzetne misli vstale,
 Da mal' al' nič ljubezen ne opravi
 Pri tem, kdor se resnično v bran ji stavi.

Prišla je angeljske lepote d'vica —
 Dab' videl jaz ne bil podóbe njéne!
 Rudeči zor osramoté nje lica,
 In nje očí nebeških zvezd plaméne;

Več zdrav ne bode ta, ki ga pušica
Pogleda bistrega v srcé zadéne;
O, kdo popisal ust bi ljubeznjivost,
In kdo nedolžnih prs' bi zapeljivost! —

Namest' iskat' zavetja v množ'ci gosti,
Ko ti enaka stala je pred mano,
Ki je od njé na zadnji petek v posti,
Petrarka!*) tvoje b'lo srce užgano,
Pogleda njen'ga vžival sem sladkosti
Tak' dolgo, da dobil sem srčno rano,
Ki peče noč in dan me brez hladila,
Kateri najti ni nikjer zdravila.

Ne omečé je lica obledêne,
Ne pesnij žalostnih glasovi mili,
In ne oči od spanja zapuščêne,
Solzé ne, ki iz njih tekó po sili;
Veselje, mir 'zbežala sta od mêne,
Obúp topí srcé, ker se ne vsmili. —
Tako, kdor misli trdno stati, páde;
Nevarno gledat' je dekleta mlade.

*) Pogl. njegov sonet:

Era 'l giorno, ch' al sol si scoloraro
Per la pietà del suo fattore i rai,
Quand' i' fui preso ecc.

Zatoraj, komur mar je prostost zlata,
 Cvetočih deklic naj ne ogleduje;
 Očesa b'la mirú sta moj'ga tata!
 Na svoje naj pogléde vedno čuje;
 Očí odpró ljubezni dur' in vrata,
 Skoz' té se naša pamet premaguje.
 Kdor ne verjame téga, brez dab' zvedel,
 V nesreče moje revež bo zabredel.

Dr. Prešérn.

Astrologom

po Anakreonuovi meri.

Vsi pojte rakom žvižgat,
 Lažnjivi pratikarji,
 Lažnjivi zvezdogledi,
 Vreména vi proroki!
 Vi modrijani hoč'te
 V nebeških zvezdah brati:
 Al' solnce bo dobrotno
 Nam dalo dobro léto,
 Al' neba bo togôta
 Vetrov nam šum 'zbudila,
 Rzsula v polje točo,
 Vtopila čoln na morji,

In sad vmorila trte.
Lažnjivi zvezdogledi,
Vsi pojte rakom žvižgat!
Dve sami zvezdi gledal,
Oči sem drage d'vice,
Dve svitli zvezdi, gledal,
In v njih neumni slepec
Sem bral vesele dneve
In jasno brez oblakov,
Sem bral ljubezni srečo:
Solzé, oh! so mi 'zrasle,
In kès in srd sta 'zrasla,
Sramota ino moj'ga
Mirú je smrt mi 'zrasla.
Dve sami ste zmotíle
Mi zvezdi umno glavo,
In cel'ga néba hoč'te
Vi zvezde 'zmodrovati! —
Lažnjivi pratikarji,
Lažnjivi zvezdogledi,
Vremena vi proroki,
Vsi pojte rakom žvižgat!

Dr. Prešérn.

S r š e n i.

1.

Pušičarjem.

Ni, bratec! vsaka ž'val lisíca,
In epigram ne vsak pušíca.

2.

Pravljícarjem.

Pravljíca po Esóp' od vas zapéta
Več nima slásti, kakor jed pogreta.

3.

Heksametrístom.

Kdor mi v heksametru namest' spondeja
Al' daktila posluži se troheja,
Ne vé, kam se cezure dejo,
Uprega Pegaza v galejo.

4.

De gustibus non disputandum.

Ne čudi se, neslane
Da pesni bodo brane;
Lej, pure vabi: „puri, puri!“
In božje vol'ke: ¹⁾ „šuri, muri!“

5.

Kam je prišel polž iz Višnje gore.

Višnjani! kam ste vaš'ga polža d'jali?
„Za Pegaza smo pevcem ga prodali.“

6.

Zakaj ni naši pisariji prišel zlati čas.

Prišli za nas bi b'li že zlati časi,
Ko bi vsak klasik bil, kdor Kranjcem kvasi.

7.

Poptujčevalcu.

Gorjancev naših jezik poptujč'vavši
Si kriv, da kolne Kranj'c molitve bravši.

1) Božji volek: muren.

8.

Mojstru pevcev.

Pre'blečen sem menišič bil,
In rad sem pel, še raje pil.

9.

Pevcu brez s in brez c.

„Brez *cetov* teče vir mi Hipokréne,
In *esov* v pesnih mojih najti ni!“
Zatoraj nimajo nobene céne,
Zató so pesni tvoje brez soli.

10.

Čudni dihur.

V Ljubljani je dihur, ki noč in dan žre knjige,
Od sebe pa ne da nar manjše fige.

11.

Pred pevcu, zdaj homeopatu.

Poprej si pel, zdaj pa homeopatiš;
Poprej si čas, zdaj pa življenje kratiš.

12.

Čebelarju.

Zakaj pač muhe moj loví K * * * ?
Prodajat' misli jih namest' čebélic.

13.

Kakó bi neki sladke pel lesničnjak ?
Kakó bi neki prave pel levičnjak ?

14.

Pevcu letnih časov.

Kdor govoriti kaj ne vé,
Ureme hval' al' toži,
Kdor pevcev péti kaj ne vé,
O letnih časih kroži.

15.

Nečimurni up.

O Kranjci! ako čakate slovarja,
Ne čakajte ga od abecedarja.

Postscriptum.

Naj misli, kogar bi pušice té zadéle,
Da na visoki vrh leté iz neba strele.¹⁾

Dr. Prešérn.

Črkarska pravda.

S o n e t.

Al' prav se piše kawa²⁾ ali kasha,
Se šola novo-črkarjov srdíta
Z možmi prepira starega kopita;
Kdo njih pa pravo trdi, to se praša.

Po pameti je taka sodba naša:
Če je od kashе kawa bólj'ga žita,
In bóljš' obdélana in bólj polita,
Naj se ne piše kasha, ampak kawa.

Če pa po črki boljša jéd ne bode,
In zavolj črke ne trpí nič škode;
Obhaja taka misel nas Slovence,

Da pravdajo se ti možje mor'biti,
Za kar so se nekdamni Abderiti
V sloveči pravdi od oslove sence.

Dr. Prešérn.

1) Feriunt — summos fulmina montes.

Hor.

2) w je v novi abcedi, kar v stari fh.

Ptujo - besedarjem.

S o n e t.

Ne bod'mo šalobarde! Moskvičanov,
Gorenjci moji! knjige mi berimo,
In kar nam všeč bo, uzmat' se učimo
Od bogmejev na meji Otomanov.

Iz kotov vsih od Skjaptrov do Šamanov
Takó, ko srake gnjezdo, vkup nosímo
Besede ptuje, ž njim' obogatimo
(Ne bod' jih treba) jezik Ilir'janov!

Zarés prekós'li bomo vse narode,
Nar starši mej jeziki jezik bode,
Ki se iz té čobódre bo naredil;

Zakaj govor'li bomo to v Emoni,
Kar žlobodral' takrat so v Babiloni,
Ko je zidarjem Bog pogovor zmedil.

Dr. Prešérn.

S t r a h.

Sonet.

En dan oči so vid'le zmoti vdane
Dve sestri. Ena nji visoka žena,
Devica majhene postave ena,
Obé lepote cvet in čast Ljubljane.

Pobegnil tak' sem, kakor srna plane
Od lovcev v prednih časih ostreljena,
Ko zopet strelcev truma se zelena
Prikaže, in je spomni stare rane.

Če prašate, od kó d strahota taka?
Raníla mene z ojstro sta pušíco
Kupído 'strel'c, in mati ž njím njegova.

Ta dva sem mislil videti bogova;
Za Amorja imel sem lepo d'vico,
B'la Veneri si, sestra njé! enaka.

Dr. Prešérn.

S m r t.

Sonet.

Dolgost življenja našega je kratka.

Kol'k' znancev je zasula že lopata!

Odprta noč in dan so groba vrata;

Al' dneva ne pové nobena prat'ka.

Pred smrtjo ne obvar'je koža gladka,

Od nje nas ne odkup'jo kupi zlata,

Ne odpodí od nas življenja tata

Veselja hrup, ne pevcev pesen sladka.

Naj zmisli, kdor norčíje ljubi svéta,

In od veselja do veselja léta,

Da vsak dan bòlj se smrtna žetva zóri!

Mor'biti, da kdor zdaj vesél prepéva,

V mertvaškem prti nam pred koncem dneva

Molché trobental bo: memento mori!

Dr. Prešérn.

Mína v molitvi.

(Iz nemškega.)

Mína moli, angelji hitíjo
Mir ulivat' ji v srcé bolnó,
Gôrki kviškoma puhtíjo
Njeni 'zdihleji v nebo.

Kak' klečí pobožnosti užgana,
Lepa ko nedolžnost, lil'je cvet!
Z rajsko zarjo že obdana:
Kol'ko vidí takih svét!

Iz tamné povzdigne se doline,
Več ne bôde je težav osat,
V duhu vídi že višine,
Kjer je čaka venec zlat.

Videti v zaupanji goreti
Sveto, vso zamaknjeno v Bogá,
Vsakemu se mora zdeti,
Da nebó odprto imà.

Gr.

Damon Meliti.

Slaba je svitloba lune,
Njo oblaki skrivajo,
Žalostno na citrah strune
V moje srce glas pojo ;

Nove delajo mi rane,
Srce mi prebadajo ;
Solze so le noči znane,
K' se le nji zaupajo.

Daleč, daleč je Melíta,
Moj'ga srca draga kri,
Sladka je ljubezen skrita,
Z rožami ovita spi.

Travniki so mi puščave,
Od ljudi zdaj proč bežim,
Za veselje nimam glave,
Jaz nar raje sam sedim.

Saj veselja ni brez tebe,
Ti le meni srečo daš.
Al' te ljub' imá pri sebe,*)
Komu se tedaj podaš?

*) m. sebi.

Vetri ! glase te nesíte
K oknom, kjer Melíta spi,
S to besedo jo 'zbudite:
Damon tvoj za té živi!

U. J.

V Danah 12. maliga travna 1831.

Mravljinec že lazi,
Žrjav priletí,
Bučelica pazi,
Al' roža medí.

Vesel se ozira
Zaljubljeni kos,
Nevesto si 'zbira,
Za gnjezdo že nos'.

Vijolica vstane
Iz zimskih nadlóg,
Že glási čez Dane ¹⁾
Se črédnika rog.

Belín se odmiče,
Otravi snežnik,

1) Dane, vas v Ložki fari.

Škrjanec te kliče,
Poljanec! Gornik!

Le rabi v planjavi,
Le orji srčno!
Že trta v dobravi
Odganja močno;

Že solnce gorkeje
Oživlja stvari,
Jug diha topleje,
Dan krajša noči.

Ne bo ga več mraza,
Ledú več ne bó,
Ne bo ga več plaza;
Vse kaže gorkó.

J. K.

Žal po prijatli v vojski.

Log, ti zapuščen, hladilen!
Žalostno t' odprem srcé;
Lek, samota! si vračilen,
'Zbriši meni tí solzé!

Hrupa mestnega praznoba
Mi je huje muke vir,
Notranja britkost, grenkoba
Najde le v dobravah mir.

Ljube rožice! povejte,
Je li dragi tuk'je bil?
Takó milo me ne glejte;
Vem, pri vas se ni mudil!

Tičice! ste me osule,
Slišale me sem pripét',
Ure tiste so minule,
Vidim zdaj vas proč letét'!

Vas uprašam, sinje skale:
Bo spet videl ljub' menè?
Té se govoriti bale!
Mal'ka glas mi kliče: ne!

Vetrea šep'ta mi pihljaj,
Dahnem še enkrat lahko,
Me tolaž' od boja dihljaj:
Prišel, prišel dragi bo!

Tam pa žali me vodíca,
'Z drage suhe priškrebja,

Drazega mordà solzíca!
Men' opomba prestrašna.

Príti vtegne, al' prepozno!
Bom peščičica zemljé, —
Da napis tolažbo grozno:
Prid', kjer ločit' ne preté.

L — k.

Gorenjec.

Tamor, planine redé mi živíno,
Lepega žita napolnim si stog,
Žgance polite pa krape z družino
Jém, ne beračim, zahvaljen bod' Bog!

Malo domá, bolj okoli vozarim,
Stopim v Gorico, Trst, Grad'c, Korotan,
V Reko, na Dunaj, v Prag, L'vov jo udarim
Daleč, široko po svetu sem znan.

Židane volje prepevam veselo,
Žvižgam, brlizgam lepó v dva cepá,
Zalo obseda se vsako mi delo,
Tič, korenjak sem, vse rado me 'ma.

Jako se vedem, junaško obračam,
Čedno obleko omišljam si rad:
Čudim se belim in pisanim hlačam,
S kterimi báhata Vlah in Hrovat.

Pride tak čas, mi po žilicah teče
Draga, Berščanka, tedaj sem gorak!
Sicer pa moško, da jezik me peče,
Pipico tlačim in pijem tobak.

Godci jo vrežejo, jaz jo zaukam,
Vriskam, poskočim, u gosli jim dam,
Mino poberem, prebrhko jo sukam,
Rajat' po nemško, po štajersko znam.

* *

Dolenjec.

O zarji se zelja nakosim,
Podméta pa kaše najém,
Nevtrujeno dneva znoj nosim,
Za uro 'zgubljeno ne vem.

Osuša mi lice kmetíja,
Lis'e, Trška in druge goré,

Hrast, slive, konj, z voli kupčija,
Ljubanec, Hrib mene redé.

Rad kolim, lepó okopavam
Vinograd svoj starček ko mlad,
Zaupno vesel obetavam
Si grozdjiča sladkega sad.

Gorenjec privozi žvižgaje,
Natočim do vrha mu sod;
Petice pograbim ukaje,
Ne menjam zdaj s tabo, gospod!

Veséli otroci, ženíca,
Potrebe nam bati se ni;
Razlega se v družbi zdravíca,
Pozabljene muke, skrbí.

Mi blizu dežela Hrovaška,
Tam zidam, tesarim, kosím,
Spremljuje me rama junaška,
Kjer hodim, si žulje srebrím.

Pokojne, priljudne narave,
Me ljubi, kdor kol'kaj pozná,
Tud' modre, umetalne glave
Moj zárod od nekdej imá.

Vskres¹⁾.

Odama dobrega ustvari,
Dodá mu sprugo²⁾ vsmiljen Bog,
Hudoba koj obá pokvari³⁾,
Zemlje kraljica krog in krog.

Zastonj topé ljudi valovi,
Rešili sam pravičnih brod⁴⁾:
Množili zopet se rodovi,
Rodé poreden, spačen rod.

Stvarí, grdobe omolili,
Zablživši stvarnika Bogá:
Zastonj proroki krvavili;
Neboljšan Izrael nehá!

Kadilo trinogom kadíjo
Egípet, Babel, Rim, Aten:
Stezó prirode⁵⁾ popustijo
Možákov slasti⁶⁾, slasti žèn.

1) Vskres: vstaja od smrti.

2) Spruga: žena, coniux.

3) Pokvari: pohabi, spači.

4) Brod: barka.

5) Priroda: natura.

6) Slast: razujzdanje, sicer veselje, sladost, sladkost.

Bogú svét reven k serci ide,
Pogléda ljubega sinú :
Sin po devici 'z neba pride,
'Zveličar Evin'ga rodú.

Svetá narode soedíni,
Pregreh tiranstvo ukrotí :
Strah smrti mej neverne 'zgini!
Kristjan se vskresa veselí!

Z.

Bratoljubje.

Rad gledam doline
Obílno poljá,
Še raje rodine ¹⁾
Bratinskih srcá.

Rad mrzle vodice
Se v žeji nap'jem,
Zret' ²⁾ raje sestrice
Res ljube si, 'čem.

1) Rodine: rodovine.

2) Zreti: videti, gledati.

Od Belgrada idem
V Slavonije Brod,
Do bratov dveh pridem,
Rad hvalim povsod.

Blaž lepe postave
Glavice vedré,
Jan ¹⁾ hoje grbave
Kesneje umé.

Me v Zagreb vozila,
Sta skoro tri dni,
Bratinstvo učila,
Da s' Turek mejí.

Brez Janeza noče
Blažè me peljat',
Brat z bratècem hoče
Po poti kramljat'.

Sirotno živela,
Odeti grobó:
Pa vedno vesela,
Si stregla lepó.

1) Jan: Janez.

Brat brata ljubiti,
Kaj neki bolj zna
Življenje sladiti,
Hvaliti Bogá?

Z.

Berlinskega koplora¹⁾ ura.

Pohvaljen, prijeten
V Berlini²⁾ koplora,
Trinpetkrat pet leten,
Na torbi roklor³⁾.

Rad malo pobaha,
Ko riba junak,
Po nogi mu maha
Lep urini trak.

Pa kugla na traku
Globoko čepí:
Kralj zvedel, junaku
Na proti hití

1) Koplora: korporal.

2) Berlin: Borovljín, borovlje, stolno mesto Prajzovskega kralja.

3) Roklor: plajšč.

Koplorja hvaliti:

„Galant si moj sin!
Da uro nositi
Te vidi Berlin.“

„Koplor domišljujem
Galant si s'cer bit':
Ur več ogledujem,
Zna moja se skrit'“.

Kralj gleda zlatinko,
„Pet moja zdaj bó:
In tvoja? moj sinko!“
Ta vleče kesnó:

„Svitloba kraljeva!
Ne štiri, ne pet;
Pa rad *) mi veleva
Za Tebe umret'!“

Frid'rika ganíle
Besede leté,
Okó orosíle
Strah'valcu vojské.

Na mesti zlatinko
Koplorju podá,

*) m. rademu.

„Ta uro ti, sinko!
Mej drugimi zna

Zvestó pokazati
Vsak sleherni dan,
Kdaj dušo boš dati
Za mene peljan.“

Z.

Kranjski Plutarček.

Desetka škofov, Kranjcev.

1.

Lambert Žiga, prvi škof Iblanski.

Ljud cerkve Iblanske
Zigmunda imá,

Kos*) Akvilejanske 1)
Rad biti nehá.

1) Akvileja: Voglej.

*) Kos = član.

2.

Zlatkonja, po Greško Krizip.

Kranjica rodila,
Škof Petini*) bil:
Koj Istra 'zgubila,
Na Dunaj hitíl.

3.

Urban Tekstor, škof Iblanski, umrje
v Donaverti med Švabi.

U Donavert pride,
Tibinstvu¹⁾ sovraž:**)
Po štenžicah ide,
Se vbije škof naš.

4.

Hren Tomaž, škof Iblanski.

Iblana rodila;
Tibinstvo krotíl:
Mat' Kraj'na ljubila:
Slovenstvo častíl.

1) Tibinstvo: protestanstvo.

*) Petina = Pedena, Pičan.

**) Sovraž = sovražnik.

5.

Bobek, škof Petinski v Istri.

Prošt Bobek Iblanski
Za Kraljem slovil:*)
Kjer Krisip Istranski,
Škof potljer je bil.

6.

Knez Hohenvarst Žiga, veliki škof Dunajski.

Lepoldu ¹⁾ Toškane
Sinove uči:
Tergeste Justane ²⁾
Škofija dobí.

K San — Hipolitanom ³⁾
Bil kmalu pred'jan,
Vindonibonjanom ⁴⁾
Na zadnje poslan.

1) Lepold: Leopold, potljer Cesar.

2) Justane: svetega Justa.

3) San — Hipolitani: Sampoljci.

4) Vindonibonjan: Vindobonec, Dunajčan.

*) Tu in na drugih mestih m. slovel.

7.

Hohenvart Žiga, škof Linški.

Škof Žiga Perovški
Je Linčanom bil,
Prej korar Celovski,
Se v Celji rodil.

8.

Kavčič Anton, škof Iblanski.

Idranka rodila,
Bil slaven Jezvit,
Iblana častila,
Zna Kraj'no slavít.

9.

Mikolič, škof Gracijanopoljski.

Roják bil Iblanski,
Široko slovíl:
Grac'janopoljanski ¹⁾
Škof Kraj'no budíl.

1) Gracijanopoljski: Gracijanopolj, nekdanje mesto v sedanji Turčiji; Mikolič je bil prvi podružni škof Iblanski, Rajgersfeld drugi.

10.

Baron Rajgersfeld, škof Derbljanski 1).

Menih 2) do Kleména 3):

Gotíngo 4) pozná;

Das' Nemcev imena,

Mat' Kraj'na ga dá.

Z.

Kranjski Nestorček.

1.

Ciril in Metod slovence učista, 868.

Nam biblijo dala

Ciríl in Metod,

Slovenščino znala:

Ne vémo od kod.

1) Derbljanski: Derbe, mesto v mali Aziji.

2) Menih: Jezvit.

3) Klemen: Ganganelli*).

4) Gotinga: visoka šola na Nemškem.

*) Obiteljsko ime papeža Klementa XIV.

2.

Ogri v Iblano prihruše, 900.

Madjárije ¹⁾ roji
Po Iblani rohné:
Nevsmiljeni boji
Nam dede moré.

3.

Ogri na Iblanskem polji pobiti, 944.

Poljé Iblank poklalo
Madjárije roj,
V keh tamo peljalo,
Kar davil ni boj.

4

Sinagoga Iblanska prezidana, 1213.

Kdaj več prebivalo
Hebrejev pri nas,
Nam ulice dalo:
Še spomnijo vas.

1) Madjárija: Ogersko.

5.

Sicilije žito na Kranjsko voženo, 1312.

Sicilija bila

Kdaj Rimu hram žit,
Nam letos vozila,
Glad znade krotít'.

6.

Turki v Polhovem gradei, 1416.

Do Polhov pridere

Nebojseví ¹⁾ roj,
Dom razboj obere,
Mesári ljud boj.

7.

Šemklavška šola, prva v Iblani, 1418.

Dot Miram ²⁾ skrovitih

Bil sveti Mikol ³⁾
Dajalec, očitih
Iblani je šol.

1) Nebojse: Turek.

2) Mire: mesto v mali Aziji.

3) Mikol: Mikula, Miklavž.

8.

Turki pri Novem mestu tepeni, 1430.

Metlíko obere

Turk' neposajèn,
Od Kandije¹⁾ dere,
Premagan, tepèn.

9.

Paktgeding²⁾ v Iblani, 1441.

Kdaj hiša v Iblani
Da dac'jo letó :
B'li zlati jemani,
K' ni krajcarjev b'lo.

10.

Cesar Friderik v Celji zaprt, od Kranjcev rešen, 1457.

Udova Celjana

Frid'rika zaprè!
Odganjat Iblana
Trop Vitovca³⁾ gre.

Z.

1) Kandija: predmestje Novegamesta.

2) Se reče: pactum, geding, pogodba, kontrakt, plačati cekin davka od hiše, ako ni bil plačan krajcar ob uri, plačilu davka odločeni.

3) Vitovec: vojvoda udove kneza Celjskega.

P' š i c e.

1.

Žal Krajine po Cojzu Baronu Zigmundu.

Kdo bukvárje mi vmiruje?

Kalepina ¹⁾ kdo budí?

Tuje kdo takó gostuje?

Mene kdo takó slaví?

2,

Baron Cojz Vodnikov Mecen ²⁾.

Horac brez Mecèna bi patrona

Javaljne do Kvebeka ³⁾ slovil:

Brez budíl Sigmunda Cojz Barona

Vodnik znan Slovencem bi ne bil.

3.

Umetalnikova ⁴⁾.

Obilje, ploskane roké

Kanóve ⁵⁾, Fidijs ⁶⁾ budé.

1) Kalepin: besedičar.

2) Mecèn: prijatelj, podpora učenosti.

3) Kvebek: v Ameriki.

4) Umetalnik: kdor zna kaj umno narediti.

5) Kanóva: Laški,

6) Fidijs: Greški podobar pilov iz kamenja.

4.

Ameriki najdeni.

Lepó, da najdena si zdaj;
Grdó, da b'la 'zgubljena kdaj!

5.

Nekdanji pisar mimo sedanjega.

Nekdanji pobara: kaj vem?
Sedanji se mora: kaj jem?

6.

Ostrogar.

Naj žep ¹⁾, um praznuje:
Srcé ozajčí ²⁾;
Ostroga pričuje:
Črn ³⁾ mati mi ní!

1) Žep: varžet.

2) Ozajčiti: se v zajca premeniti.

3) Črn: nizek stan.

7.

Črnjak 1).

Ne nosim ostroge:

Se v bajti rodím;

Neštete si proge 2)

Na vojski dobím.

8.

Krčan iz Beske 3), o trgih v Senji,
dvakrat Kranjcem.

Od mene se včíte!

Proč grablje, deskó!

Fig polovinite 4)

Kup z roko goló!

9.

Turki o Mekarjih 5).

Omar! varuj se Fatíma!

V Meko 6) lani je puhtíl:

1) Črnjak: nizkega stanú.

2) Proga: znamenje ran.

3) Bèska: dolína otoka Krškega, Veglia od Vlahov imenovanega.

4) Poloviniti: na dvoje razdeliti.

5) Mekar: romar.

6) Meka: mesto v Arabiji, kamor Turki romárijo k grobi Mahomeda.

Dom prodaj bliz' Ibrahíma!
V Meko dvakrat je kadil!

10.

Cepetec ilirske pevke.:

Naj sliši me Géte!
Naj Fortis opàt!
Na Aginke péte
Mi more ceptàt'!

Z.

Srbska pokranjčena.

A s a n - A g i n k a.

Kaj se beli v gori tam zeleni?
Ali snég je? ali so labodje?
Ako bil bi snég, bi bil že skopnél :
Odleteli bili bi labodje.
Ni ne snég to, niso ne labodje,
Ampak šotor Age - Asan - Age,
Tam leží nevsmiljeno izranjen,

Obiskale mati ga, no sestra,
Žena ni zamogla od sramote.

Kadar je od ran mu bilo bolje,
Je poročil svoji zvesti ženi:
„Ne počakaj me u beli hiši,
Ne v hiši, ne u rodi mojem!“
Ko gospá leté besede sliši,
Še u grozno žalost zakopana,
Jeli teptat' konji po dvorišči:
Koj pobegne Asan-Aginíca,
Vrat si lomit 'z line previsoke;
Za njo teče dvoje hčerek milih:
„Vrni se preljuba mati naša!
Niso to naš oče Asan-Aga,
Ampak ujec Beže Pintoróvič.“
Tu se vrne Asan-Aginíca,
Krog vratú obesila se bratu:
„Gledaj, bratec! toliko grdobe!
Od peterih me otrok proč goni!“
Beže molčal, nič ni pregovoril,
Ampak v židano je mošnjo segel,
Dati sestri pismo razločila,
Grede k materi naj svoji stari,
Znade naj se zopet omožiti.

Kadar pismo je gospá prebrala,
V čelo kušnila dva sina svoja,
Hčerek dvoje v ličica rudeča :
Al' od malega v zibeli sinka
Mati kar ne more se ločiti ;
Ampak brat za róko sestro prime,
Komaj je iztrgal jo od sina,
Komaj vrgel pred se na konjiča,
Ide ž njo prot' beli domovini.

Malo časa je pri svojih bila,
Malo časa, ne nedeljo celo,
Dobra žena, in od hiše dobre :
Dobro ženo hoč'jo na vse kraje,
Tudi vel'ki župan Imoščanov.
Ona brata svojega prosíla :
„O, moj bratec ! tega le nikari !
Ne omoži me z nikomer dalje !
Da srcé ne počí reví meni,
Vidim potlej naj sirote svoje !“
Ali Beže ni za prošnjo maral,
Da sestró županu Imoščanov.

Ondi brata svojega naprosi,
Da napiše pismo, listek belí,
Ter županu pošlje Imoščanov :

„Prav lepó nevésta te pozdravi,
U pisanji te po meni prosi,
Kadar bo gospoda v svate zbrana,
Iti po nevesto v hišo belo,
Da prineseš dolgo pokrivalo,
S tim se bode ona vsa pokrila,
Kadar pojde mimo hiše Age,
Da sirot ne vidi reva svojih.“
Kadar beli list županu pride,
Je gospodo v svate si naberal,
Svate zbral, po ljubico si ide.
Srečno svatje pridejo k nje domu,
Srečno so z nevesto se vrnili.

Kadar mimo Age hiše grejo,
Jo iz okna vgledata dve hčerki:
Dvoje sinov teklo ji na proti,
Materi sta svoji govorila:
„K nam zavij se ljuba mati naša!
Da mi tebi južinati damo.“
Ko to sliši Asan-Aginíca,
Starešini svatov govorila:
„Za Bogà, brat, svatov starešina!
Onkraj dvora konja mi ustavi!
Da sirote obdarujem svoje.“

Onkraj dvora konji so obstali:
Vse otroke brhko obdarila,
Sinom dala čizme pozlačene,
Hčerama da celega mezlana,
Nar še manjemu v zibeli sinku,
Njemu pošlje židane breguše.

To zagledal Aga - Asan - Aga,
Koj pokliče dvoje sinov svojih:
„Pojte semkaj, vi siroti moji!
Kadar se usmiliti kar ne'če
Mati vaša duše kamenite.“

Ko to sliši Asan-Aginíca,
Z licem belim je na zemljo padla,
Tam na mesti dušo izdihaje,
Videt' žalostna sirote svoje.

Lisica s kužetom.

Žalostno ječí lisica,
Bliža se poroda dan!
Djat' ne vé se kam s'rotíca,
Tak' skrbi jo mraz strašan.

K post'ljí priti se predrzne —
V gorki hiš'ci spí zobák —
Milo prosi: rod mi zmrzne!
Daj mi post'ljo, bod kroták!

Varh ponočni vsmiljen reče:
Sméš ostat', da porodiš,
Hitro, čas ko ta preteče,
Gnjezdo si drugje poiš'.

Sedem dni še ni minilo,
Sedem mladih že dobí,
Vse kakó se bo 'zredilo,
R'javo mater z'lo skrbí.

Prošnja moja še edína,
Prav' rujavka, daj ostat',
Da spregleda saj mladina,
Hvaló potlej hočem dat'.

Spet dovoli kuže vsmiljen;
Mar lisice bi poklal!
Dóma pušcat' ne bil siljen,
Bi golj'fico bil poznal.

Zdaj močné rekó lisíce,
Ker si bil potrpežljiv,
Treti noč'mo ti koščíce,
Béži! da ostaneš živ.

C.

Povračilo.

Veselo letala
Čbelica v log,
Medú nabirala,
Po cvetji okrog.

Vihar jo zavíje,
Ne more letét',
V vodnjak jo pobíje:
Kakó sé otét'!

Golobček kar šíne
Šibin'co vlomit,
Jo v vódo poríne
Čbel'co rešit'. —

Nevarnost otveze
Goloba strašná,

Ga strelec zaleze,
Pomeri v njegá.

To vidí čebel'ca,
Vrníti hití,
U róko pič' strelca,
Golob odletí.

Srcé pozabilo
Ljubezni ne bo,
Dobrote vračilo
Da milo nebó.

C.

Blagor prostim.

Blagor tičem vrh dreves!
Od vej'ce do vej'ce skakljajo;
Prijazno mej sabo kramljajo,
Prosti v senčici perés
Prisrčno ljubó
Pojêjo sladkó.

Blagor prosti ribici!

V tomun iz tomuna priplava,

Je zmiraj vesela in zdrava;

Po šumeči bistrici

Si z družbo igrá,

Srdú ne pozná.

Blagor je, metulji, vam!

O solncu okoli frkljate

In prosti sladkosti srkljate

Cvetja polnim rožicam;

Prekratke vam dni

Ljubezen sladí.

Trikrat blagor ljudstvu je,

Kjer prósti so vbožni, bogati,

Jim treba ni jarma razd'jati;

Kjer edín' pravica vse,

Ljubezen in mir

Obilnosti vir!

M. K.

Pomlad.

Zima vmira,
Jug ož'ví,
Vir odpíra,
Sneg topí.

V'jol'ca milo
Se odpre,
Zemlje krilo
Zaljša se.

Dole slavca
Polni glas,
Vstaja trav'ca,
Miga klas.

Medna léta
Čbelica,
Senco spleta
Lipica.

Slast objema
Celi svět,
Srca vnema
Léta cvét.

M. K.

Vošilo.

Bi le slavček bil!
Bi se veselil,
Zlêtel koj na okence
Ljube, drage Milice;
Žvrgoleva bi ljubó,
In prepeval tak' sladkó,
Da b' odprla, me vabila,
Srca rane zacelíla!

*M. K.***Minica.**

Pred Min'ce postavo
Se skrite, mladé!
Jma 'zbrisano glavo,
Nedolžno srcé.

Sneg mimo ročíce
Je njene teman,
Zavidljiv nožíce
Prikriva mezlan.

Od kitice njene
Mi gorše je ni,
Iz punč'ce ognjene
Ljubezen pretí.

Ko cvetka unema,
Se lice lepó,
Nje prsi objema
Tenčíca ljubó.

Na ustah se ziblje
Nedolžnosti cvét;
Srcé se mi giblje:
Kaj hočem začet'!

Za Min'co živeti,
Jo vneti želim,
Bi hotla me vzeti,
K poroki hitim.

M. K.

Zdihljaji.

Ljuba Milica!

Srčna rožica!

Bele padajo solzé

Mi na lica prebledé.

Kar sem videl te,

Mir pobegnil je,

Venel je veselja cvét,

Pust brez tebe celi svét!

Vgasnite oči!

Tema me pokrij!

Pomnim neusmiljeno

Vedno zlato Milico!

M. K.

Povračilo.

Kdor kruh grudi ovsèn, in bližnjega pita s po-
gačo:

Smeja dopítan se mu; osle pa kaže mu svét.

M. K.

S v e t.

Bog svét stvarjen ogleda, in vse prav dobro je
bilo ;

Človek razd'jal paradiž, v ječo preminja ga
sam.

M. K.

K i s l o t i.

Pôjejo čisti duhóvi in gódejo angelji sveti ;

Meni jo braniš zapét', strunam odpirat' uhó !

M. K.

Nevošljivcu.

Davno dorajal veselo, sveta do grla nasičen !

Srd ti razjeda srcé, k' plésati vidiš mladost.

M. K.

Balade ino pesni

mej

Kranjskim ljudstvom

pete.

O p o m i n:

Prva je tako natisnjena, kakor jo je r. Vodnik zapisal;
2.—9. so iz gosp. Smoletovega zbora (predelane kolikor
se je treba zdelo); 9.—13. so iz tretjega dela bukev:
„Slowanské narodnj Pisne sebrane Fr. L. Čelakowskym,
w Praze 1827“ vzete.

1.

Pesen o Ravbarji.

To si voli turški Baša,
Ki se Turkom prav obnaša,
Kak' bi vojsko vkupaj spravil,
Da bi Sisek pod se zgrabil.

Sem ter tje po hiši hódi,
Misel se mu v glavi blodi;
Pa jo 'znajde volčja glava,
Méni, ta bo nar bolj prava:

Svojo vojno vkupaj zbrati,
Jo pod Sisek celo gnati.
Pa ni moč čez Kolpo priti;
Prášajo ga: „Kaj bo st'riti?“

Baša stópa o potóci,
Gromeč boben nosi v roci,
Jézen trdo vanj teléba,
Da razlega se do néba.

Ves togoten rohni Baša,
Ki se Turkom prav obnaša:
„Prek si vrvi potegnite,
Kóž po vrhu naložite.“

So mu tako naredili,
Preko Kolpe se spustili,
Pa pod Sisek se nabrali,
Tam se v rove zakopali.

Kaj stori pa turški Baša,
Ki se dobro jim obnaša? —
Na tla sede, list napiše,
Pošlje poglavarju v hiše:

„Ala, Ala! moj Adame,
Sisku vrli poglavare!
Al' se hočeš mi podati,
Al' mi hočeš glavo dati?“

Mu odpisal je Adame,
Sisku vrli poglavare:
„Nočem z lépo se podati,
Nočem tudi glave dati;“

„Hočem rajše se braniti,
Sisku poglavar še biti:

Se mi bodete kesáli,
Kranjcev néste še poznali.“

Kaj mi jame zdaj Adame,
Sisku vrli poglavare? —
Piše liste, da povelje,
Nest' jih reče v tri dežele:

Štajersko, Koroško, Kranjsko,
V lepo zbornico Ljubljansko,
Da je prišel turški blisek,
Da nam hoče vzeti Sisek.

Štajerci so list prebrali,
Grenko, kislo se držali,
Tresli vsi se 'n omag'vali,
Ker Turčina so se bali.

List bél tud' Korošci brali,
Z enim glasom pa vsi d'jali:
„S Turkom noč'mo se vojsk'vati,
Kaše vréle ne pihati.“

„Turek ima vel'ke hlače,
Dolge, dolge pa mustače;
Bi vratove naše vglédal,
Kdo ve, kaj bi nam povédal?“

Beli list Ljubljanci brali,
Mej seboj so tako d'jali:
„Iščimo si pomočnika,
Zdaj je sila prevelika.“

„Tur'k če vzél nam Sisek bóde,
Nam na robe vse vse pojde,
Mest' Ljubljana bo pokraj'na,
Kranjska d'žela turška draj'na.“

„Hitro si pomoč' iščímo,
Gospod' Ravbarju pišímo,
Vé in zna on vojsko vodit',
Pred vojaki spredaj hodit'.“

Beli list so napisali,
Ga na Krumperk mu poslali.
Tam prebiva jaki Ravbar,
Nepremagan kónj'ski glávar.

Ravbar zjutraj ravno vstajal,
Se po gradu je sprehajal,
Line hodil si odpérat,
Dol' na zlato polje gledat.

Ozeravši se okoli
Zdaj zagleda v ravnem polji

Mlad'ga poba urno teči,
Beli list u roci nesti.

Ravbar si ob dlani počí,
Hitro mu na proti skoči,
Bele liste brž pregleda,
Baši se na glas posmeja.

Stopi gori v svoje line
Do gospoje Katarine:
„Dve nedelji bodi zdrava,
Da jo z Bašo zaigrava.“

Rés da gospe Katarini
Je plahota v taki síli,
Za gospóda se je bala,
K' mu je sabljo pripas'vala.

Glas gospodov hlapce kliče
Osemnajste svoje Čiče:
„Zor je, 'zdramši se 'zdvigajte
Brze konj'če napajajte;“

„Jih sedlajte, obrzdajte,
Koj na vojsko napravljajte,
Hôd'mo v zidano Ljubljano,
Trdno, v'soko in prostrano.“

Hlapci konje zasedali,
Pa vsi ročno zadirjali. —
Prej se kónjica ne vstavi,
Še le pri zeleni Savi.

Ravbar klicati brodnike,
Pod Črnovčami vozníke:
„Le na noge, le vstanite,
Nas prék Save predrožite!“

So brodniki še vsi spali,
Zavolj vod se vozít' bali
Save vél'ke prederoče,
Čez břegove nastop'joče.

Pravi Ravbarju Andreje:
„Voda sega že čez breje*),
Mi ne moremo voziti,
Vi v Ljubljano pa ne priti.“

Ravbar še zakliče v drugo,
Svitlih zlatov da obljubo:
Si brodniki pomignili,
Reko: „še ga bomo pili.“

Kmal' brodniki zakrmili,
So Bogá lepó prosili,

*) m. brege.

Dab' jih zdrave še vozili,
Turske jašpre seb' služili.

Zlate Ravbar jim podati,
Jadrno pa zadirjati
Preko polja do Ljubljane
Trdne, v'soke in prostrane.

Gospod Ravbar dram' Ljubljance:
„Oj Ljubljanci! oj zaspanci!
Brž iz pernic ustajajte,
Brž na vójsko napravljajte!“

Pa za Ravbarjem hodíle
So Ljubljanke, ga prosile,
Srebra, zlata ponujale,
Družete si odkup'vale.

Ravbar: „Gospe, tih'! in mamke,
Potrpíte malo, samke,
Zdaj ni časa podkup'vati,
Sila se je vojskovati.“

„Meji žuga turški blisek,
Hoče nam požreti Sisek;
Turek če vzel Sisek bode,
Nam na robe vse vse pojde.“

„Vam Ljubljana bo pokraj'na,
Stran Dolenska turška draj'na.“—

Boben zdaj mu zaropoče,
Da preslišat ni mogoče.

Ravbar si vojakov zbere,
Dol' pod Sisek ž njimi dere.
Tol'k' je Turka na terišči,
Kol'kor mravelj na mravljišči.

Naprej v dir je Ravbar tekkel,
Vel'k'mu hlapcu: „Stopi“, rekel,
„Zlez' na to visoko drevce,
Gledaj dobro na banderce:“

„So banderci videt' beli,
Trdo mujo bomo jmeli,
So banderci pa rudeči,
Nič ne bódimo boječi“.

„Turka bomo pozobali,
Kakor da bi črešnje brali;
Pred miru ne bomo dali,
Dokler ga ob tlá ne d'jali.“

Hlapec vidi vse rudeče,
To st'ri Kranjce vse goreče;

Tako v Turke se zagnali,
Da so vsega posabljali.

2.

O lepi Vidi.

Lepa Vida je pri morji stala,
Tam na prodi si plenice prala.
Črn zamor'c po sivem morji pride,
Barko vstavi, praša lepe Vide:
„Zakaj, Vida! nisi tak' rudeča,
Tak' rudeča nisi, tak' cveteča,
Kakor ti si prva léta bila?“

Vida lepa je odgovorila:
„Kak' bi b'la rudeča in cveteča,
Ker zadela mene je nesreča;
Oh, domá bolno je moje dete,
Poslušala sem neumne svete;
Omožila sem se, starca vzela!
Malo kdaj sem, s'rotica, vesela;
Bolno dete cel' dan prejokuje,
Celo dolgo noč mož prekašluje!“

Črn zamor'c ji reče ino pravi :
 „Če domá jim dobro ni, žrjavi
 Se črez morje vzdignejo ; tí z mano
 Pojdi srčno si ozdravit rano.
 Kaj ti pravim, pó-te, Vida zala !
 Je kraljica Španjska me poslala
 Ji dojití mladega kraljiča,
 Sinka njen'ga mlad'ga cesariča.
 Ga dojila boš ino zibala,
 Pest'vala, mu post'ljo postiljala,
 Da zaspí, mu pesni lepe pela,
 Huj'ga dela tam ne boš imela.“

V barko lepa Vida je stopíla ;
 Al' ko sta od kraja odtegníla,
 Ko je barka že po morji tekla,
 Se zjokala Vida je in rekla :
 „Oh, sirota vboga, kaj sem st'ríla !
 Oh, komu sem jaz doma pustíla
 Dete moje, sinka naboglen'ga,
 Móža moj'ga z leti obložen'ga!“

Ko pretekle so b'le tri nedelje,
 Jo h kraljici črn' zamor'c pripelje.
 Zgodaj lepa Vida je ustala,
 Tam pri okni solnca je čakála.

Potolažit' žalost neizrečeno
Poprašala solnce je rumeno:
„Solnce! žarki solnea! vi povete,
Kaj moj sinek dela, bolno dete?“
„Kaj bi delal zdaj tvoj sinek mali?
Včeraj svečo rev'ci so držali,
In tvoj stari mož je šel od hiše,
Se po morji vozi, tebe iš'e,
Tebe išče in se grozno joka,
Od britkosti njemu srce poka.“

Ko na večer pride luna blede,
Lepa Vida spet pri okni gleda,
Da b' si srčno žalost ohladila,
Bledo luno je ogovorila:
„Luna! žarki lune! vi povete,
Kaj moj sinek dela, bolno dete?“ —
„Kaj bi delal zdaj tvoj sinek mali?
Dan's so vbogo s'roto pokopali,
Ino oča tvoj je šel od hiše,
Se po morji vozi, tebe iš'e,
Tebe išče, se po tébi joka,
Od britkosti njemu srce poka.“ —

Vida lepa se zajoka huje.
K nji kraljica pride, jo sprašuje:

„Kaj se tebi, Vida! je zgodilo,
 Da tak' silno jokaš in tak' milo?“
 Je kraljici rekla Vida zala :
 „Kak' bi s'rota vboga ne jokala !
 Ko pri okni zlato sem posodo
 Pomivala, mi je padla v vodo,
 Je iz okna padla mi visoc'ga
 Kup'ca zlata v dno morjá globoc'ga !“
 Jo tolaži, reče ji kraljica :
 „Jenjaj jokat' in močiti lica !
 Drugo kup'co zlato bom kupila,
 Te pri kralji bom izgovorila ;
 Id', kraljiča doji moj'ga sina,
 Da te mine tvoja bolečina.“

Res kraljica kup'co je kupila,
 Res pri kralji jo je 'zgovorila ;
 Vida vsak dan je pri okni stala,
 Se po sinku, oči, mož' jokala.

3.

O kralji Matjaži.

Stôji, stôji mesto belo
 Celje lépo in veselo,
 V Celji lipica zelena,

Tam je post'lja narejena,
Mehko pernice 'zrahljane,
Belo rjuhe so oprane,
In blazine in odeje
So iz drage Turske preje.
Tam leží pri belem dnevi
Kralj Matjaž, bolnik kraljevi;
K lepi Bobnar'ci je lazil,
Dokler ga je Bobnar spazil,
Ga obodel mož srdíti,
Da ne bo več zdrav mor'biti.

Ves obvezan, ves krvavi
Kralj Matjaž sestrici pravi:
„Rane mi poglej skeleče,
Al' so črne, al' rudeče.
Ak' rudeče so“, ji reče,
„Naj kdo po zdravnika teče,
Da mi grenko smrt odvrne;
Če so moje rane črne,
Sestra! več ne bo mi bolje,
Pošlji mi po sveto olje.“

„Oh, do srca so skopane,
Črne, bratec, tvoje rane!
Vedno, kralj, sem te svarila,

Ne lotít se žen prosila;
Srčne rane žene ptuje.“

Kralj Matjaž tak' beseduje:
„Tol'ko Bog daj zdravlja meni,
Da bom v vás šel k lepi ženi.“

Te besede še ni 'zrekel,
Pct mrtvaški je pritekel.
Zazvoní po Celji celem,
S petimi v zvoniki belem
Pri Šempetru so zvonili.
Bobnar bil je pri kosili.
Mlada Bobnar'ca ga praša:
„Kdo je vmrl, da se razglaša
Glas zvonov po Celji celem,
V Pétrovem zvoniki belem
Da zvonóv petero poje?“
„Vem, kdo vmrl je, srce moje!
Predno prišla stara léta,
Kralj Matjaž je šel iz svéta;
T'mu pojó zvonovi naši.“

Bobnar'ca takó se vstraši,
Da ji žlica 'z roke pade.

Bobnar praša žene mlade:
„Kaj t' je padla 'z roke žlica?
Al' je uj'c bil, al' sin strijca?
Je mrlič bil žlahte tvoje?“

„Ni mrlič bil žlahte moje,
Ni bil uj'c, ni sin bil strijca;
Mi je padla 'z roke žlica,
Ker sva skupaj se učila
Ino v cerkev skup hodila.

Bobnarju se jeza vname,
V roke ojster nož uzame
In zabode svojo ženo,
Mlado ženo nepošteno.
Ko je ženo svojo vmoril,
Tako k hlapcu je govoril:
„Hitro, hitro hlapec zvesti!
Dalj ne smem ostati v mesti,
Obsedlaj brž dva konjiča,
Tako hitra ko dva tiča,
En'ga zate, en'ga zame,
Vrzi torbico čez rame
In beživa pri ti priči,
Da me ne dobijo briči.“

Hlapec pravi ino reče :
„To mi v glavo iti neče,
Béžat' 'z doma zavolj žene,
Zavolj žene nepoštene!“

4.

O Rošlinu in Vrjanku.

„Kak' hoče bit' ? kaj hoč'va strit' ?
Ti si premlad se oženít',
Jaz sem prestara se možít'“.
„Le, mati, omožite se,
Vzamite kogar hočete ;
Le hudega Rošlina ne,
Ki velik moj sovražnik je ;
Je bratca in očeta vbil,
In komaj sem mu jaz ušel.“

Al' mati nič ni marala,
Rošlina vzela hudega,
Vrjankov'ga sovražnika.
Zvečer ž njim grede v hrambo spat ;
Vrjanko gre pod okno stat.
Je v hrambi govorila mat' :

„O škoda, škoda za blago,
Ko zdaj se razdelilo bo!
Kaj pravim tebi, ljubi mož!
Tam v črni gori, v temni goš',
Studen'c pod bukvo videl boš.
Ti rečem se za bukvo skrit',
Vrjankota*) skrivaj vmorit':
Se jutro bolno bom storila,
In k sinu rekla, govorila,
Da boljše meni prej ne bo,
Da pila mrzlo bom vodó,
Ki v črni gori se dobó.
Sin me je vbogal vselej rad,
K studencu hočem ga poslat'“.

Pretiho gre Vrjanko stran',
Besede njene v src' ohran'.
Ko je prišel spet beli dan,
Vrjanko k mater' v hrambo gré,
In reče ji besede té:
„Kaj pravim, ljuba mati vi!
Visoko solnce že stoji,
To vaša s'cer navada ni,
Da b' táko dolgo v post'lji b'li.“

*) m. Vrjanka.

„Sin ljubi! bolna sem hudó,
Oh, boljše meni prej ne bó,
Da pila mrzlo bom vodó,
Ki v črni gori se dobó.“

Sin vzel je v roke kangljico,
Pripasal si je sabljico,
Je d'jal na ramo puškico,
Po vodo šel pod bukviso.

„Kaj jemlješ ti orožje, sin?
Saj v črni gori ni zverín
'Z dežele 'zbežal je Turčín.“

„Peruti tičica imá.
Plavuti ribica imá,
Junak z orožjem se obdá.“

Vrjanko gre pod bukviso,
V Rošlina sproži puškico,
Odpre mu žile s sabljico,
In v svojo belo kangljico
Natoči vroče si krvi,
Ž njo k materi domov hití,
Besede take govori:
„Želeli piti sinovo,
Zdaj nate kri Rošlinovo!

5.

Svarjenje.

Stojí, stojí tam lipica,
Pod lipo hladna senčica,
Pod lipo miza kamnata,
Na štiri vogle rezana.
Stolóv dvanajst okrog stojí,
Na njih sedé fantje mladí.
Vsak ima svojo kupico,
Vsak ima svojo ljubico,
Naliva vince si sladkó,
Veselo ga popiva ž njó.
Še prileti tje tičica,
Predrobna tica ščinkovka,
Usede se na lipico,
Zapoje takó pesmico:

„Devičice! noričice,
Če fantom vse vrjamate!
Zvečer obeta prstan zlat,
Zvečer obeta beli grad;
Al' zjutraj črne kajže ni.
Lažniki, oj, ste fantje vi!“

„O, tiho! tiho! tičica,
 Predrobna tica ščinkovka;
 Fantíči bomo vjeli te,
 Pop'lili tebi perje vse.“

„Če perje mi populite,
 Življenja mi ne vzamete,
 Mi perjice spet 'zraslo bo;
 V zeleno poletim goró
 In tamkaj bom prepevala,
 Bom v zelen travnik gledala:
 Zibale bote sinčke,
 Neporočene matere!
 Dojile bote sinke ve,
 Točile pregrenke solzé
 Po d'vištvu, ki ga več ne bo,
 Če vam ga fantje odvzamó.
 Vrjeti druj'ga jim nikar,
 Ko: Bog pomagaj, Bog obvar'!“

 6.

Na ojstro ročíco,
 Pošteno srcé,
 Na bistro glavíco
 Bom gledal vselé.

7.

Aj ti srboríta,
Ostudna pošast!
Že drugih si sita,
'Češ meni dopast'.

8.

Jaz nočem bogate,
Da s' žlahta me sil',
Da b' štela mi zlate
Pri vsakem kosil'!

9.

Bi godca si vzela,
Boš zmiraj vesela:
Ko kruha ne bo,
Zagodel ti bo.

10.

Ko b' druž'ga ne iméla,
Ko lep'ga možá,

Za mizo b' sedela,
Pa gledala b' ga.

11.

Je bela ko mleko,
Rudeča ko krí,
Zaljubljeno gleda,
Na smeh se drží.

12.

Le majh'no sem rekel:
Čemu mi boš tí?
Je hitro iméla
Vse solzne očí.

13.

Le majh'no sem rekel:
Ti s' ljub'ca mojá,
Je hitro postala
Vesel'ga srcá.

14.

Kaj je ljubezen?

Kdor 'če pa vedet',
Kaj je ljubezen,
Mene naj vpraša,
Jaz mu povem.

Dolga ljubezen
Gvišna bolezen;
Gvišno je ranjeno
Moje srcé!

Ljubi fantiči,
Kak' ste golj'fivi!
Vendar se vam
Gôlj'fat' ne dam.

Srce bom zbodla,
Venkaj bom vzela
Lepe tri kapljice
Vroče krvi;

Pismo pisala,
Ljub'mu poslala,

Da bo on zvedel,
Kak' se m' godi;

Al' da sem zdrava,
Al' pa bolana,
Al' da že v črni
Zemlji ležim.

Nisem ne zdrava,
Nisem bolana,
Vendar je ranjeno
Moje srcé!

Padar in dohtar
K men' sta hodíla,
Nič ne pomagajo
'Rcníje leté!

Ljubi pa pride,
Kušne, objame,
Prec' je ozdravljeno
Moje srcé.

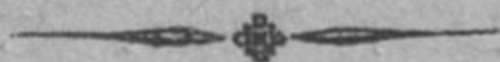
KAZALO.

	Stran
Predgovor	3
Milica	5
Romanca o Turjaški Rozamundi	8
Soldaška	13
Že miru srčnemu itd.	15
Astrologom	17
Sršeni	19
Črkarska pravda. Sonet	23
Ptujo - besedarjem. Sonet	24
Strah. Sonet	25
Smrt. Sonet	26
Mina v molitvi	27
Damon Meliti	28
V Danah 12. malega travna 1831	29
Žal po prijatli v vojski	30
Gorenjec	32
Dolenjec	33
Vskres	35
Bratoljubje	36
Berlinskega koplorja ura	38
Kranjski Plutarček. Desetka škofov Kranjcev	40
Kranjski Nestorček	44
P'šice	48
Srbska pokranjčena. Asan-Aginka	51

	Stran
Lisica s kužetom	55
Povračilo	57
Blagor prostim	58
Pomlad	60
Vošilo	61
Minica	61
Zdihljaji	63
Povračilo	63
Svet	64
Kisloti	64
Nevošljivcu	64

Balade ino pesni mej Kranjskim ljudstvom pete:

Ravbar	67
Lepa Vida	75
Kralj Matjaž	78
Rošlin ino Vrijanko	82
Svarjenje	85
Krajše pesnice	86
Kaj je ljubezen?	89

J. KRAJEC,

TISKARNA IN KNJIGARNA V NOVEMMESTU,

ima v vedni zalogi:

Tiskovine za župnije cerkev in šolo,

vse znamenitnejši

==== knjige slovenske literature =====

po izvirni ceni.

—
Naročujejo se pri njemu

raznovrstne knjige in časopisi.

—
Iz lastne zaloge priporočuje sledeče knjige:

Spisi Krištofa Smida. (Do sedaj štiri zvezki).

I. zvezek:

Ljud. Hrastar, Golobček.

Poslovenil P. H. Sattner.

Mehko 30, trdo 40 in posebno lično v platno vezane
70 sold.

II. zvezek:

Jozafat, kraljevi sin Indije.

Poslovenil P. Fl. Hrovat.

Mehko 30, trdo 40 in posebno lično v platno vezane
70 kr.

III. zvezek:

Pridni Janezek in hudobni Mihec.

Poslovenil P. Fl. Hrovat.

Mehko 40, trdo 50 in posebno lično v platno vez. 80 sol.

IV. zvezek:

Kanarček, Kresnica, Kapelica v gojzdu.

Poslovenil P. H. Sattner.

Mehko 20, trdo 30 in posebno lično v platno vez. 60 sol.

Tisoč in ena noč. (S podobami.)

Izhaja v zvezkih po 20, po pošti 22 kr.

Slovani

v iztočni Pustriški dolini na Tirolskem, 30 kr.

Kunovci v Bosni.

Nova pesem s podobami, 12 kr.

Cerkvene pesmi.

Op. I.: Mašne, Marijne in Svetega Telesa. Za mešan
zbor. — Op. II.: V čast sv. Rešnjemu Telesu. Za
mešan zbor. Vglasbil P. H. Sattner.

Cena: Op. I. 50, — Op. II. 80 kr.

Glasi s Primorja.

Vglasbil Avg. Leban. Cena 1 gld.

Valvasor, „Ehre des Herzogthums Krain“,

80 Lieferungen à 50 kr.

Valvasor, „Das Erzherzogthum Kärnten“,

15 Hefte à 60 kr.

Maria Theseria und das Land Krain.

Dem Volke erzählt von P. v. Radics. Brosch. 80. kr.

Rundschau vom Oswaldiberge

bei Villach-Landskron, aufgenommen von Dr. Fritz
Pichler. Touristenkarte, 80 kr.

Wandkalender pro 1883,

aufgespannt mit Metall-Aufhänger 30 kr.

Viseča pratika za leto 1883,

prilepljena z obešalom od kovine, cena 30 kr.

Žepni koledar za leto 1883.

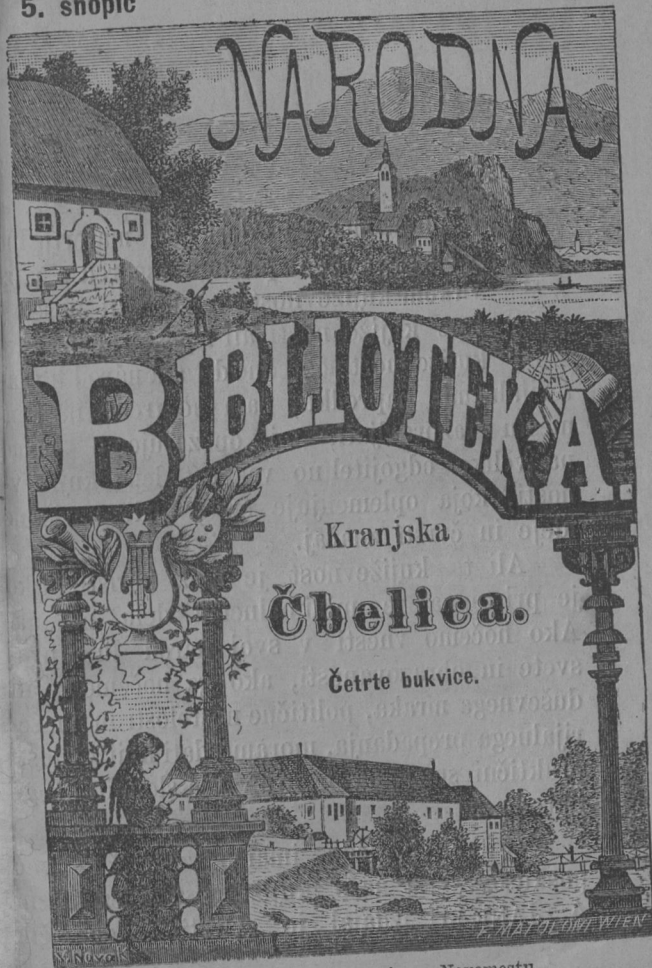
Cena 20 kr.

J. Krajec,

knjigarna in tiskarna
v Novomestu.

5. snopič

Cena 15 kr.

Tiskal in založil J. Krajec v Novomestu.

zobraženost in dosledno materijalno blagostanje napreduje vsposed z razvitkom književnosti v obče in posebej lepe književnosti ali leposlovja. Kako književnost posredno dovaja narod k materijalnemu napredku, nam ne trebé na tem mestu razpravljati, mi opozorujemo samo na veliko odgojiteljno važnost lepe književnosti, koja oplemenjuje srce, budi uzvišene ideje in čvrstí značaj.

Ali ta književnost je brez koristi, ako je pristopna le minimalnemu delu národa. Ako hočemo vnesti v svoj národ luč prosvete in obrazovanosti, ako ga hočemo rešiti duševnega mraka, politične nezrelosti in materijalnega propadanja, moramo dati književnosti praktični smer, da prodre v vse sloje in kroge národa.

V tem pogledu imamo zabeležiti več poskusov. Za našo književnost velezaslužni A. JANEŽIČ izdajal je „Cvetje iz domačih

NARODNA BIBLIOTEKA

(5)

KRANJSKA

Č B E L I C A.

Na svitlobo dal

M. KASTELIC.

ČETRTE BUKVICE.

Za tisek priredil

R. PERUŠEK.

J. Renalicher

Novomesto 1883. — Natisnil in založil J. Krajec.

G l o s a.

Slép je, kdor se s pétjem vkvarja,
Modri Kranj'c mu osle kaže,
Veči del mu sreča laže,
Pev'c živi, vmrjè brez d'narja.

Zgodbe večnih pevcev beri:
Bil beráč je pev'c Pelida ¹⁾,
V Pontu zéblo je Ovída,
Sréči tvoji ne zavida ²⁾,
Kdor pozná jo, Allighieri! ³⁾
Luzijade ⁴⁾, Don Quixota ⁵⁾
Nam spričujeta pisarja,
Kákošna Parnasa póta,
Da ostane pev'c sirota,
Slép je, kdor se s petjem vkvarja!

„Kaj Petrarkov, kaj nam Tassov
Treba, strúnarjev prijetnih?

1) Homer.

2) Zavidati, invidere, nevošljiv biti.

3) Dante.

4) Camoens.

5) Cervantes.

Bó kdo bôgat, sit od glasov
 Pevcev prejšnih, zdajnih časov?“
 Praša množ'ca búč nevkrétnih. —
 Komur mar iskati vir je
 Pesnij, ki pojó Matjaže,
 Mar, kar pél je pev'c Ilir'je,
 Mar čebél so rôji štirje,
Modri Kranj'c mu osle káže.

Lani je slepár starino
 Šè prodajal, nôsil škatle,
 Méril platno, trak na vatile,
 Gólj'fal ptujce in prijatle;
 Létos kupi si grajščino.
 Če pev'c moj gre križem svéta,
 Si v kanc'lijah prste maže,
 Če ljubezen si obéta
 Vneti lepega dekleta,
Veči del mu sreča laže.

Vendar peti pev'c ne jenja —
 Grab'te d'narje vkup gotove!
 Kupovajte si gradove!
 Zanič'vajte Muz darove! —
 Za bogatstvo jih ne menja.
 Njega grad nebá planjave,

In zlató rumena zarja,
Srebrnina rosa trave;
S tem posestvom brez težave
Pev'c žíví, vmrje brez d'narja.

S o n e t.

O Vrba! srečna, draga vás domača,
Kjer hiša mojega stojí očéta!
Dab' uka žéja me iz tvoj'ga svéta
Ne b'la speljala, zapeljiva kača!

Ne vedel bi, kakó se v strup pre'brača
Vse, kar srcé si sladkega obéta;
Ne b'la mi vera v svojo ceno vzéta,
Ne bil viharjev notranjih b' igrača!

Zvestó srcé in delavno ročíco
Za doto, ki je nima mil'jonarka,
Bi bil dobíl z izvoljeno devico;

V zavetji b'la bi davno moja barka;
Pred ognjem dom, pred točo mi pšeníco
Bi var'val bližnji sosed moj — svet' Marka ¹⁾).

1) Vrbenjski patrón.

S o n e t.

Popótnik pride v Afrike puščavo,
 Stezè mu zmanjka, nóč na zemljo pade,
 Nobena luč se skoz oblák ne vkrade,
 Po mes'cu hrepenèč se vleže v travo. —

Nebó odprè se, luna dá svečavo;
 Tam vidi gnjezditi strupene gade,
 In tam brlòg, kjer ima tigra mlade,
 Vzdig'váti vidi leva jézno glavo.

Takó mladenča gledati je gnalo
 Naklučje zdajnih dnij, dokler napoti
 Je b'ló, prihodnost! tvoje zagrinjalo;

'Zvedríla se je nóč, reží nasproti
 Življenja gnjus, nadlóg in stísk' ne malo,
 Globôko brezdno z'já brez réšne poti. —

S o n e t.

Hrast, ki na tla vihár ga zimski trešne,
 Ko toplo solnce pomladansko sije,
 Spét ozelénil semtertje bo veje,
 Na énkrate ne 'zgubí moči poprejšne;

Al' vendar zanj'ga ní pomoči rešne!
Ko spét 'znebí se gojzd snegá odeje,
Mladík le malo, al' nič več ne šteje,
Leží tam rop trohljivosti požrešne.

Takó ti v bran stojí, sovražna sreča,
S'romák, ki ga iz visokosti jasne
Na tlà telébi tvoja moč groméča;

Če hitre ne, je smrti svest počasne,
Bólj dan na dan brlí življenja sveča,
Doklèr ji réje zmanjka in ugasne.

S o n e t.

Komúr je sreče dota b'lá klofuta ¹⁾,
Kdor je prišel, ko jaz pri nji v zaméro,
Če bi imél Gigantov rók stotéro,
Ne spravi vkup daróv potrebnih Pluta ²⁾.

Kjer hodi, mu je s trnjem pot posuta,
Kjer si poišče dom, nadlóg jezéro
Nabêre se okróg, in v eno méro
Z valmí mu jeznimi na stene buta.

1) Zaušnica.

2) Plut, Bog bogastva.

Okróg ga drvità skrb in potreba,
 Mirú ne najde, če s'romák preišče
 Vse kraje, kar jih strop pokriva néba;
 Še le v pokoji tihem hládne hiše,
 V katero pélje tamna pot pogreba,
 Počíje, smrt mu čêla pót obriše.

S o n e t.

Življenje ječa, čas v nji rábelj hudi,
 Skrb vsak dan mu pomlajena nevesta,
 Trpljenje in obúp mu hlapca zvesta,
 In kàs čuvàj, ki se nikdar ne vtrudi.
 Prijazna smrt, predolgo se ne mudi!
 Ti ključ, ti vrata, ti si srečna cesta,
 Ki pelje nas iz bolečine mesta
 Tje, kjer trohljivost vse verige zgrudi.
 Tje, kamor móč pregánjalcev ne seže,
 Tje, kamor njih krivíc ne bo za nami,
 Tje, kjer se 'znebil duh bo vsake teže.
 Tje, v posteljo postlano v črni jami,
 V kateri spi, kdor vanjo spat se vleže,
 Da glasni hrup nadlóg ga ne predrami.

S o n e t.

Čez tebe več ne bo, sovražna sreča!
Iz mojih ust prišla beséda žala,
Navàdil sem se, naj Bogú bo hvala,
Trpljenja tvojega, življenja ječa!

Navadile so butare se pleča,
In grêškega so usta se bokala,
Podplàt je koža čéz in čéz postala,
Je več ne stráši trnjevka bodeča.

Otrpnili so udje mi in sklêpi,
In okam'nélo je srcé preživo,
Duhá so vkrótili nadlóg oklêpi;

Strah, 'zbežal je, ž njim upanje gol'jivo,
Napréj me, sreča! gládi ali tâpi,
Me tnalo 'zved'la boš neobčutljivo.

R o m a n c a

o dohtarji.

„Dohtar, ti jezični dohtar!
Kaj postopaš tí za mano?

Ne prepíram se z nobenim,
Da bi peljal mojo pravdo;
Ni še vmrla teta moja,
Teta moja, dèkle staro,
Da bi, dohtar! mi opravljal
Za njo dèdino ¹⁾ bogato;
Sem premlada, da bi pismo
Ženit'vanjsko se pisalo.
Dohtar, tí jezični dohtar!
Kaj postopaš tí za mano? —
„Oj devíca, oj devíca!
Mlada roža, srce drago!
Naj cvetó ti mirni dnevi!
Bog ti živí teto staro!
Je v šestnajstemu ^{*)} res létu
Se možití še prekmalu —
Da te ljubít' ni prezgodaj,
Tvoji mi pogledi prav'jo.
V pravdah ne želí peró ti,
Al' srcé le za-te vžgano,
Ti želí v ljubezni slúžit';
Brez pokoja tó za tabo
Vódi mi poglede, misli

1) dedino, erbščino.

*) m. šestnajstem.

In nogé z močjó neznano,
Koder hodiš tí, devica,
Mlada roža, srce drago!“ —

R o m a n c a

o učencu.

Klél učén'c filozofije
Pust na pepelnično jutro,
Te besede je govoril
V jezi svoji tisto uro :
„O predpúst, tí čas presneti,
Da bi več ne prišel v drugo !
Tí mej materne petice
Si poslal požrešno kugo,
Mi mošnjíco si rejeno
D'jal popolnoma na suho.
Stari oča se bo praskal,
Gledala bo mati čudno,
Malo penězov poslala,
Dosti bota mi naúkov;
Vendar to bi še prenesel,
To še ni nar večé hudo.“ —

„O, predpust, tí čas presneti!
 Da bi več ne prišel v drugo!
 Sem zamudil zavolj tebe
 Pieríd, Minerve službo;
 Treba prečuvati bode
 Več nočí s prižgano lučjo,
 Dolgo si glavó belíti,
 Da poprávim spet zamudo;
 Vendar to bi še prenesel,
 To še ní nar večé húdo.“ —

„O, predpust, tí čas presneti!
 Da bi več ne prišel v drugo!
 Si omožil tol'kanj déklic,
 In mej njimi mojo ljub'co,
 Mojo ljubico nevesto,
 Lepo Reziko nemškuto,
 Za katero rad bi dal bil
 Kri, življenje, svojo dušo —
 Da si njo mi tí omožil,
 Oh, tó je nar večé húdo!“ —

Strunam.

Strune milo se glasíte,
 Milo, pesen! tí žalúj,

Srca bolečine skrite
Trdosrčni oznanúj.

Kàk' bledí mi moje lice,
Kàk' umíra luč očij,
Kàk' tekó iz njih solzíce,
Ki ljubezen jih rodi;

Od željá kakó 'zdihuje,
Po nji hrepení srcé,
Kàk' mu je veselje ptuje,
In od sreče nič ne vé;

Kàk' me vedno sabo vleče,
Koder hodi, nje obraz,
Kàk' obličje njé cveteče
V srci nosim vsaki čas,

In da vé, ki bi njé hvalo
Rade pele zanaprej,
Če se ne usmili kmalo,
Mor'te vtihniti' vekomej.

G a z e t t e.

1.

Pésen moja je posóda tvojega iména,
Mojega srcá gospóda, tvojega iména;
V nji bom mej Slovénske brate sladki glas za-
nésel

Od zahoda do izhoda tvojega iména,
Na posódi v zlatih zbirkah slava se bo brala
Od naroda do naroda tvojega iména.
Z njé svitlôba bo goréla še takrát, ko bóva
Onstran Káronov'ga bróda, tvojega iména.
Bolj ko Delije, Koríne, Cintije al' Lavre ¹⁾
B'lo bi pozabíti škòda tvojega iména.

2.

Oči sem večkrat prášal, ali smém
Ljubíti te; odgóvora ne 'zvém.
Od daleč glédaš, draga! me prijázno;
Prevzétno vihaš nos, ko mimo grém.

1) Lepòte, ki so jih ljubili in prepevali pevci - Tibùl, Ovid, Propert in Petrarka.

Če v tebe so obrnjeni poglédi,
 Odtégneš prècej svoj obráz očém;
 Al' če dekléta druga ogledujem,
 Zakríti jéze ni ti moč ljudém.
 Takó al' ljubiš me, al' me sovrážiš.
 Kakó bi vstrégel ti, s'romák ne vém.

3.

Žálostna komú neznána je resníca, da jo ljubim,
 V pésnih mojih védna, sama govoríca, da jo
 ljubim!

Vé že nóč, ki britko sliši zdihováti me brez
 spanja,

Vé že svitla zarja, dneva porodníca, da jo lju-
 bim.

Vé že jutro, vé že poldne ino mračni hlad ve-
 čéra

Tiho tôžbo moj'ga bled'ga, vel'ga lica, da jo
 ljubim.

Prebivaljšča moj'ga sténam, mírni je samóti
 znano,

Tudi nepokoju mésta ni novíca, da jo ljubim.

Vé že roža, ki pri poti, kodar draga hodi, rase,

Vé že, ki nad pótjo léta, tíca, da jo ljubim.

Vé že mokri prag njé hiše, vsaki kamen blizu
njega.

Ino vé, ki mimo vodi me stezica, da jo ljubim.
Vé že vsaka stvar, kar vedet' in kar slišati od
mene

In vrjéti nóče draga mi devíca, da jo ljubim.

4.

Draga! vém kako pri tebi me oprávljajo ženíce;
Právijo, v ljubézni moji da nikdár ni b'lo res-
níce,

Kàk' si brúsijo jezíke, in ti štéjejo na prste
Pri kaféti, kar jih nisem, kar sem ljubil jih,
devíce;

Al' poslúšaj mojo spov'd, in rekla boš, da sem
nedolžen,

Da le sama tí si kriva, če je v tému*) kaj kri-
více:

Dòkler ne cvetè še roža, so v časti pri nas vi-
jol'ce,

Zvônčike, marjét'ce ino druge číslamo cvetlíce.
Kdor ni slišal nikdar péti sladkih pesem Filo-
mele,

Rad poslúšal bo strnade, ščinkovce in druge tíce.

*) m. tem.

Al' je moč' na prvi prostor jo v zbiral'sčih po-
sadi, sadi,
Moč' ji prvo čast skazáti, ako v njih je ni kra-
ljice? ljice?
Préd dekléta so iméla, al' kar ti cvetěš mej
njimi, njimi,
Vsih lepôt nobêna nima nam dopásti več pravíce.
To pomísli, ne zaméri, da kar solnce sem za-
glédal, glédal,
Od očíj so tudi meni se vzdígnile tamníce.

5.

Mej otróci si igrála, draga! lani — čas hití!
Létos že unémaš srca po Ljubljáni — čas hití!
Kòdar hodiš, te mladénči spremljajo z očmi
povsod, povsod,
Satelitov trop nam zvezde kraj oznáni — čas
hití! hití!
Zdaj je Hanibal pri Kanah premagálec tvoj
obraz, obraz,
Naša srca Rim ostrášén, ne vstrah'váni — čas
hití! hití!
Déklica prevzétna! zmisli kàk' je kratek vsaki
cvét, cvét,

Da je proč pomlad nar daljša že v srpáni —
čas hití!

Pevca vbózega usliši, ki ga ranil tvoj poglèd,
Prej ko stárost bo Mahaon ¹⁾ njega rani —
čas hití!

Da Helénina lepôta, tol'kanj móž pred Trojo
smrt,

Ni pozábljena, le pésen sama brani — čas hití!

6.

Al' bo kal pognálo séme, kdor ga seje, sam
ne vé;

Kdor sadi drevó, al' bode vzred'lo veje, sam
ne vé;

Se pod strôpom nebá trudi lét' in dan nomád,
Al' pa kôniec léta bóde kaj priréje, sam ne vé;
In kupèc po svéti hodi, al' pa kaj dobička bó,
Za blagó kadar gotóve d'narje štéje, sam ne vé;
In vojščák, ki ga trobénta vabi mej kanónov
grom,

Kaj plačílo bo vročíne, ran in žéje, sam ne vé;
Lej takó tvoj pev'c gazélic, al' jih bêreš ti,
al' ne,

1) Imeniten zdravnik v Homerovi Iliadi.

Al' pri njih srcé ti mrzlo se ogréje, sam ne vé,
In al' veš, da tí ga vnemaš, ti mu pevski ogenj
daš,
Al se smel bo razodéti vsaj poznéje, sam ne vé.

7.

Vém, da vsaki bral'c drugače pesni moje
sódi:

Eden hváli in spét drugi vpíje: fej te bódi!
Ta velí mi: poj sonete; oni: poj baláde;
Tretji bi bil bolj prijatelj Pindarovi odi.
Bó prijéten morebíti tému glas gazélie;
Oni bo pa rékel: kaj za Vódnikom ne hódi?
Razujzdánim bódo moje pesni prenedolžne;
Al' terc'jalke poréko, da jih je vdíhnil zlódi.
Jaz pa tebi sami, draga! žélel sem dopasti,
Drugih nisem prašal, kaj se jim po glavi
blódi.

Dr. Prešérn.

K r e s.

Dolgost svojo dan stegúje,
Rast prot' poldnu obračuje,
Zemlje ték se vstanoví;
Trudna tékara počiva,
Svoj'ga déla plačo vžíva,
Se bogata veselí.

Solnce gorko zrak prižaga,
Čeli skapne vroča sraga,
Trudno telo se potí;
Klas ruménkast že prihaja,
Kruh vsakdanji nam podaja,
Glad prestrašen pobeží.

Srpi bliskajo po njivah,
Zdetna je, k' je bila v rivah,
Pesni v žetvi se glasó;*)
V žito srpov šum ženjíce
Silijo, no prepelíce
V svojem begu strašijo.

V senožeti senoséki
Tam pri hlad-šumeči réki
Pévski brusijo kosé;

*) m. glasé.

V seči trava z rožo pade,
Fletne deklice pa rade
Njim na slédi jo sušé.

Solnce goram se priklanja,
Cerkvenik pa zvon poganja,
Da Marija se častí;
Hlad pihlja zahodnik v lice,
K spanju vabi gmétne tice,
Luč nebeška se mračí.

Vžé pržiga Nevideči
Zgornje luči, da leteči
Žarki zemlji svetijo;
Kaj pa tam-le po planínah,
Górah, hribih in dolínah
'Z mraka ognji vstájajo?

Slišim preveselo pétje,
Vrískanje, mladenčev vrétjé,
Streli gojzde prebrčò ; *)
Kolce jemljejo goréče
'Z ognja, na obilnost sreče
Ljubíc viš' jih gonijo.

*) m. prebrče.

Zdaj mladenči no deklice
Mično kakor golobice
V krogli rejši rajajo;
Šopnjaki no želikžéne
V loge letajo zelene,
Kresu hvalo spévajo.

Stari kres! nekdej očóvom*)
Našim svet, al' nam sinovom
Skoro iz spomina vzét;
Tvoja glava celo siva
Bode nam vselej častljiva,
Kol'korkrat boš spet začét!

Naj se zemlja v kroge vala,
Slava tvoja bo ostala,
Vsaki rod te bo častil!
Toti svét sedaj preide,
Tí pa boš, al' že otide,
Druge rode veselil!

U. J.

*) m. očevom.

Prilika.

Fantiči so čmrljem enaki,
Devíca, le varuj se jih!
V spomládne ti letajo zraki,
Prijetli, lej! rožic so vsih;
Od cvetke do cvetke brenčíjo,
Želé ji posrkati méd,
Ko rožice cvetje 'zgubíjo,
Proč čmrljev nezvestih je sléd!

J. K.

Solnce.

O, pridi, ljubo solnce, spét
Iz jutrove dežele!
O, pridi moje srce vnét;
Brez tebe žalosten je svét,
Le v tebi moje želje.

Jaz sem in čutim, da sem res,
Hitrej' mi srce bíje,

In bliže mislim se nebes,
Olepša cvetje se dreves,
Kadar tvoj žar'k zasije.

Naturo celo oživiš,
S prezlato lučjo svojo,
Kar spalo, zopet izbudiš,
Veselje novo mi deliš,
Ozdravljaš dušo mojo.

Te čaka vse, karkol' živi,
Vse bitje, vse zverine,
Tvoj svit bolnika zveselí,
Bolezen, misli se vkroti,
Kadar noč črna 'zgine.

Kdor vidi te, častí Boga,
S hvaležnim srcem hvali
Vsako bitje stvarnika;
Tud' jaz ga hvalil bom 'z srcá,
Prid', pridi solnce kmali!

E. J. K.

H r e p e n e n j e.

(Iz Schillerja.)

Srečna b'la bi moja duša,
Ko bi znala 'z ječe pot;
Tù v dolini solz jo skuša
Le golj'fivih truma zmot!
Tam deželo, tam cvetlice,
Tam vse lepši vidim svét:
O, da b' ímel perotníce,
Tjakaj' hotel bi zletet'!

Strun prijetnih glas brenkljati
Se od tamk'je vedno sliš',
Sladki čutim duh pihljati,
Kter'ga poln je paradiš;
Zlate jablane šibíjo
Se od žlahtnega sadú,
Tamk'je rože ne 'zgubíjo
Mraza zimskega cvetú.

Srečno biti je v lepavah,
K' večno v solnci se bliščé,

Pač prijeten v teh višavah
Ozdravljuje zrak srcé.

To da reka z'lo šuméča
Š'roko stavi nam mejó,
Moč valov je prederéča,
Srce vpada mi srčnó.

Čoln se ziblje tam in vabi,
Al' brodnarja vgledat' ni;
Pa le noter, če lih slabi,
Oživljen' se jadro zdi!

Skusit', upati je treba,
Ker ne mor'mo svesti bit';
Le skoz' golo milost neba
Znamo v to deželo prit'.

L — k.

S o n e t.

Lepó je videti, kàk' v zelenjadi
Vodíce od podnebja se plavíjo,
Al' kàk' od solnca luči se bliščíjo
Predrazih bisero v lepi zakladi;

Lepó je videti rože vzpomladi,
Ki jutra prvi žarki jih zlatíjo :
Al' zvezde, ki očeta čast goríjo,
Na neba potih o polnočnem hladi.

Pa vse še lepše videt je devico,
Kateri cvetja ni še odpihala
Strupena moč posvetnega viharja ;

Nedolžnost njena otěmni danico,
Očesa nje sta Kerubov zrcála,
'Z lic njenih sveti se nebeška zarja.

L — k.

28. jutro velicega travna 1828.

Letu u Gorenjskem kraji
Slab' moj duh spet oživí,
Menim, da prebivam v raji,
Daleč proč so vse skrbí.

Al' pogledaš na planjave
Rodovitnega poljá,
Al' snežnikov gole glave,
'Zdihaš : Kraj je blagi ta !

Pod šotorom čist'ga neba
Kaže Grajsko jezéro
Prelepó svetlobo Feba,
Bliska se ko zrcalo.

Glej! na kraji kvišku rase,
Stopa 'z skale Blejski var,
Žugal boš zastonj vse čase
Treščit' v brezdno ga, vihar!

Tam prevzétno vzdiguje,
Gór Ilirskih se malík,
Néba skor' se dotikuje
Pléšasti tréh glav snežník.

V ti tesnobi razvaline
So gradu nekdanj'ga še,
Ko ga naše domovine
Vítez Lamberg zidal je.

V zraki veselé se ptice,
Stvarniku pojejo čast;
Ljube mej seboj sestríce
En'ga molijo oblast.

Mladeneč pri potoku.

(Iz Schillerja.)

Fant sedel je pri potoki,
V vence si cvetlice vil,
Videl je, kakó je druge
Val po vód' naprej podíl.
Kakor potok moji dnevi
V eno mër naprej tekó,
In mladost mi obleduje,
Kakor vénci ocvetó!

Ne prašajte, kaj me žali,
Zlata léta mi grení!
Vse se veselí in upa,
Ko se pomlad ponoví;
Al' glasovi vsi nature,
Ktera v cvetje vnovič gré,
Mi globoko v mojem srci
Le težavno skrb budé.

Kar veselja lepa pomlad
Daje, meni mar né več.

Ena le je, ki jo iščem,
 Blizu je in daleč preč.
 Za podobo prazno — drago —
 Stegam hrepeneč roké;
 Pa ne morem je doseči,
 Ne vtolaži se srcé!

Pridi doli, ljub'ca blaga,
 In zapust' mogočni grad!
 Znašam ti nar lepše rože,
 Kar jih kol' rodí spomlad.
 Petje v logi se razlega,
 In studen'c ljubó šumlja!
 Ljub'mu z ljubico prostora
 Dost' nar manjša hiša da.

Dr. T — k.

Cesar in opat¹⁾.

(Iz Bürgerja.)

Pravljíco povedal bom nove postave;
 Enkrat je bil cesar prebrisane glave;

1) To balado, katero je Bürger iz stare povesti: „King John and the Abbot of Canterbury“ vzel, je že tudi V. St ** K. *) preslovenil ino v leti 1828 v Trstí na svetlobo dal.

*) Valentin Stanič, kanonik v Gorici.

Opát je tud' bil, mož mogočen takrát,
Al' škoda, ovčar je bòlj zvit bil k' opat.

Dost' cesar prestal je vročine in mraza,
Spal malo, pa bil skoz' vesel'ga obraza;
Je vodo in čèrèn kruh komaj imel,
Še večkrat je žejo in lakot trpel.

Opatu je mogla bit' druga postréga,
Bogato napitan na mehko se vléga,
Na tolstem obrazi se lica bliščé;
Obsegli trebuha mu néso trijé.

Opata pa cesar né mogel trpéti;
Prijezdil o vel'ki vročini po léti
Je mim' opatíje sè svojo vojskó,
Mogočno sprehaja opat se pred njó.

„Zadél sem jo“, cesar si misli in pravi,
Opata vesel zaničljivo pozdravi:
„Vi delavec božji, no! kakošna je?
Vaš post in molitev vam tékne, kaj ne?“

„Pa vém, da vàs dolgčas z'lo tare, in stavim,
Da bote hvaležni, če dela pripravim.

Mož zvit ino moder ste, prav'jo ljudjé,
Vam kos mej učenim' nobeden še né.“

„In slišim, da trdne zobé tud' imate,
Tri lepe orehe za kratek čas nate;
Tri mes'ce vam dam, ko preteče ta čas,
Tàk' čem na to troje odgovor od vás:“

„Na prvo, ko sedem na sedež visoki,
Pa krono na glavi in palico v roki,
Povedat' mi morate, vedet' želim,
Vam kol'ko se vreden do vinarja zdim.“

„Na drugo na tanko bom rajtengo tirjal,
V katerem bi časi jaz zemljo predirjal,
Nobene minute premal', ne preveč;
Nič drujga ko zinite, vém, pa je preč.“

„Na tretje mi morate, mož nar bolj zviti,
Kar ravno bom mislil natanko vganiti;
Resnično vse potlej vam bom razodel,
Al' res naj ne bo, kar sem v mislih imel.“

„Odgovorov le mi ne dajte po volji,
Nekdanj'mu opatu bo bajta nar bolji;

Vàs peljat okoli na osla bom d'jal,
Pa v roke vam rep namest' uzde podal.“

Posmeja se cesar in konja požene.
On' misli in misli, ne 'zmisli nobene.
Né manjš' od njegove vbijalca bridkost,
Ko čaka trepeče na sodbe ostrost.

Pošiljal okol' na učilnice znane,
Je prašal, kjerkol' je dobil modrijane,
Je pisma plač'val; — vse zastonj je počel;
Po volji odgovorov le né prejel.

Z'lo bije mu srce, narašča mu reva,
In dan bo iz ure, bo teden iz dneva,
Bo mesec iz tedna; na, tukaj je čas,
Ocvetla so lica, je vpadel obraz.

Od doma pobegne v samotno grmovje,
Zaide globoko mej strmo pečovje;*)
Pač redko pripelje človeka tje pot.

Glej! Anže pastir tù mu pride na prot',

In pravi: „Kaj, dragi gospod, vàs prižene?
Al' ste mar zašli? Vsaj ne iščete mene?

*) m. pečevje.

Pa, Jezus Marija! bolni ste, kaj ne?
Kar pravim, bo res, narejeno vam je.“

„O, ljubi moj Anže, vsaj taka zna biti!
Naš cesar mi hoče rokava zašiti,
Za moje zobé trí orehe je dal,
Katere bi Belcebub komaj razd'jal.“

„Na prvo, ko séde na sedež visoki,
Pa krono na glavi in palico v roki,
Povedat' mu moram, on vedet' želi,
Men' kol'ko se vreden do vinarja zdi.“

„Na drugo na tanko bo rajtengo tirjal,
V kateremu*) časi bi zemljo predirjal,
Nobene minute premal' ne preveč,
Nič drujga, ko zinem naj, mén', pa je preč.

„Na tretje mu moram, jaz mož nar manj zviti,
Kar ravno bo mislil, na tanko vganiti;
Resnično vse potlej mi bo razodel,
Pa res naj ne bo, kar je v mislih imel.“

„Odgovorov le naj ne dam mu po volji,
Nekdanj'mu opatu bo bajta nar bolji;

*) m. katerem.

Me peljat okoli na osla bo d'jal,
Pa v roke mi rep namest' uzde podal.“

„Nič drujga“, se Anže nasmeja in reče:
„Veseli bodíte, to dobro poteče;
Pa moram d'jat' križ ino kap'co na sé,
Odgovor cesarju bom dal, ki mu gré.

„Ne vem je latinske besede“, pristavi,
„Pa vendar jaz slame tud' némam u glavi;
In to, kar za d'narje na prodaj né vam,
Jaz davno od matere svoje imam.“

To slišat' opat od veselja poskoči,
In Anže opaško oblečen se loči,
Na sebi plajšč, kapico, kroglec in križ,
In teče na dvor do cesarja ko piš.

In cesar se vsede na sedež visoki,
Pa krono na glavi in palico v roki:
„Povejte, opat, od vas vedet' želim,
Vam kol'ko se vreden do vinarja zdim?“

„Kaj? trideset rajnš so za Krist'ša plačali,
Za to, da bi se še takó napih'vali,

Bi nič čez devet ino dvajset ne dal;
Za enega bote vsaj bolj' kup, bi d'jal.“

„Pač, to je že nekaj,“ koj cesar mu reče,
„Cesarske mogočnosti malo ne speče,
Ne bil bi vrjel, kakor res še živim,
Da jaz se komu tako dober kup zdim.“

„Na drugo na tanko pa rajtengo tirjam,
V kateremu časi jaz zemljo predirjam,
Nobene minute premal', ne preveč,
Nič drujga ko zinete, vém, pa je preč.“

„Presvetli moj cesar, če s solncem ustali,
In v eno mer bote cel dan ga spremljali,
Postavim plajšč, kapico, križ in brevír,
Več ur vam né treba, ko dvajset in štir'.“

„Ha! to je prav“, cesar vesel ga pogleda,
„Pa „če“ vam je vendar potrebna beseda,
In kdor je naj prvi to „če“ imen'val,
Iz plev je prečisto zlató še ravnal.“

„Pa skusite tretje še tudi zadeti,
Če ne, bote mógli*) na osli sedeti.

*) m. morali.

Povejte, kaj mislim jaz zdaj, kar né res,
Pa veste, da „če“ naj ne znajde se vmes.“

„Šent Gola opat da sem, misel je vaša.“

„Je prav, al' resnica pa tá bart je naša.“

„Presvetli moj cesar, oči vas slepé :

Opatov ovčar sem, m' je Anže imé.“

„Kaj zlodja, tí némaš v Šent-Gol' opatiije?“

Zavzame se cesar, veselo zavpije :

„Preljubi moj Anže, ker nés' bil dozdej

Šent-Golski opat, takó bod' zanaprej.“

„Le pojdi v Šent-Gol, opatíja je tvoja,

Al' sprednika tvojega čaka srd moja,

Učil naj na osli pravíce se bo ;

Tam žeti nič né, kjer nič s'jan'ga né b'lo.“

„Predobri gospód, naj pri starem ostane,

Vsaj črke latinske še néso mi znane,

Nikoli se nésem u šoli potil,

In starček ne vé, kar se mlad né učil.“

„To, dobri moj Anže, je škoda velíka,

Pa prosi kaj drujga, karkoli te míka ;

Tvoj smešen odgovor me z'lo veselí;
Pa prejmi vesel tud' tí moje darí.“

„Bogastva né treba pri pal'ci ovčarski,
Pa ker se ponud'jo darovi cesarski,
Vas prosim, presvetli moj cesar, en dar:
Ne škodujte moj'mu gospodu nikdar.“

„No dobro zadèl si prašanje tí moje,
Še lepše pokaže srcé se mi tvoje;
Jaz tvoj'mu gospodu odpustil že bom;
Pa nesel mu bodeš to pismo na dom.“

U pismi cesarskem stoje te besede:
„Anžè zanaprej ne bo pasel več črede;
Opat naj mu streže, on zanj naj skrbí
Do ure, ko srečen u Bogi zaspí.

Dr. T—k.

Medved pri čebelah.

„Duh prijetni strdi vaše
Se izlil je v gozde naše“,
Je čebelam medved d'jal,
„Ker temú jaz zoperstati
Mogel nisem, prihlačati
K vam na pot sem se podal.
Prosim toraj privošíte
Meni to, in bit' pustíte
Tukaj mi pri vás
Le en majhen čas.“

Na to žalosten počéne,
In na sprednje tace déne
Od željá težkó glavó;
Voha strd in ogleduje
Njih panjeve ter 'zdihuje,
En čas milo sam s sebó :
„Oh, da b' mogel jaz k njim priti,
Mogel ogenj si vgasíti,
Ki, da strd bi pil,
Vnel je mene bil.“

Na to se pripogne niže,
Po vseh štirih plazit' bliže

Ko *) panjevom se začne.
Pride, liže krog žèrela;
Al' ko vidi to čebela,

V jezik pičila ga je.
Zdaj, ko jezik mu oteka,
On rijove ino veka:

„Oh, kàk' britka smrt
Mi je sladka strd!“

Ali komaj se ozdravi,
Spet strd lizat se napravi,
Spet iz gojzda prirenčí,
Spet k panjevom grede bliže,
Spet on voħa, spet on liže,
In se mamit' ne pustí.

To prevzetniku čebele
Varne za hudó so vzele,
Vse vkup vanj zleté,
In ga oslepé.

Medved! pôvej, kaj je bilo,
Kar ti je očí steknilo?

„Sladnost! sladnost! zarenči.“

*) m. K.

Vbogi revež, ti se meni
 Smiliš! Al', oh! niso eni
 Ti enaki 'zmed ljudij?
 Tim, tim, medved! tí renčati
 Nikdar nimaš prenehati:
 Sladnost oslepí
 Umne tud stvarí!

Ta pesen je iz starega rokopisa vzéta.

N a t u r a.

Kamor se koli ozrèm, je polna natura vesélja,
 Vse poskakuje okróg, pléše, prepéva sladkó.
 Rože cvetó ljubeznjivo lepé, po dolinah, po
 gričih

Lépi razšíra se duh, rosa ko demant svitlí.
 Pisan'ga cvetja gosté se vdajajo vej'ce zelene,
 Čbelice pridne bučé, v satje nalivajo méd.
 Loge ož'ví zverína, iz grmekov pisanih tičev
 Mili razlega se glas, v travi kobil'ca cvrčí.
 Bister tam potok šumljá, rož, travnika žeje ga-
 sílo;

Vetra tù v senco ljubó pihljaji vabijo nas.

Kosec glasán jo pri-uka, žvenčé po vási kosíce,
 Mlade ženjice pojó, brusijo srpe hitré.
 Pika pok skednji doníjo, vršé se kopíce proséne;
 Vrt in vinograd imá toliko lepih darov.
 Kamor se ganem, ozrém, se odpirajo viri veselja;
 Večno prepevaj, moj duh, stvarniku hvalo svetá!

M. K.

G r o b.

(Iz Ludovika H. K. Hoelty-ja.)

Tíh si, grob, globoki,
 V té pogled strašan!
 Čèrèn prt široki
 Skriva svét neznán.

Slavec ne prepeva,
 Kjer počíva prah,
 Roža obledeva,
 Groba cvét je mah!

Tù zastonj 'zdihuje
 Ljuba, toč' solzé;

S'rota omedluje,
Poka ji srcé.

S'cer nobena trata
Ne rodí mirú,
Le skoz' temna vrata
Pride se domú.

Tú srcé zalíva
Ranjeno grenkost;
Tamkaj' večno vžíva
Raja mir, sladkost.

M. K.

S o l n c e.

Ti morjé svitlobe!
Vojvoda zemljé!
Nàs moré tesnobe,
Te meglè tamné.

Komaj zarja zlata
Jutro prebudí,

Skoz' nebeška vrata
Gór vrhé zlatí;

Srea vsa odpíra
Plameneč' oltar;
Kjer tvoj žar'k umíra,
Vsahne zemlje dar.

Tí nam vinske trte
Zóriš ljubo slast,
S sadjem polniš vrte,
Rožam daješ rast:

Tí nebeške luči,
Luno razsvetliš;
Vedno, vedno uči
Č'gavo čast goriš!

M. K.

O d l a š a l e c.

„Spómlad' mēni mat'
Bran'jo ženit'vat';
Čakaj, prosim te,
Do polétja me.“

Ljuba privolíla,
Ni se omožíla.

Bilo je polét',
Sad preganja cvét,
Tiček govori:
„Kaj se tebi zdí,
Ko bi b'la poroka
V praznik svet'ga Roka?

Bliža se jesén.
Pêče kruh prosén,
Tiček 'zdiha zdej:
„Oh, bolan sem lej!
K' sušec jajce 'zleže,
Zakon naji zveže.“

Ljuba je solzna
Pusta čakala:
Pust se je začel;
Tiček drugo vzel!
Na tegá, k' odlašá,
Slepa se zanaša.

M. K.

S o n e t.

Gromelo v paradiži je od néba: —
Ker prve star'se kača premotíla,
Sad prepovedan jesti naučila —
„Brez pota jedla več ne bota hleba!“

Zató na zemlji nas pestí potreba!
Kdo pita trebuh brez potú močila,
Naj bode 'z zlate sklede, naj 'z torila?
Od prve ure rojstva do pogreba.

Ne 'zgine pot iz našega obraza,
Naj bo vročine, smrtnega naj mraza;
Nastopek to pregrešne je sladkosti.

Kaj počakujete tedaj, preprosti!
Da piščeta bi v grlo priletele
Pečena pitati*) — lenuhe zrele!

M. K.

*) m. pitat.

Premišljevalec.

B'la bi po volji
Moji nar bolji
Mina za mé;
Um se pa v glavi
Zoper mi stavi:
Vbogam srcé,
Vbogam al' glavo?
St'riti to pravo
Kdo mi pové!

*M. K.***Pustno izdihovanje.**

Dolgo že čakam,
Sólze pretakam,
Pa ga le ni!
Lice cvetleče,
Kroglo, rudeče
Se že bledí!

Kaj bo! samica,
 Kmali s'rotíca
 Vsah'vat' začnem;
 Če se ne vsmili
 Létos pust mili,
 D'vica vmrjem!

M. K.

E p i g r a m i.

1.

Stari uk.

Da premén oveseli,
 Da ljubezni plamen vgasne,
 So očí golj'five jasne,
 Svitlo solnce grom rodí:
 Stare te resníce
 Deklice, ženíce
 Trobijo takó glasné,
 Da ušesa nas bolé!

2.

Pravi učenik.

Naš učenik je pravi;
Po sveti nam postavi,
Kaj st'riti treba je, kaj opustiti,
Z besédo, z d'janjem trudi se učiti:
Z besedo v praznik ukazuje,
Cel teden z d'janjem prepov'duje!

3.

Krone svitle kuje res zlatár;
Glave vredne njih so neba dar.

4.

Pustiš lih tesle še takó pri miri,
Odšel vendar ne bodeš njih prepíri.

5.

Kdor jezik zna nad vs'mi ljudmi brusíti,
U pasjem hlevi znal bi dober biti.

6.

Kakor stari tiči,
Zapojó mladíči.

7.

Veselje moje vzela slana,
Po vodi splaval zlati mir!
Me bodeš pekla, srčna rana!
Da, Lete, tvoj okusim vir!

8.

Kakó po redkem se zgodí,
Po čemur srce hrepení!

9.

Ne brodi drugim po zobéh,
Možé ne meri po bradéh.

10.

Po moji volji, prav', godi se to! —
Solzé ji pa zalivajo — okó.

11.

Čas res trnje in cvetlice
Pokosí;
Al oboje koj mladice
Ponoví!

12.

Vsakteremu, naj bo kdorkoli hoče,
Dan zadnji, sreča zadnja priropoče.

13.

Kdor zasluži s potom kosec kruha,
Marcipan ne pita mu trebuha.

14.

Ktera 'zbira, z nosom viha,
'Zbirek rad ji kašo vpiha.

15.

Kjer bogastvo se razšira,
Bližnjega ljubezen vmíra.

16.

Kdo na zlatih kupih davno že sedi,
Brati znaš na licih vpadenih skrbí.

17.

Brez ljubezni je življenje
Velo rožice cvetenje.

M. K.

Staročeske narodne pesni.

Iz rokopisa Kraljedvorskega od V. Hanke (v Pragi 1819)
na svetlobo danega.

Venec.

Vetriček piha
'Z kneževih logov,
Deklica teče
Doli k potoku,
Vodo zajema
V vedra kovana.
Venec po vodi
K deklici plava,

Venec dišeči
'Z rož in vijolic.
Deklica jela
Venec loviti,
Pádla, oh, padla
V hladno vodíco!

Ako bi ved'la,
Venec prelepi,
Kdo te je v rahlo
Zemljo zasadil,
Temu bi dala
Prstan iz zlata.

Ako bi ved'la,
Venec prelepi!
Tebe kdo z ličjem
Volnim je zvezal,
Temu jaz dala
'Z las bi iglícó.

Ako bi ved'la,
Venec prelepi!
Kdo te po hladni
Vodi je spustil,
Temu bi dala
Venec iz glave.

Zapuščena.

Oh, vi logi, temni logi,

Logi Miletinski!

Čemu vi se zeleníte

V zimi ko po léti?

Rada bi se ne plakala,

Ne moríla srca;

Al' povejte dobri ljudje,

Kdo bi se ne plakal?

Kje je moj preljubi oče?

Zakopán je v grobi!

Kje je mati, dobra mati?

Trava po nji raste!

Nimam brata, nimam sestre,

Ljubega mi vzeli!

Iz oglasa ruskih pesnij

od Fr. Lad. Čelakowskega. (V Pragi 1829.)

Zapuščena.

Črez puščave létajo oblaki,

Sladke sanje črez glavé človeške,

Oh, sledú nezapusté za sabo!

Spod rumen'ga javorjev'ga debla
Po dolini čist studenec teče;¹
Pride mlada deklica k studenci
Z okovanim vedrom sem po vodo,
Zaj'me vode, se pod javor vsede,
Nasloni na bele roke glavo,
Sama svoj'mu srcu takó toži:
„Ni samôtne rožice na polji;
Jaz nikogar nimam, mej ljudmi sem
Sama, nimam brata, nimam sestre,
Mi očeta, mater prst zasula,
Vojska moj'ga ljubega mi vzela,
Vojska mi ga vzela, daljni kraji!“

Deklica ne zida si v dolini
Knežjih gradov 'z kamencev predragih;
Ampak ona zída si v dolini
'Z dobrih mislij dve samotne hiš'ce:
V eni oče z materjo prebiva,
Ona v drugi pa prebiva z ljubim.
Zraven hišic lep, ograjen vrtič,
Dosti v njemu rožic mnoge barve,
Radosti pa mnogotere v hiš'cah.

Mrzel veter po dolini dahne,
Ljube hišice in vrt razpiše,
Deklici pa v srci žalost vpiše.

Srbske preslovenjene.

1.

Po srci zima.

(S a r a j e v s k a).

Na Šentjurja dan sneg zvečer pade;
Tica ga ne more preletéti,
Deklica ga bosa pregazíla,
Za njo bratec črevlje nosi:

„Ali ti je v noge mraz, sestrice?“
„Ni ne meni v noge mraz, o bratec!
Ampak zebe mene v moje srce;
Ali sneg ni meni srca zmrazil,
Mati moja mi ga je zmrazila,
K' tému dala me, ki ga ne ljubim.“

2.

Skrb.

O, ti moj Bog blagi!
Kje je zdaj moj dragi?
Ali je na poti?
Ali vince pije?

Ako je na poti,
Srečno naj popot'je;
Če pa vince pije,
K zdravju naj mu bode!
Drago če kušuje; —
Prosto mu od mene,
Prosto mu od mene,
Od Bogá prokléto!

3.

Dekliška kletev.

Vmrje mam'ci sin edini Konda,
Mamici žal Kondo pokopati,
Pokopati daleč proč od dvora;
V vrt zeleni nese in pokoplje
Pod rumeno njega pomarančo.
Vsako jutro ga je obiskala:
„Sin moj, Konda, ti je zemlja težka?
Al' so težke javorjeve deske?“

Pregovarja Konda iz zemljíce:
„Ni ne meni, mati! zemlja težka,
Niso težke javorjeve deske;
Ampak kletve deklice so težke:

Kadar 'zdihne, do Boga se sliši;
Ko zakolne, vsa se zemlja trese;
Ko zajoka, sé Bogú usmili.“

4.

Deklica rožici.

Oh, moja voda stúdena!
In moja roža rúmena!
Kaj si ták' zgodaj rázevela?
Te nimam komu vtrgati!
Bi materi te vtrgala,
Al', oh, jaz nimam matere!
Ak' bi te sestri vtrgala,
Se sestra omožila je;
Ak' bi te bratu vtrgala,
Brat mi je ôdšel na vojskó;
Ak' bi te ljub'mu vtrgala,
Od mene ljubi daleč je:
Je črez tri gore zêlene,
Je črez tri vode studene.

5.

Roža sem dokler nimam moža.

Roža sem roža,
Dokler nimam móža;
Kadar vzamem móža,
Se m' osuje roža.
Cvetje sem cvetje,
Dokler nimam sinka;
Kadar dôbim sinka,
Vene meni cvetje.

I s k r i c e

poslovenjene iz Vlaškega.

Iskrice, vsih cvetov hvala,
Vidim, da ste košatljate,
Ste vesele, se baháte,
Le zató, ker vas je zbrala,
Ker se z vami lepótiči
Sladka hvala mej deklíči.

Iskrice ! prevzetke male,
Rêči moram, ne smem kriti,
Bòlj' vam je mej travo biti,
Bi na polji raj' ostale ;
Sredi druj'ga cvetja res de
Ste presvitle, bele zvezde.

Al' pod onim licem stati,
Na tem nédriju počivat',
Kjer s' ljubezen 'zvol' prebivat',
Vse lepote vkupej zbrati,
Vaša hvala je 'zgubljena,
Vaša b'ljava zatopljena.

Bólj' je biti v cerkvi hladni;
Pred svetniki bi cvetéle,
Tam bi varno preživéle
Lepih zarij šest in dva dni :
Zdaj v naročaji nabrane
Bote v migljaji končane.

Že zagledam, mal' po malo
Kako vénejo lepote,
Ve nesrečne, ve sirote !
Preveč ognja da zrkalo,

Žarje preveč na vas méče
Oko sladke vse goréče.

B'le z menoj práj' govoríle,
„Ne hodíte“, bi bil rékel,
„Na ta modrec, vas bo spékel,
Vas obrvi posmodíle:

Za svét nedrija ne prašat',
Na očí se ne zanašat'!“

„Za svét nedrija ne prašat'!“
Bi bil rekel, „je nevarno,“
Bi bil rekel, „je soparno,
Na očí se ne zanašat'!

Vse prehitro ve preproste
Se opadle na tla boste.“

Vidim že, vas vidi vsaki,
Da lepota vam docvéta,
Se na krila rob obléta,
Dol' na vznožje pada vznaki,
Da b' stopali ozdravljale,
Kar očí lepé so žgale.

Iskrice, ve košatíce,
Kar sem pel od vaše 'zgube,

To zadeva srca ljube.
Srca ljube, preprostíce,
Za svèt nedrija ne prašat'!
Na oči se ne zanašat'!

V. Vodnik.

Anakreonta,

grškega pevca, nektare pesni po slovensko.

1.

Gosli.

Zapojem od Atrejcev,
Zapojem kralja Kadma;
Pa gosli mi po strunah
Pojó samo ljubezen.
Premenjam ondan strune,
Popravim cele gosli,
Zapojem korenjaštva
Heraklova. — Pa gosli
Odpevajo ljubezen!
Tedaj hodite z Bogom,
Vojščaki! Vsaj mi gosli
Pojó samó ljubezen.

2.

Ženska moč.

Rogé natura volu,
Kopita dala konju,
In brze skoke zajcu,
Zobàt pa gobec levu,
Plavuti dala ribi,
Peroti dala ptici;
Pa móžu modro glavo.
Kaj nék' bi dala ženski?
Kaj nék'? — Lepoto da ji.
Lej! ta je vsa nje bramba,
Nje škit je ta, nje sul'ca:
Železo, jeklo, ogenj
Premaga ženska lépa.

3.

Srebrni kozarec.

Hromak, kovač, iz srebra
Umetno mi naredi,
Ne vojsk'nega orožja;
Kaj vojska mar' je meni?
Kozar'c mi kovaj votel,

Globòk, kar je mógoče,
 Okol' mu pa v podobí,
 Ne zvezd, ne kól, ne voza,
 Ne kislih zvezd deževnih;
 Č'mu nek' so gostosevci?
 Č'mu meni vel'ki burovž?
 Nadolbi vinske trte,
 Po njih srebrno grozdje
 Menade pa trgalke,
 In Amorja z Batilom —
 Pa zlata — da ga bota
 Mastíla z Vinodajem.

4.

Vsi pijejo radi,
 Pijè mat' črna zemlja,
 Njo pa pijó drevesa,
 Studence pije morje,
 Pa morsko vodo solnce,
 Svitlobo solnčno luna.
 Kaj bran'te mi, prijatli!
 Ak' piti me je volja?

5.

Lastovka.

Tí, lastovka preljuba!
Z odjugo v sleme prideš,
O toplem létu gnjezdiš,
'Znad glave greš mi v zimo
Prot' Memfu na Ponilje.
Ljubezen pa mi v srci
Neodlegaje gnjezdi.
Mladiček ta spelján je,
Pa oni je še v jajci,
Na pol se ta prekljuval.
Prečivkajo mi cel' dan
Negodniki in z'jajo.
'Zvaljénce neleteče
Mi starci pitat hod'jo;
Odpitani pa precej
Začnéjo leči mlade.
Kaj nek' tedaj bo z mano?
Mogoče ni mi tol'ko
Odplášiti gnjezdačev!

V. Vodnik.

Balade ino pesni

mej kranjskim ljudstvom péte, od r. V. Vodnika zapisane.

1.

Voznik.

Črez goro ne zmagam,
Po ravnem ne vém,
Mudí se mi z blagom,
Nočíti ne smém.

Konjíči so slabi,
Voz jéma mi stat';
Le urno, Podgorka!
Priprege mi dat'.

Priprege mar hočeš,
Ti sama je dam;
Konjíče, volíče
Napasene jmam.

Vozník moj bit' hočeš,
Večerje ti dam;
Gos, raco pečeno,
Pripravljene jmam.

Vozník moj bit' hočeš,
Pit' rada ti dam;
U hramu za zglavjem,
Glej! čutaro jmam.

Gos, raco pojedel,
Pa čutaro spil,
Konjiča zasedel,
Ji osle molil.

2,

Samće.

Sem pobič mlad u samskem stan',
Po gojzdi hodim zêlenem,
Po nebi ptice letajo,
Preljubo gostolevajo.
Oj, samski stan
Veséli dan!

Sem pobič mlad, nezavozlan,
Za vodo hodim glôboko,

Pod vrhom rib'ce plavajo,
Vse žive mi zigravajo.

Nezvézan stan
Veséli dan!

Sem pobič mlad in še nevdan,
Po travnik' hodim pisanem,
Golčice mi precvetajo,
Se sladko nasmehljavajo.

Nevdani stan
Veseli dan!

Sem pobič mlad neoženj'van,
Po svéti hodim jasnemu,*)
Me radi povsod imajo,
Me oča, mat' sprejemajo.

Neženjen stan
Veséli dan!

Sem pobič mlad neporočen,
Po cesti hodim široki,
Mladenke me srečavajo,
Prijazno me pozdravljajo.

Nezročén stan
Veséli dan!

*) m. jasnem.

Sem pobič mlad, še samče svoj,
Če grem po noč' omračeni,
Mi zvezde bliske migljajo,
Nebo vesel' oznanjajo.
Samsvojni stan
Veséli dan!

3.

Kralj Matjaž.

Se kralj Matjaž oženil je,
Z Alenčico zaročil se,
Prelépo mlado deklico,
Kraljico ljubo ogrsko.

Zadosti malo pri nji spí,
Zadosti malo — tri nočí;
Mu pošljejo četrti dan:
„Na vojsko brž, na mejo vstan'!“

„Na kraj oblasti dunajske,
Dol' na pokraj'ne ogrske.“

Pokliče brž Alenčico
Preljubo k seb' kraljičico.

Ji tako pravi, govori:
„It' moram brž, se mi mudí,
Na kràj oblasti dunajske,
Dol' na pokraj'ne ogrske.“

„Bi noč ti dolgo-čas'vala,
Otožnost te napadala,
Preštevaj zlate rúmene,
Gradove var'vaj zidane.“

„Na vrt naj te ne vodijo,
Da Turki te ne vhitijo.“ —
Zajaše konj'ča brzega,
Zadírja 'z grada belega.

Na kraj oblasti dunajske,
Dol' na pokraj'ne ogrske.
Vojáki šotor stavijo,
Matjažu ga napravijo.

Ko pride, mu zaukajo,
Da Turki onkraj slišijo.

Po neb' priplava tičica
Neznana drobna pevčica.

Matjaž jo vgleđa, ostrmi —
Mu trikrat šotor obletí,
Na zlatem jab'ku obsedí,
Zažvrgolí, zagostolí:

„Na konj'ča, konj'ča, kralj, Matjaž!
Kaj ptuj' opravke v čisli jmaš?
Dežele meriš druge vse,
Ne v skrb' dežele sam svojè.“

„Lej, tvoja ni še merjena,
Kraljica ti je vplénjena,
Turčini ljut' prijahali,
Alenčico ti vhitali.“

Ji tako reče kralj Matjaž:
„Zavirat' meni kaj imaš?
Ne skušaj ptica se z menó,
Jaz imam puško risan'co.“

„Če skušam ptica se s tebó,
Život mi vzemi in glavó.“

Kralj plane na konjíčèka,
Na vejico ko ptičica,

Predrobno domu zadrčí,
Oblak po neb' tàk' ne brzí,
Do svoj'ga grada zidan'ga,
Do svoj'ga doma belega.

Hití naprot' mu družina,
Najspredaj grede mojškrica;
Vsi tárnajo, 'zdihavajo,
Solzice toč'jo, vekajo.

Kraljič pa pravi, govori:
„Ne bojte se, družina, ví,
Dan's tretji dan gotovo bom
Kraljico dal vam spet na dom.“

Po turšk' obleče se vsega,
Ogrne haljo do petà,
Pripaše svetlo sabljico,
Na sablji vozo rúdečo.

Pod haljo skrije šmarni križ,
Se nos' ko grom in blis'k in piš,

Si 'zbere konj'ča iskrega,
Zasede Bělca brzega.

Zaškrtne podkva, zapraší,
De pes'k in ogenj se kadí,
Skoz' mejo doli ogrsko
V Turčíjo doli glôboko.

Turčíje v sredi glôboke
Stojé tri lipe zêlene.
Pod prvo konj'če stavijo,
Na raj se brh'k oblačijo;

Pod drugo raj prodavajo,
Pod tretjo kroglo rajajo.
Kraljič pri mizi rumeni
Takó jim pravi, govori:

„Gospódje ne zamerite,
Po čim vi raje prodate?“
Se turški baša zveselí,
Prijazno pravi, govori:

„Jih je po zlatu rúmen'mu,
Jih tud' po zlatu belemu;

Že baša brado maže si,
Zasmeja se, zagovori:

„Sem bil nekđaj pri njem ujet,
Zđaj mojci h'te mu glavo snet',
Alenčico pa meni dat',
K' jo jmam takó prísřčno rad.“

V obojo kralj pa seka stran,
V obojo družá mika stran,
Po bliskovo mu sablja gre,
Za ž'njico snopje stavka se,

Za koscem trava v réđ letí,
Za njim po vrst' pa Tur'k leží;
Pa Belče v dir, da prideta
Gor do kovača, vmazanca.

Matjaž mu reče: „kaj ti dam? —
Da turski kujež si, poznam —
Brž konj'ča 'zbôsi, preobuj,
Naróbe podkve mu prekuj.“

Turčín narobe prekoval;
Pa kralj z levico zlat dajal,

Z desníco glavo proč mu d'jal,
Do Save konj'ča zapek'tal.

Se vdere vanjo, razgeta,
Vé dobro, kaj na hrbti jma,
Da nosi draga sebi dva:
Matjaža kralja slavnega,

In réšeno nevestico,
Alenčico kraljičico,
Čréz reko splava široko
Na blaž'no zemljo ogrsko.

KAZALO.

	Stran
Glosa	3
Soneti	5—9
Romanca o dohtarji	9
Romanca o učencu	11
Strunam	12
Gazele	14—19
Krés	20
Prilika	23
Solnce	23
Hrepenenje	25
Sonet	26
28. jutro velicega travna 1828	27
Mladeneč pri potoku	29
Cesar in opat	30
Medved pri čebelah	39
Natura	41
Grob	42
Solnce	43
Odlašalec	44
Sonet	46
Premišljevalec	47
Pustno izdihovanje	47

	Stran
Epigrami	48—50
Venec	51
Zupuščena	52
Zapuščena	53
Po srci zima	54
Skrb	55
Dekliška kletev	56
Deklica rožici	58
Roža sem dokler nimam moža	59
Iskrice	59
Gosli	62
Ženska moč	63
Srebrni kozarec	63
Vsi pijejo radi	64
Lastovka	65
Voznik	66
Samče	67
Kralj Matjaž	69

in tujih logov“. Prerano umrli J. JURČIČ pa „Slovensko knjižnico“. Obe podjetji žalibog nista procveli, deloma ker nista bili osnovani na imenovanem temelji.

Da se približamo onemu potu in načinu, kako bi narodu brez razlike stanu in starosti za najmanjšo ceno podajali lepega in koristnega čitanja, naumila je podpisana knjigarna izdajati „**Národno biblioteko**“ po primeru „Srpske narodne biblioteke“, „Hrvatske narodne biblioteke“ in nemške „Universalbibliothek“. — Izdajala bode tedaj v zvezčičih po 5—6 pol obširnih, kateri bodo izhajali v primernih presledkih, znamenite proizvode, kateri so uže tiskani, pa se v knjigotrštvu več ne dobé, kakor tudi originalna dela in prevode iz ptujih književnostij. Kjer bode potrebno, dodal se bode tudi uvod in tolmač. V zbirko se bodo uvrstila samo taka dela, katerim glede нравstvenosti ni nikakeršnega prigovora.

Cena vsacega zvezčiča je udarjena na 15 kr. res neznatno vsotico, ktera, kakor se nadejamo, bode pomagala dosehati oni smoter, kateri smo kot merodajen označili. Prodajali se bodo tudi pojedini zvezčiči.

NARODNA BIBLIOTEKA

(6)

KRANJSKA

Č B E L I C A.

Na svitlobo dal

M. KASTELIC.

PETE BUKVICE.

Za tisek priredil

R. PERUŠEK.

J. Renalicher

Novomesto 1883. — Natisnil in založil J. Krajec.

Podpisana knjigarna priporoča se P. T. občinstvu, da se od svoje strani odzove in izdavanje „Národne biblioteke“ omogoči.

„Národna biblioteka“ se zamore sprejemati vsak snopič posebej, brez dolžnosti daljšega sprejemanja, po **15 kr.**

Za kraje, kjer ni knjigarne, priporočuje se pa naročba od deset do deset snopičev, tako, da se pošlje podpisanemu založništvu 1 gold. 50 kr. z naročilom vred po poštni nakaznici; dobivajo se potem snopiči poštne prosti.

Dobiva se pa „Národna biblioteka“ tudi posredovanjem vsake bukvarne.

Rudolfovo, meseca aprila 1883.

J. Krajec,

tiskar in založnik,

Novomesto (Rudolfswert).

Bralcu.

Pod lipico vabi
Te pevček vesel —
Le prit' ne pozabi,
Domače bo pél.

M. Kastelic.

Ilirija oživljena.

Napoleon reče:

Ilirija vstan'!

Ustaja, izdiha:

Kdo kliče na dan?

O, vitez dobrotni,

Kaj ti me budiš!

Daš roko mogočno,

Me gori držiš!

Kaj bodem ti dala? —

Pogledam okrog,

Izločit' ne morem

Skor' svojih otrok.

Kdo najde Metúlo

In Terpo moj grad?

Emona, Skardona

Sta komaj poznat'.

Nazaj spét junake
Kdo bode mi dal,
Ki jih se Spartanski
Je vojvoda bal?

Od nekdej snežniki
So najina last,
Od tód se je naša
Razlegala čast.

Je Galijan hraber
Na Padu, pred njím
Doraščén je tréssel
V ozidji se Rim.

Že močen na morji
Ilir'jan je bil,
K' se ladije tesat'
Je Rimljan učil.

Počasi pa Rimljan
Na vojsko ravná,
Se morja navaja,
Premaga obá.

Širôko razgraja
Pri sedem sto lét,
Al' sprave sosédnje
Ni hotel imet'.

Od séverja pride
Nad njega vihár,
Nevrédne gospóde
Iz viškega vdar'.

Zdaj Branci in Gótje
In Némci slové,
Ilir pa v tamníce
Pozabljene gré.

Soln'c sedem sto dvakrat
Zarašča ga mah,
Napoleon trebit'
Ukaže mu prah.

Ilirsko me kliče
Latinec in Grék,
Slovensko mi prav'jo
Domači vsi v prék.

Dobrovčan, Kotoran,
Primorec, Gorénj'c,
Pokolpjan po starem
Se zove Slovén'c.

Od prvega tukaj
Stanuje moj ród,
Če vé kdo za druj'ga,
Naj reče, od kód?

Z Bilipom in Sandrom
So jméli trd boj,
Latince po môkrem
Strah'val je njih roj.

'Zveličana bódem
Zaupati smém,
Godí se eno čudo,
Naprej ga povém.

Duh stopa v Slovence
Napoleonov,
En zarod poganja
Prerojen, ves nov.

Oprto desnico
Na Galijo jmam,
Levico pa Grékom
Prijazno podam.

Na Grecije čelu
Korinto stoji,
Ilirija v srcu
Evrópe leží.

Korintu so rekli:
Helensko okó;
Ilirija prstan
Evropini bo.

V. Vodnik.

S o n e t.

Razumeš jezik véčne porodnice?
Kaj vetrec pravi, k' rožici otrésa
Rosíco; zarja, ko zlatí nebésa,
Kaj, ko ga kušne, valu val vodíce?

Kaj žvrgolé si neba drôbne tice,
 Kaj šum, kér*) loga vsa maje drevésa,
 Kaj grôma buč, ki strôp nebéški strésa,
 Poménja, kaj bučél sladkà goríca?*)

Razume vas moj duh, vas mēhke glase,
 Leží mi v srci vaša harmoníja —
 Ko jo pa skušam drugim razodéti,

Beséda dôsti blaga kar ne vda se.
 Zato gorí mi v srci, vre, razbíja!
 Da drugih ôgenj ta ne more zgréti!

Janez Čop.

L u n a.

Ak' solnca luč za goro skrita
 Od svoj'ga vnéma nebes svita,
 Se lepšega komu kaj zdí,
 Ko videt' lune pomlajêne
 Svitleje žare oživljêne,
 Ko zemlja in nebo temní?

*) m. kteri.

**) m. govorica.

Srcé na svetu je ledéno,
Ki ne puhtelo bi ognjéno,
Ak' se okó ozrè okrog,^{50 12}
In na temneč'ga loku néba,
V gaseči žerjavici Féba
Srebrni mlaja spazi rog?

Ja, pomlajênje, luna! tvoje
Blagrena mlada léta moje,
Sladkost njih kliče mi v spomín,
Ki, kakor mavrica ustavi
Nalive po neba širjavi,
Pozabit' da tròp bolečin.

Ak' žar tvoj pride v ječe kote
Kjer stiskajo okove s'rote,
V prostósti misli se jetnik;
Okó omamljen vzdigne trudno,
Bližje mu upanje priljudno,
Rev svojih vidi bliz' mejnik.

In vi! ki ste od zmot slepjêni,
U goste brezdno t'mè vtopljêni,
Svit vam Selene nauk da:

Um, glavo, pamet prevedrite,
V ljudi se nove prerodíte,
Kot mlada luč na nébu ta!

Jožef Žemlja.

S a m ô t a.

Kancona.

Ne mislite, da le mej šumom sveta,
V Londonu, Beču in še mestih tacih,
Priljudne v'jolice samó klijejo;
Samôta tud' cvetlic ponuja vsacih,
Ki venec se iz njih dišeči spleta,
Ki vžitek rajne radosti hlapêjo *).
Kdo stavit' more mêjo
Vesel'mu dúha vêdrega čutênju?
Ocvíta srečnost prava in vesêlje,
Spolnênje vsake želje
V baharskih šêg slovéčem le vedênju?
Zakaj ukati mars'kdaj slišiš Ira ¹⁾,
Jokaí kneza in zmag'valca Cira?
Filipa slavni sin, čigar državam

*) m. hlapijo.

1) „Irus je hitro postal, ki je bil Kresus bogat“. Ovid.

Ne skrije zlato solnce se nikoli,
Se odpové kraljestvu in cesarstvu,
Samôto tovaršico si izvoli,
Odtegne žêzla ¹⁾, hrupa se zmotnjavam,
'Zročí se sôbe ²⁾ têsne zvest' mu varstvu.
Ne v svéta poglavarstvu,
Prestolje ³⁾ letú najde zaželeno:
Mir, pôkoj srca, k' vse dragó preplača,
Kar v kugo svét pre'brača,
K' odpéza kron cesarskih daleč céno,
Osrečiti samo človeka more,
In ni brez téga trdne zanj podpore.

Od šuma daleč kdor živí v samôti,
Res kratkočasnost' mestnih ne okuša,
Kak' se igra v komed'ji, ni mu znano,
Evtêrpe glasov milih ne posluša,
Hiš pojatin ⁴⁾ ne čudi se brhkôti,
Hoditi na rajišča ni mu dano:
Pa drugo najde hrano
Duha utrujenega okrepčati.
Njemu je Tal'je têmpelj nébo jasno,
Zelênje trate krasno;

1) Žezlo ali scepter.

2) Soba ali celica.

3) Prestolje ali tron.

4) Pojatina ali palača (palatium).

Stebèr korínški v gošči cer košati,
Glas slavca, kosa naj sladkéje strune,
Bliščôba balov svit srebrni lune.
Razveselí ga biser rôsni v travi,
Večerne zárije škrlat rudéči,
Prevzetnega snežnika béla glava,
Potoka slap po pēči dol deréči
Studenca beg po travnika širjávi
Pijánega duha mu povzdigáva.
Srcé mu poskakáva,
Ak ménijo šep'táje se klasóvi
Pri mični sapici v polétni nôči;
Neznáni čud' se moči,
Ak' tul'jo kòt v Eôliji vetrovi.
Kjer hódi, kjer stojí, kar vgléda, išče,
Natore céli dom mu je svetišče. —

In zdaj pojdi, ostani,
O pésen, zdrava! pôjdi in oznani:
Trditi on, ki pél me je, ne jénja,
Da z vojvodom ne ménja,
Ne s kraljem, ne blagren'mi vam' mestjani;
Kar vrédno po pravici je zavída,
Na zadovoljnost se edíno snjída.

Jožef Žemlja.

N u n a.

„Veséla pomlad se vzbudila je spet,
Moj tiček, preljubi kanarček!
Ak' mika v zeleni te gojzdek letét',
Ne branim ti, okno ti hočem odpret'.
Poíšči si gnjezdice, parček —
Zapusti Ignac'je samoto
In prostosti uživaj sladkoto“.

K a n a r č e k.

Bi zletel iz celice tiček vesel
Na srečnih otokih Kanarskih,
Kjer rod se očétov je mojih začel,
Kjer vedna pomlad je, ni groma, ne strel,
Ne sliši šum sap se viharskih,
Kjer slana, sneg, toča ne pada,
Zalaz'vati nas ni navada.

Premrzle so v gojzdih mi vaših rosé,
Prehitro pomlad pri vas míne;
Viharska polétja so, zime hudé,
In tíce kragulji, lisíce moré
Leteče, lazeče zveríne,

Mladenči pri vas za njih glave
Nastavljajo skrivne nastave.

Sem v tičnici rôjen in v cel'ci vzrejen,
Samôte, pokoja navajen:
Le tebe sem, deklica! ljubit' učen,
Od sreče togôtne bil nisem tepen,
Od tvojih sem rok le bil glajen —
Kak' bi se navadil trpéti,
Kak' živel bi zunaj na svéti!“

N u n a.

Pač res je, kar poješ, pri meni tedaj
V ti celici nunski ostani!
Ti stregla in péla bom, kakor do zdàj,
Odpévaj mi ljubček, krog mene skakljàj,
Mi zlato dovoljnost ohrani!
Le celico naj'no zaprijva,
Prostosti svetá ne želiva.

Dr. Prešérn.

S v e t i S e n á n.

Zató, da b' od ženskih ne bil zapeljan,
Podál na otòk se je svéti Senán;
Valovi šumijo okrog in okrog,
Otòk ni dotaknen od ženskih bil nog.

Na morji se vzdigne práv velik vihár,
Vse klíče svetníke na pomoč mornár;
Strašno se valovi, vetrovi tepó
In strele letíjo, grom trese nebó.

T'ja barko k otoku vihár pridrví,
'Z nje deklica stopi z nebeškim' očmí —
Dve skal'ci vzdiguje strah prsi mokré,
Senánus je zmočen, se d'jat' kam ne vé.

„Vihár me pridrvil je sèmkaj' do vàs,
Pod streho vzemite me, oče! ta čas,
Da se posušim, in prosíte Bogá,
Da pošlje drug veter, da vreme nam dá“. —

„Za vreme“, ji reče, „jaz hočem molit',
Na tem pa otoku ne smeš se mudit';

Menih sta in ženska nasprotne stvarí;
Le hitro od tod proč, ker se že mračí!“

Poklekne in prosi za vreme Bogá,
Poležejo koj se valovi morjá,
In luna zasije, 'zvedrí se nebó; —
Proč deklico mokro vetrovi nesó.

Senánu se sanja potem vse nočí,
Od deklice nedrij, od njenih očíj,
Da v smrtno bolezen pogreznil jo mraz,
In da jo spovedat' zamudil je čas.

In kadar vihár spet na morji bučí,
Po barki ozira se s skrbnim' očmí;
Ak' žensko pridrvil vihár bi t'ja v stran,
Pod streho bi vzel jo, spovedal Senán.

Tam čaka zastonj in zastonj se kesá;
Nazaj mej ljudi se Senánus podá.
Od tod se menihi ženstva ne bojé,
Za dušo in truplo njih radi skrbé.

Šmarijna gôra.

Vi, ki hodite na sveto
Šmar'no gôro, blagor vam!
Hvalit mater v nebo vzeto;
Al' gorjé odlašalcam*),
Ki tak' svojo dušo črt'jo,
Da it' opusté pred smrtjo
Roženkran'c in litaníje
Molit, hvalo pét Maríje.

V nôči, kádar ure svôje
Spolni vsih svetnikov dán,
Dokler zjutraj ne zapoje
V čast Maríje zvon glasán,
Gor' na gôro — strašno res je —
Mrtvih hódijo preces'je
Roženkran'c in litaníje
Molit, hvalo pét Maríje.

Vsih stanov so trume plašne,
To se vidi 'z njih oblek;
Vidijo se štole mašne,
Žida in hodnik vse vprek.

*) m. odlašalcem.

Kdo ste romarji vi čudni!
Ki zdaj molite nevtrudni
Roženkran'c in litaníje
In požete čast Marije?

Mi v duhovskem oblačíli
Smo sejali seme zmot,
Slepci smo ljudem braníli
Sèm na sveto božjo pot;
Zavolj tega iz vic hód'mo,
Žalostne preces'je vód'mo
Roženkran'c in litaníje
Molit, hvalo pét Marije.

Romarjev za nami truma,
Ki je ni mogóče štet',
Kristijani so brez uma,
Ki so hot'li nam vrjet'
V vicah delajo pokoro,
Z nami hodijo na gôro
Roženkran'c in litaníje
Molit, hvalo pét Marije.

Kdor odraščén gré iz svéta
Kranjcev, da ni tukaj bil,
V hiši večnega očéta
Se ne bo práj' veselil,

Dokler ne dočaka dneva,
Da sèm z nami pride reva
Roženkran'c in litaníje
Molit, hvalo pét Marije.

Náj tedaj odprè ušesa,
Kdor bo slišal pesem to,
Prej', ko duša od telesa
V smrti se ločila bo,
Sám naj al' z proces'jo farno
Pride gor' na gôro Šmar'no
Roženkran'c in litaníje
Molit, hvalo pét Maríje.

Téga, ki na gôro hodi,
Bo Maríja var'vala,
Da ne bo peklenski zlodi
V smrtni uri zmótil ga,
On bo šel v nebésa srečno —
Gori z angeljci bo večno
Roženkran'c in litaníje
Molil, hvalo pél Maríje.

Nebeška procesija

(1835).

Osemnajst sto in petéro
Léto gre črez trideset,
Kar prinesel sveto véro
Jezus Kristus je na svét.

Bog sedi na svojem stoli,
S celo je častjo obdan,
Angelji stoje okoli;
Bil je vsih svetnikov dan. —

In pri sebi svoj'ga sina
Jma in svetega duhá,
Vsih nebeščanov družína
Se je zbrala krog Bogá,

Gledat' tam proces'jo svéto,
Truma duš izvoljenih,
Iz svetá poprejšnje léto
In iz vic poklicanih.

Krona jim na glavi seje*),
Par za parom se vrsté,

*) m. sije.

V rokah nos'jo oljk'ne veje,
Z pesmami Boga časté.

Na banderih jagnje božje,
Roženkrance na vratéh,
Prej' na zêmlji jim orožje
Črez hudiča in črez gréh.

Duš gre mimo, da mil'jóni
Dosti manjkalo jih ni —
Na komolcu v stoli slóni
Bog, se žalostno drží.

Zdaj bandero se prikaže
Krištofa Ljubljanskega,
Bog se vstavit' mu ukaže,
Tako pravi, praša ga:

„Kakor da za beračune
In za kmetice samó,
Za menihe in za nune
Bi bil vstvaril jaz nebó!

Ti le in kaka pokveka
Ne gredó v pekel se gret; —
Ni gospôškega človeka
V sveti raj že nekaj lét. —

Mànj le žalost tá me bôde,
 Ko poglédam tropič tvój,
 Tí sam nekaj še gospôde
 Vodiš vselej za seboj.

Veča mesta so krščanske
 Dunaj, Trst, Pariz in Rim,
 Mànj gospôde, ko 'z Ljubljanske
 Srenje 'z njih v nebó dobim.

Druga mesta tud' oltarje
 Imajo in mašnike —
 Kaj Ljubljance moje var'je
 Da jih mànj pekel požre?“

„Čast in hvala Tebi bodi,“
 Krištof mu odgovorí,
 „Menim, da v Ljubljani zlodi
 Ima mànj zato močí,

Kér je revno nje gledišče,
 V njem le smrad, temà in mraz,
 Že trohljivo nje plesišče,
 Lakot tam, napùh, dolgčas.

Kdo rad puste jé kopune,
 Drago kislico pijè?

Kdo imé rad v láčne kljune
Starih, lačnih srak dajé?

Nje strelišče je odročno,
Tam je preberaški ples;
Tam šivarstvo premogočno,
Plev z otrobi tam je zmes.

Toraj rajši v božje hiše
Je in bo Ljubljančan šel,
Ko v gledišče, na plesišče
Tlako delat' za pekèl."

Satanas skoz' luknjo ključa
Gledal in poslušal je,
Brž si 'zmisli zvita buča
Za Ljubljance liman'ce:

Zidat' vdihne jim kazíno, —
Kaj da je, pové imé —
Žensko, možko tam mladíno
Z materami vred kazé.

Da bi brezdnò bòlj ukalo,
Je moževu misel dal,
Da gospôdo bòlj to malo
Na strelišče vkup je zbral.

Reče zidat' kolizeum —
Tam Ljubljancani vsi vprék
Péli bodo mu: „Te Deum!“
Da se bo razlegal jék.

Kolizeum pot k nebésom
Bo zazidal krščen'cam,
Um se tèrèl bo z kolésom —
Nova Sodoma bo tam.

Se zidalo bo gledišče,
Ko se léto pomladí,
Manjkalo ne bo nam hiše,
Kjer se satanas častí.

Čaka te velika sreča,
Ti Ljubljana spačena!
Ti kosarna boš slopeča
Satana peklenškega!

Prvi sedež boš hudiča —
Črez deset lét več ne bo
Krištof tvoj imel mrlíča,
Da bi dušo dal v nebó!

Zdravljica.

Prijatli ! odrodíle
So trte vince nam sladkó,
Ki nam oživlja žíle,
Srcé razjasni in okó,
Ki vtopí
Vse skrbí,
V potrtih prsih up budí !

Komú nar prej' vesélo
Zdravljico, bratje ! 'čmo zapét' ?
Bog našo nam deželo,
Bog živi vés slovénski svét,
Brate vse,
Kar nas je
Sinóv slovéče matere !

V sovražnike 'z oblákov
Rodú naj naš'ga trešči gróm,
Prost, ko je bil očakov,
Naprej naj bo Slovencev dóm;
Naj zdrobé
Njih roké
Si spóne, ki jih še težé !

Edinost, sréča, správa
K nam nazaj se vrnejo,
Otrók, kar ima Sláva,
Vsi naj si v róke séžejo,
Da oblast
In z njo část,
Ko práj', spet naša bosta vlast!

Bog žívi vas slovénske,
Prelépe, žláhtne róžice;
Ni take je mladenke,
Ko naše je krvi deklè;
Naj sinóv
Zarod nóv
Iz vas bo strah sovražnikov!

Mladenči, zdaj se píje
Zdravljica váša, ví naš up;
Ljubézni domačíje
Noben naj vam ne vsmrti strup;
Kér zdaj vàs,
Kakor nàs,
Jo srčno bránit' klíče čas!

Živé naj vsi naródi,
Ki hrepené dočákat' dan,

Ko, kóder sólnce hódi,
Prepir iz svéta bo prognán,
Ko roják
Prost bo vsák,
Ne vrág, le sósed bo meják!

Nazádnje še, prijátli,
Kozárce za-se vzdignimo,
Ker smo zató se zbrát'li,
Ki dôbro v srcu míslimo;
Dokaj dnij
Naj živí
Vsak, kar nas dobrih je ljudij! —

Dr. Prešérn.

T r i o l e t.

K' poglédam, Mina! ti v očí,
Ljubeznik s p'sico mene rani —
Zakaj mi lice obledí,
K' poglédam, Mina! ti v očí,
Vganiti, mislim, têtžko ni;
Kér 'zdihljaj moj globôk' t' oznani,
K' poglédam, Mina! ti v očí,
Ljubeznik mène s p'sico rani!

M. Kastelic.

S o n e t.

Za zvezde deček gôrel sem veséle —
Po njih stegaval sem zastonj ročíce,
Lovil po zraku sem zastonj meglíce;
Mladénča želje huj' obsípat' jéle:

O birmi Vinkoštné nedélje
Zaglédam mil' cvetóč' obraz Marij'ce,
Pobožnosti zamaknjene device —
Ljubézní so možjani se mi vnéle!

Ne najdem od takrat mirú na svéti
Skeléči ne zdravila srčni rani,
K' ji srca omečiti nisem v stani!

Bi jaz ljubézen môgel to zatréti!
'Zruvati 'z srcá môgel s koreníno —
Nevsmiljeno, brezsrčno, zlato Míno!

I z d i h l j a j i.

1.

Pri vsaki stezíci,
Na vsaki mejíci
Vijol'ce cvetó —
Al' vse njih dišave
Mi srčne težave
Vendar ne vzemó!

2.

Le poglej vrtníce,
Vsih cvetlic kraljíce,
Tàk' dušeče, tàk' lepé!
Kol'kanj trnja obrodé; —
Pa še huje, bòlj britkó,
Da tàk' naglo ocvetó;
Trnje njih pa bòlj bodéče
Srce zbada — preskeléče.

3.

Imenitnost, čast,
 Posvetna oblast —
 Svitla rôsa, meglà, demant iz ledú —
 Nevošljivec dahne — ni ga njih sledú !

4.

Ljubézen nar slaji
 Zgrení žé o mlaji!
 Deklice prevzétne, jeznaríte;
 Al', da vsmili se Bogu — zabíte!

5.

Cél' svét grénkih solz dolína,
 Slast le svitla trohljenína!
 Pêlji, pêlji skôraj smrt
 V stanovitno me dežélo,
 Vso resnično, vso vesélo —
 V večni me presadi vrt!

B o l é z e n.

Kaj se bližaš tí pregrda spaka!

Prideš mène v posteljo podít?

Glej, kozarec tamkaj' zlat me čaka,

Do vrhà vesêlja je nalít!

Tega mi privoli še sprazniti —

Tí in suhopetna sestra — smrt —

Znate potlej mênì vrat zavíti,

Presaditi truplo v hladni vrt.

Zdaj pa ne zalazuj me, bolezen!

S tabo se še bratit' ne želim —

Beží! al' meč Hanemanov jezen

V golt požrešni têbi zapodim!

S v é t.

Krog in krog mène

Vesêlje skakljá,

Žale nobêne

Srcé ne pozná.

Tíčekov pětje
Zamíka uhó,
Drévjiča cvétje
Očém tàk' ljubó!

Polna stezíca
Duhá je vrtníc,
Bliska rosíca
Se mladih cvetlíc —

V lice pihljajo
Mi vétreci hlad,
Vrtje podajo
Veséli mi sad.

Zarja se 'zlíva
Črez polje, goré,
Zvezde odkriva
Podnébje svetlé.

Déklice mile —
Kjé take dobím?
Srce zmakníle
Mi, za-nje gorím!

Sladko vesêlje
Zataplja cêl' svêt —
Vstajajo želje —
Tù véčno živét'!

Nedolžna déklica.

'Z očésèka vžíga
Ljubézen, pretí —
Slast v nédrijci míga,
V beljav' se topí.

Na ustica sladka
Sméh vabi ljubó;
Njé ličica gladka
Rosé mi okó.

Dvé kiti vesélo
Objéto držé,
Mi v njé se zaplélo
Že davno srcé.

Nožíca okrogla,
Život nje raván

Nabosti me mogla —
Sèštéti ni rán!

Zapékam, oblédam,
V vesêlji gorím!
Mi zdi se, te vglédam,
Da v raji živím!

Zapuščeni.

Al' bi jokal? al' bi pél?
Al' bi molil? al' bi klél?
Tako težke nisem imel gláve,
Take čutil nisem še težáve!

Zdaj, zdaj — mislim — da rokó
Pop drugemu posílil bó —
Ljubica, že mênì zaročêna,
Druzega posíljena je žêna!

Oh, razd'jan na vekomaj
Moj pozemeljski je raj!
Le na oni stran' mrtvaške jame
Srčnih ran zdravilo |čaka name!

V p r a š a j.

Predraga moja ljubica!

Kdaj boš deviški stan pustila?

Kdaj me bo, zlata rožica!

Poróka najina — vmiríla?

Poglej obraz moj bled, solzán,

Poglej srcé, kak' hrepenéče

Po tebi 'zdiha noč in dan —

Kér brez tebè ne najde sréče!

Če drugemu daš ti srcé,

Bo moja ljubica — samôta,

Vesêlje pa grenke solzé,

Da grôba skríje me temôta!

M i n a.

Mina, Mina ljuba!

Moje glej solzé —

Tvoja mi poguba

Sega tak' v srcé!

Čisto sem te ljubil,
 Ves od tebe vjet,
 Druge nikdar snubil,
 Zate večno vnet!

Da si druž'ga 'zbrala,
 Vneta zanj zvestó,
 Méne zanič'vala,
 Sem vrjel težkó:

Slišal pa resníco,
 Pridi slovo dat!
 Mi podaj desníco,
 Prosim, zadnjikrat. —

Bog obvar' te večno,
 Moj'ga bitja cvét!
 Živi z drugim sréčno —
 Záme proč je svét!

Poslednja pésen.

Ne vém koga*) péti —
 Oh, kaj bom začél!
 Več tukaj na svéti
 Ne bodem vesél.

*) m. kaj.

Od miljene ljube
Jeklén'ga srcá,
Od míra pogube
Nič péti ne 'zdá!

'Zdih'vanje goréče,
Prečute nočí,
Kak' rane skeléče
Mi srce medlí —

Sem davno prepéval
Na ljube uhó,
Srcé ji ogréval;
Zastonj je vse b'ló!

Odmaši ušésa —
Moj vtihnil je glas!
Le ôdpri očésa —
Ne prídem črez vas!

Žena deklici.

Brez možá je svét
Vele rože cvét:
Samíca živéti — kar mislit' ne smém —
V grob raji bi tekla, odkríto povém.

Ž njim bo vsaki dán
V radosti končán,
Sva židane volje, nebéščanov mír
Nikdar ne preganja mej nama prepír.

Sinek naji mlad,
Prvoljubni sad —
Ne'zmérno vesêlje napaja srcé,
Zaslišim ga klicati moje imé.

Hčerka Milica —
Men' podóbna vsa —
V zibélki presladko nasmeja se naj,
Odpíra da, mislim, nebéški se raj!

Samka, se mi zdí,
Le na pol živí.
Oh, mož! ne'zrečena, ne'zmerna sladkost —
Brez tébe življenje je pelin, britkóst!

Trikrat srečna ta,
K' moža vjeti zna,
Da iz paradiža jo pelje srčno
Po poti cvetoči v presvitlo nebó.

Sreči v bran ne stoj —

Svět poslušaj moj:

Le godcem ukaži napenjati lok —

Pa v zakon presvěti priteci mi vskók!

N e d o l ž n i m.

Lej, deklica preljuba, míla!

Da vedno boš vesêlje píla,

Poslušaj dobro nauk moj:

Se k' vruga zapeljívcev boj!

Dokler nedolžna boš ostála,

Ko angelji boš mirno spála,

Zibale sanje te sladké,

V vesêlji plavalo srcé.

Drevesce vsako bo zeleno,

Sè cvetjem, sadjem obloženo

Ti povzdigovalo duhá

Prot' stvarniku zemlje, nebá.

Ljubo pojoči v logih tiči,

Od zarje pozlačeni griči,

Cvetlic dušečih pisan cvét
V raj stavijo nedolžnim svét.

Nedolžnost paradiž je pravi,
Premili Bog vse vanj postavi —
Stanuješ tamkaj' vekomaj
Zmotiti kači se ne daj:

Al' kdor spoznanja sad okusi,
Si svét, vesêlje sam ognjusi,
Se 'z paradiža prepodí —
Pred njim mir, pokoj pobeží!

P é s e n

za národno stražo v Ljubljani

17. sušča 1848.

Bratje, ukajmo veséli!
Zdaj živéti smo začéli;
Svoboda objema nas —
Špiceljne pa davi čas.
Vam učenci, Dunajčani!
Kraj'na hvalo večno dá —

V ljubezni ljudstva vžgani
Sužnost zmagate svetá.

Natiskati prosto smémo,
Konstitucija je, vémo —
Ferdinand oboje da;
Bog ga živi zdravega!
Kdor darove té nam kuži,
Je človeštva grdi tát —
Hlapcu, ki trinogom služi,
Naj naš meč objame vrát!

Bog, vladarje daj pravíčne,
Le zateri vse krivíčne!
Sužnost kdor nazaj želí —
Naj le vrv ga pokorí.
Bratje, bodimo, naródi!
Zemlja naša néba dom —
Le pravíca naj nas vódi,
Večno vtihni brona grom.

Vi kraljestev, ljub' soldatje!
Stebri, ostanímo bratje.
Za očetstvo, dragi mir,
Za svobodo, sreče vir,

Trdno, trdno bomo stali,
In pokorščino in čast
Konstituciji skazali;
Trli sužnosti pošast!

Ne bojimo se mi vraga;
Naš namen je smrt al' zmaga —
Natočimo kupice,
Trčimo, da zlega se!
Prostim bratom zdaj napijmo
Vsih narodov krog in krog —
Enega srca zavpimo:
Mózi vam predragi Bog!

Svojim pojdašem.

Al' pride k'daj, pojdaši dragi!
Ko naši straži prosti čas?
Doklé kazíli vrste vragi
Nam z kitami k pogubi nas?

Kak' dolgo še se zabavljuje
Od šil, šivan'k, črnih perés?

Duh razprtíje se vzdiguje,
Edinosti razjeda véz?

Kdorkoli u národní straži
Stanov oduha raznih sled,
Edinost našo ta sovraži,
Mu um odmeri mala ped!

Vojakom gre na straži stati,
Odpirat' vstavne sreče vir —
Ko bratje nam jih podpirati,
Kraljestva vtrdovati mir.

Kdor trud' za nič se, prste maže,
Trud' zavolj kít nas noč in dan —
Ne toži naj, od naše straže,
Da po zaslugi bo spošt'van!

Kdor misli pa, brez kíte téže
Mu kar živeti dano ní —
In če ustava ga ne véže —
'Z vrst naših z Bogom naj beží!

Brez kítarjev še trdno stali,
Pokorščino, spodobno čast

Cesarju, vstavi skazovali,
Pravici vtrdili oblast!

V Ljubljani 19. Malisrpana 1848.

Z a p e l j a n a.

Kje ste moja mlada léta?
Kam 'zbežala nezvesté?
Pokazala tol'k' obéta;
V grenke vtop'la me solzé!

Bíla čvrsta in okrogla,
Kakor srna bòlj skočnà —
Vnéta, živa bòlj od oglja,
Zdaj se vlačim ko meglà!

Prepevala sem veséla
Po dobravah, gričih krog;
Zdaj ko vejica sem véla,
Da se vsmili večni Bog!

Slast, ime tí strašno — sladko!
Kako hitro rožice
Tvoj vihár izruje gladko,
Pomorí vesêlje vse!

Pred golj'fico mi bežite —
Deklice cvetočih líc!
Od rev mojih bat' učíte
Zapeljivih se butíc!

M. Kastelic.

T o l á ž b a.

O, nikar, nikar jokati,
Po vesêlji žalovati;
Kratko tukaj vse trpí!
Vse vesêlje kmalu míne,
Vsaka sréča hitro 'zgíne —
Stanovítnega nič ní!

Če zamore kaj na svéti
Nas z vesêljem oživéti,
V moči je ljubezni to —
Al' prekratka so ta léta,
Kjer nam ôna vence spléta,
In le naglo se ospó!

Tukaj, kjer minljivost 'zvíra,
V migljaju vesêlje vmíra,

Je ljubezen vgasnila —
Mi ne bomo solz točili,
Dokler zdravi vkúp hodíli —
Vsaj tolažbe to ne da!

Kar grenak nam svét oslaja,
Dékle od lepôte raja —
Oh, je enkrat moje b'lo!
Ž njo vsa radost je 'zbežala,
Srčna rana le ostála,
K' me do grôba pekla bo!

Národne pesni.

Ga imam fantíča,
Ga ljubim zvestó —
Ga k sêbi pritískam,
Kušujem ljubó.

Moj ljubček pa vstaja
Zarano, za dné,
Po polj' se sprehaja
In brusi kosé.

Lej, dételja pada
Po vrsti za njim,
Jaz mu jo pa rada
Na stopnjah sušim.

Kaj sem storíla,
Ko sem pustíla,
Da kušnil me je —
Zdaj pa še več 'če.

Že dosti jih zmotil
Si umnih deklét,
Zdaj mène se lotil
Me moj'mu prevzét'.

Zastonj se ti trudiš
Resnično t' povém;
Ne boš me ne dobil,
Te ljubít' ne smém.

Zatoraj prejenjaj
Lazit' za menój,
Če ne te pripravil
Bo ljubček k pokoj'.

Bojíte dekléta
Se mladih fantíčov!
Na svetu ni najti
Nevarniših tíčov.

Po polji sapica pihljá,
Da zrélo žito se zibljá;
Dekliči srpe súčejo,
In sladke pésni pôjejo :

Lepó je žet' pšeníčico,
Lepó jo skladati v kopó;
Še lépše imeti ljubega
Fantiča svôj'ga díčnega.

Objémat' ga in ga kuš'vat',
Nam sicer bran'jo skrbna mat';
Al' kader mati v hrambi spé,
In svitla luna gôri gre:

Po vasí ljubček prižvižgljá,
In znamenje navadno dá,
Zapôje, da razléga se,
Zavriska, da razgrinja se.

Odpret mu ljubica hití,
Ga v tího hrambico spustí;
Pritiska ga na srčice,
Kušuje ga na líčice.

Al' če po dnévi sréča ga
Ga kar ne vidi, ne pozná,
Saj tréba vedet' ni ljudém,
Kar znano tihim je nočém.

Če te žêne pot poznati
V môjo hrambo, pokazati
Ti jo hočem, le poslušaj
In hoditi jo poskušaj,
Da doséči moč ti bo,
Kamor želje te ženó.

Pot ni gladka, je težavna;
Nam deklicam pa pripravna —
In kdor zvésto po-nji hodi,
Prav nikamor ne zablodi,
In poštênje si ohran'
Za življênja zadnji dan.

Prvič stopi do očéta,
Da spoznajo te za zéta;
Drugič hiti in poišči
Duhovnika v bôžji híši,
Da poročil mène bó,
Têbi žêno preljubó.

Druge poti ni nobêne,
Da bi prišel tí do mène;
Le stopnjíce pri oltarji —
Druge poti Bog me varji!
Ta je le poštêna pot,
Oj, ne hodi k mên' drugód!

D a n í c a.

Na nébu síje zvezdica,
Daníca, zvezda jútranja.

Jo vgleđa dekle prelepó,
Ji pravi, govórí takó:

Oj zvézdica daníčica,
Premíla zvezda jútranja!

Kakó ti síješ srèd' zvezdíć,
Kako leskéčeš 'zmej meglíc. —

Tàk', ko na rožah rôsica,
Ko na trepaln'cah solzica.

O naj te morem dôli vzét',
Vém, kam bi te jaz hôťla dét':

Vkovála bi te v prstan zlat,
Bi ljubemu ga hôťla dat',

Da bi razsvètljevál mu gaz,
K'dar hod' po nóči k mêni v vas;

Da b' svétíl mu domov nazaj,
K'dar se na nebu skríva mlaj.

Črni kos.

Prelepo poje črni kos,
Pa lepše poje slavec še.
Pa kosa glavica bolí
Tako, da smrti se bojí.
Al' s'ničica tak' govorí:
„O kaj ti pravim, črni kos!
Kdor koli ima ljub'ce tri,

Ga rada glavica bolí —
Bolí ga, da ga umorí,
Ko bo vmoríla tebe, kos!“

Zdaj mi še kos za grm zleti,
Bolan leží, milo ječí —
Spet s'ničica tak' govori:
„Prav se ti, črni kos, godí!
Da lahko živel boš, si d'jal,
Kér imaš ljub'ce lépe tri!
Da êna te bo hránila,
Druga tebe obláčila,
Pri trétji bodeš sladko spal.“
Pa črni kos tak' govori:

„O, čakaj, čakaj, s'nič'ca ti!
Bo Bog žé dal gorkó spomlad,
Spomlad, svétega Jur'ja dan,
Ne bom več črni kos bolán —
Imel spét bodem ljub'ce tri:
Enà me bode hránila,
Druga me bo obláčila,
Pri trétji bodem sladko spal —
Koder bom hodil, bom vesel,
Povsod bom žvižgal, sladko pél!“

L i s í c a.

Leži, leží stezíčica,
Po nji tēče lisičica —
Je petelína srečala,
Tako ga ogovarjala:
„Kam mlad pa grěš petêlin tí?“
Tako petêlin govori:
„Jaz v vas grém k svoji jar'čici.“
Pa tak' lisíca govori:
„Petêlin mlad, pokaži tí,
Kak' tvôja mlada jar'ca spí.“
Je vzdignil perotničico,
Pod njo vtaknil glavičico —
„Tak' môja lépa jar'ca spí.“

Je zgrabila lisíca ga
In ž njim pod brezico je šla.
Pa tàk' petêlin govori:
„Věš kaj, modra lisíca, tí —
Lepó zahvali zdaj Bogá
Za tak kos mlàdega mesá.“

Lisíca vzdigne táčíce,
Zahválila lepó Bogá
Za tak kos mládega mesá.
Petêlin na brez'cò zletí,
Tako lisíci govori:
„Lisíca, v uho piš' me ti!“*)

Lisíca krog je skákala,
Z debélím répom máhala,
Da brézico bi sékala.

Zvésta déklica.

Deklè po vrti šétalo,
Z rožicami se krégalo:
Čemu tàk' hitro rasete,
Mi srce môje žalite?
Č'mu tàk' lepó razcvitate,
K' nikomur v prid ne pridete?

Še je pridirjal mlad voják,
Oj, lép voják, oj, mlad voják!
Na njêmu se zlato bliščí,
Še tako pravi, govori:

*) Tako smo zamenili izraz matice.

Oj, dobro jutro, déklica!
Oj, dôbro jutro, vesel dan!

Mu déklica odgovorí,
Tako še pravi, govori:
Pri mên' je mal' veselih dnij —
Oj, dôbrih juter — c'lo nič ni!
Jaz nisem še veséla b'la,
Kar m' vôjska vzéla ljubega. —

Še tako pravi mlad' voják,
Oj, lép' voják, oj, mlad' voják:
Zapusti svôj'ga ljubega —
Raj' mène vzêmi mladega!
Jaz že téga nikdar ne st'rim,
Svôj'ga ljub'ga ne zapustím!

Sem sedem lét ga čakala,
Še sedem ga bom žal'vala —
Če ga mej tèm nazaj ne bo,
Bo dekle zvésto v klošter šlo,
Bo milo ga objók'valo,
Se nikdar ne omóžilo!

Kaj mi storí pa mlad' voják,
Oj, lép' voják, oj, mlad' voják?

Zlat prstan kaže déklici —
Tàk' déklica mi govori:
Vesêlja več'ga m' tréba ní;
Saj ljubi z mano govori!

Kaj mi storí pa mlad' voják,
Oj, lép' voják, oj, mlad' voják?
Za bélo prime je rokó,
In hitro gré h poroki ž njo!

Nuna Uršica.

Stojí, stojí tam klošter nov,
Notri pa osemnajst je nun —
Z iménom êna Uršica,
Kloštra naj lépša nunica.

Pod kloštrom pobič je orál,
Je drôbno detelj'co sejál;
Uršica 'z kloštra glédala,
Zlat prstan z roke snemala.
Pobič jo vgleda, ostrmí —
Takó ji pravi, govori:
„Oj dôli, dôli, Uršica!
Kloštra naj lépša nunica!

Oj dôli, dôli, Uršica!
Vsaj êno kratko urico“.

Prosíla Uršica lepó:
„Naj grém, naj grém 'z kloštra domó,*)
Naj grém, naj grém 'z kloštra domó,
Da ljub'mu dala bom slovó!“

Nje višja nuna jo svarí,
Takó ji pravi, govori:
„Nikar, nikar, oj Uršica,
Kloštra naj lepša nunica!
Ne glej prstana zlatega,
Pozabi svôj'ga drazega!
Mar' ljubi svôj'ga Jezusa —
Spomni se pét krvavih ran!“

Uršica prosi spet lepó:
„Naj grém, naj grém 'z kloštra domó
Le êno samo urico —
Da ljub'mu dala bom slovó!“
Spét višja nuna jo svarí,
Takó ji pravi, govori:
„Nikar, nikar, oj Uršica,
Kloštra naj lepša nunica!“

*) m. domov.

Ne glej prstana zlatega!
Pozabi svôj'ga drazega!
Mar' ljubi svôj'ga Jezusa —
Spomni se pét krvavih ran!“

Uršica prosi spét lepó:
„Naj grém, naj grém 'z kloštra domó —
Naj grém, naj grém 'z kloštra domó —
Le êne same ur'ce pol!
Da ljub'mu slovo dala bom,
K' ga vid'la nikdar več ne bom“. —

Spét višja nuna jo svarí,
Takó ji pravi, govórí:
„Nikar, nikar, oj Uršica,
Kloštra naj lépša nunica!
Ne glej prstana zlatega,
Pozabi svôj'ga drazega!
Mar' ljubi svôj'ga Jezusa —
Spomni se pét krvavih ran!“

Srebrn nož vzame Uršica
In si ga vtakne v srčice!
„Oj, têci, têci gôrka krí —
Ker 'z kloštra vèn me ne spustí!“

Mi Uršica zdaj omedli,
Še takó pravi, govori:
„Vsim star'šem pravi nauk bo,
Ki hčére v kloštre sílijo —
Le b' me b'li dali v klošter lép',
Ko sem b'la stara sédem lét —
Zakaj ste dal' me v klošter lép',
K' sem stara bila dvanajst lét.“

M l a d a Z ô r a.

Balada.

Na lov mi pride kraljič mlad
Pod mlade Zôre béli grad,
Oj béli grad, visoki grad.
Gor' v ôknu Zôra mi stojí,
Takó le pravi, govori:
„O da b' te, lovec, zlodej vzal!
Kaj si loviti zajce jel,
Loviti zajce krog gradú?
Poberi ročno se domú!*)
Ne véš, da imam brata dva,
Oba lepa, oba mlada? —
Oba risan'ce imata,
Da zajce sama streljata.“

*) m. domov.

Ji pravi, reče mlad' kraljič:
„Men' zajci niso v čisli nič;
Le mlado Zôro bi rad vjel,
Bi rad na béli dom jo vzel“.
Na to se Zôra nasmejí,
Kraljiču pravi, govori:
„Kako me neki bodeš vjel,
Kako na belí dom me vzel?
Ker nikdar iz gradú ne grém,
'Z gradú ne grém, 'z gradú ne smem;
Drugač ko k svéti maši grém
Pa sami it' mi ne dadé,
Me vselej dobro var'vaje;
Pred manoj mojšker gré devet,
Za manoj hlapcev gré desét,
Na stranéh grésta brata dva,
Obá lepa, oba mladá,
Obá risan'ce imata,
Da mène Zôro var'jéta,
Pavov dvanajst pa nad manó
Peroti svitle zgrinjajo,
Mi hladno senco delajo.
Če bi me kraljič le rad vjel,
Če bi me kraljič le rad vzel,
Saj imam jaz neznán korén,

Neznán koren, koren lečen —
Ki ga pod jezik položim,
Precej zvečer hudó zbolím;
Zjutraj pa že mrtva ležím.
Kader me v rako ponesó,
V grajščinsko rako pisano,
Pa pridi po me kraljič mlad',
In pelji me v svoj béli grad,
Oj v béli grad, visoki grad“.

Drug' dan po gradu jokajo,
'Zdihujejo in tarnajo,
Na pare Zôro devajo.
Le grajski nôrec se smejí,
Takó le pravi, govori:
„Močno, močno se meni zdí.
Da mlada Zôra mrtva ní.“

Kaj sta storila brata dva,
Oba lepá, obá mlada?
Še sta stopíla zlat kovan,
Ga vlila Zôri v belo dlan;
Al' Zôra mrtva le leží,
Se ne predrami, ne 'zbudí.
Jo v rako drugi dan nesó
V grajščinsko rako pisano.

Po gradu milo jokajo,
'Zdihujejo in tarnajo;
Le grajski nôrec se smejí,
Takó le pravi, govori:
„Meni se pa vse močno zdí,
Da mlada Zôra mrtva ní“.

Kraljiču skôr' ni včakat' moč,
Da bi se st'čila temna noč —
Ko solnce zajde za goré,
K' se zvezde vtrinjajo svitlé,
Hití mi v rako pisano,
Odpre mi rako preskrbno —
Pa Zôri vzame 'z ust korén,
Neznán korén, korén lečén —
In mlada Zôra oživí,
Predrami se, se prebudí;
V kočijo mi jo posadí,
In hitro mim' gradú zdrčí.

Gor' v gradu nôrec se smejí,
Takó le pravi, govori:
„Meni se pa vse močno zdí,
Da Zôra mim' gradú drčí“.
Káj sta storíla brata dva,
Oba lepa, obá mladá,

Šla sta se lova veselit,
Šla mlade zajce sta lovit
Pod mlade Zôre béli grad,
Oj, béli grad, visoki grad.

Na pragu Zôra mi stojí,
Takó le pravi, govori:
„Bog vaju sprimi, lovca dva,
Oba lepá, obá mladá!“
Ji pravi, reče mlajši brat,
Nje mlajši brat, nje ljubši brat:
„Mêni se pa vse močno zdí,
Pri nas navade take ní,
Da b' si roke prijemali,
Pa rokovic ne snemali“.
Po sili vzame raz roké
Ji rokovice v dlan gledé.
Po dlani mi spozná sestro,
Na konja plane urno ž njo —
Spodbôde konja mladega,
Oj mladega, oj bistrega.
Prejadrno zdaj proč leté,
Da konjem podkve se iskré.

Zavpije Zôra, zakričí,
Da krog in krog se mi glasí:

„Oj, dôli, dôli, kraljič mlad,
Oj dôli pod visoki grad —
Nevésta ti je vpljenjena,
Oj, Zôra ti je vgrabljena!

Kraljič opaše sabljico
U kačjem strupu kaljeno —
Zaséde kônja brzega,
Oj brzega, in iskrega —
Za njimi se mi v dir spustí,
Da prah in pések se kadí.
„Le stojta, stojta brata dva,
Ki sta mi Zôro vplénila!“

Zdaj se pa vname silni boj,
Oj, silni boj, krvavi boj!
Po bliskovo mu sablja gré,
Utrinja plamen se od njé —
Hudo se brata branita,
Junaško meče sučeta —
V srcé ga vbôde starji brat,
Oj starji brat, nemili brat!
Zavpije Zôra, zakríči,
Raz konja pade, omedli:
„To storil je neznan korén,
Neznan korén, korén lečen!“

Mlada Bréda.

Bréda vstane, ko se dan zazori,
Se sprehaja sém ter tje po dvori —
Si odpirat ide gornje líne,
Ide glédat dôli na ravníne,
Ko po ravnem polji se ozíra,
Vidi, kàk' se tam meglica zbíra.
„Ljuba mati, urno mi vstaníte,
Ljuba mati, rôčno mi zložíte,
Al' meglíca ta je od vodíce?
Al' meglíca ta je od goríce?
Al' oblàk je toče hudourne
Izpod neba zgnan od sile burne?“

Skrbna mati urno prispešíla,
Tàk' je svôji hčérki govoríla:
„Ta meglíca ni ne od vodíce,
Ta meglíca ni ne od goríce;
Tud' oblak ni toče hudourne
Izpod neba zgnan od sile burne;
To je sapa turskih konj meglena,
Ki jih polna je stezà zelena.

Turki po te jézdijo. — Aj, Bréda!
 Ne prihajaj mi ták' silno bléda!“
 Od strahú je Bréda obledéla,
 Od britkosti skôraj omedléla.

„Kaj vas prosim, míla môja mati,
 O, nikarte mene Turku dati!
 Kaj počét' mi bo, nevésti ptuji!
 Tur'k je hud, in njêga mat' še huji —
 Kar po zêmlji leze ino gréde.
 Od hudôbe njé kaj pravit' véde;
 Osem žén je sínu žé vmoríla,
 Tudi mene bi vmorit' vtegníla!
 Strupa mi bo v vinu napivala,
 Strupa mi bo v kruhu ponujala“.

„Dôbro me poslušaj, hčérka môja!
 Kaj ti pravim, skrbna mati tvôja:
 Ko ti huda tašča bo napíla,
 Bodeš vino tí na trato 'zlíla,
 Al' ga 'zlíla boš na skalo sivo,
 'Z ktére kuha apnar apno živo;
 Ko ti bode kruha ponujala,
 Ga ščenétu mlademu boš dala“.

Mlada Bréda se zajoka huje,
 Materi še táko beseduje:

„Ko mi bote balo nakladali,
Nakladali, v skrinjo jo spravljali,
Šlarasto mi péčo zgor' deníte,
Jo vrh vséga blaga položíte —
Péče bodem najprej' potreb'vala,
Ž njo si srčne rane zavez'vala“.

Mlada Bréda dalje govoríla:
„Kaj še pravim vam, vi mati mila!
Kadar bojo Turki prijaháli
In raz kônje na tla poskakali,
Jih vi gôr' za mizo posadíte,
Jih gostíte, dôbro napojíte;
Ko se bojo jéli napivati,
In po mladi Brédi vpraševati —
Takrat, mati, po me vi pošljíte,
Takrat hud'mu Turku me peljíte“.

Ko je mati balo nakladala,
Nakladala, v skrinjo jo spravljala,
So že turski svatje prijaháli.
In raz kônje na tla poskakali.
Mat' jih je za mizo posadíla,
Jih gostíla, dôbro napojíla.
Svatje so se jéli napiváti,
Jéli so po Brédi vpraševati.

Urno mati po njo je poslala,
Hud'mu Turku jo je pripeljala.
Gôr' za mizo so jo posadili,
Ž njo za mizo drago vince pili.

Mladega še pripeljšajo kônja,
Ki je ur'n, ko vrh gorá postonja,
Nanj mi mlado Brédo posadíjo,
In po ravnem polji proč zdrčíjo,
Da se déla gosta mi meglíca,
Oj, meglíca, turskih konj sapíca.
V diru se mi Brédin konj spotakne,
Se spotakne, se mu sêdlo zmakne.
V sêdlu je bodalo skrito bilo,
Brédi se je v srce zasadilo!

Mladi ženin brz'ga kônja vstavi,
Kônja vstavi, svôjim svatom pravi:
„To m' je huda mati naredíla!
Osem žen mi je že pomoríla!
Še devéto mi vmoriti hoče,
Brez katére ni živét' mogoče!“

Mladi ženin dalje beseduje,
Svôj'mu mal'mu hlapcu ukazuje:
„Kaj ti pravim, urni hlapec mali,
Sêdlice popravi Brédi zali“.

Hlapec začne se izgovarjati,
Žéninu se začne ustavljati :
„Kdor kuš'val bo Brédo drev' in davi —
Naj ji tudi sédlice popravi.“

Mlada Bréda kliče žén'na k sébi —
„Kaj jaz pravim, mili žénin, tébi :
Híti skrinjo písano odpréti,
Híti péčo šlarasto 'z njé vzéti !
Ž njo si bodem rano zavezála“.
Beseduje še mi Bréda zala !
„Pôvej meni, žénin srea môj'ga,
Je li daleč še do grada tvôj'ga?“

„Molči, molči môja draga Bréda !
Saj že nama grad na proti gléda,
Saj se vidi strešica žé zlata,
Saj se vid'jo že srebrna vrata“.
Še črez ravno polje v dir dréíjo,
Kakor v zraku tičice letíjo,
Da se déla gosta mi meglíca,
Oj, meglica, turskih kónj sapíca.

Ko so v béli grad mi prijaháli,
In raz kônje na tla poskakáli,
Jih je tašča v dvoru pričak'vala,
Mlado Brédo je ogovarjala :

„Kar po zémli léze ino gréde,
Od lepôte tvôje pravit' véde;
Vendar nisi tak cvetoč'ga lica,
Kakor gré od tebe govoríca“.

Zdaj je Brédi jêla napivati,
Ji pogače jêla ponujati:
„Če boš pila vinčece rudéče,
Boš iméla lice bôlj cvetéče;
Če pogačo bodeš pokušala,
Boš pa polta bélega postala.“

Mlada Bréda vinčeca ni píla,
Na zeléno trato ga je 'zlíla,
In ga 'zlíla je na skalo sivo,
'Z ktere kuha apnar apno živo.
Trata se je v migljaju vsušila,
V migljaju se skala razvalila —
In pogače da ščenétu jésti,
Al razpoči ščéne se na mésti!

Bréda je pa tašči govorila:
„Kaj vam pravim, tašča vi nemíla,
Kar po zêmlji léze ino gréde,
Kaj hudôbe od vas pravit' véde;
Pa le vendar tol'ko ne, oj tašča!
Kolikoršna je hudôba vaša.

Osem žen ste sinu že vmorili,
Tudi meni strupa ste napíli,
Ste v pogači mi ga ponujali“.

Tak' je Bréda svôj'mu môžu d'jala :
„Kaj ti pravim zdaj, moj ženin mladi,
Kjé je môja hramba v tvôjem gradi ?
Kjé je meni spalnica odbrana ?
Kjé je meni postelja postlana ?

Huda tašča pravi ino rêče :
„To pa meni v glavo iti nêče,
Da b' iméli pri nas to navado,
Ko nevésto pripeljájo mlado,
Da b' po spalni hrambi popraš'vali,
Posteljo da bi ogledovali;
Ampak taka je navada naša,
Da nevésta za ognjišče praša.“

V spalnico jo mladi ženin pélje,
Ji pokaže postelje dvě béle.
V posteljo se mlada Bréda vléže,
Urno srčne rane si odveže.
V zadnjič še spregovori in pravi :
„Têci, têci srca vir krvaví!
Materi te ljubi bom poslala,
Materi te dragi v spomin dala —

Nič več víd'la me ne bo na svéti;
Slišala da b' saj o meni péti;

Še se mladi žénin mi zajoka,
Se zajoka milo in zastoka:
„Kaj vam pravim, huda mati moja —
Bog vam daj življênje brez pokoja!
Žén devét ste že izbrali meni,
Ali spal še nisem pri nobeni!
Tù pri Brédi hočem pa zaspati,
Nikdar več od Bréde nočem vstati!“

Huda tašča gôr' in dôli hodi,
Od hudôbe se ji glava blodi.
„Kaj vam pravim, vi sosédje, bratje,
In vam drugim, ki ste môji svatje;
Ženit'vanje ste vi pričak'vali,
Bodete pa zdaj ju — pokopali!“

O veselem prihodu
presvitlega Cesarja
F E R D I N A N D A I.
ino
presvitle Cesarice
M A R I J E A N E,

1. kimovec 1844 v Ljubljano.

Kaj Ljubljana uka, raja?
Kaj vesêlja grom ustaja
Od Triglava sivih kóp?

Ferdinand, Marija Ana,
Varha nam od neba dana,
Prideta osrécat nas!

Zato ukamo veseli —
Po Iliriji se celi
Njima venci spletajo.

Oče, Mati skrbna, míla
Od nas bota odvrnila;
Kar sovražno nam pretí.

Tí pa, ljubi Oče večni!
 Ker po Tebi smo le srečni —
 Dolgo zdravje Njima daj!

Daj nam srečo doživeti,
 V zvest' Iliriji sprejeti
 Ano, Ferdinanda spet!

M. Kastelic.

O m r a k u.

(Po nemški.)

Glejte kakó se pomíče
 Solnce za vinske goré,
 Milo k pokoju nas klíče —
 Hitro domov naj se gré.
 Zvon poslušajte —
 Zvoní prelepo — } dvakrat.
 Zvoni, o zvoni lepó,
 Zvoni k počitku sladkó!

Sliš'te kak' jagnje blekeče;
 Vetri pihljajo nam hlad —

Pojd'mo domov, že prevleče
Mraka temôta plaščad!

Zvon poslušajte — itd.

Trudne sprejame nas selo,
Delo končali lepó —
Srečen, ki v svoj dom ga vzelo
Bo za plačilo nebó!

Zvon poslušajte — itd.

Vsédimo k mizi se, pijmo —
Vince sladko pokrepčá!
Lépo Bogá zahvalímo,
Da tàk' obilno ga dá.
Zvon poslušajte itd.

Sanje počítek sladíte,
Da nas petelin 'zbudí;
K delu škrjanci vabíte,
V zraku o zarji glasní!
Enkrat, o zvonček!
Zazvoni sladkó —
Zvoni, o zvoni lepó,
Zvoni nam v svitlo nebó!

M. Kastelic.

V spominj Matije Čopa.

(Po grški ali latinski meri *).

Bíl tájat' naš léd se začél, pomlád je drugod žé;

V dragi slovenski vkročén ni domovíni viháar.
Stešemo svój čôlnič z Bogom 'zročimo ga való-
vom,

Skal, brézden se ogibát' šè nenavajenega,
Zvézde, ki réš'jo, bílé neznáne, ki čoln pogu-
bijo;

Lel bil naš krmár, drugi je bil Palinúr.
Tí nam otél čôlnič si, mu krmo in jádra po-
pravil,

Tí mu pokázal pót právo v dežélo duhóv.
Skríta nobêna bílá ni zvézd ti nebá poezíje,

Slédnji je bil ti domáč jézik omíkan, učen.
Kar Rímljan je, svetá gospód, kar Grecija mó-
dra,

Vlah, Francoz, Španijól, Némec in Albijonec,

*) Glasniki z udárji, ali od dveh soglasnikov v ravno tisti, ali pa od enega v ravno tisti, od drugzega v prihódnji besédi nasledovani so dólgi, vso drugi kratko mérjeni.

Glásnik pred glásnikom je vselej pogóltljen.

Čêh, Polják, kar Rús in Ilír, kar ród je slovénski
 Izmíslil slavnih čása do tvôj'ga písánj,
 Polno si njih znánost imel, velikán učenósti!
 Tí zakláde duhá Krêzove bíl si nabrál.
 Žlatnega nísi domá zaklépal bláгодарóva,
 Sêbi 'zročêno mladóst, druge si ž njim bogatíl —
 Zastávil kómaj si peró — prej' praznovajóče
 V 'zgubo velíko rodú krivega dôsti zamúd,
 V Sáve déroče valóv vrtincih smrt te zasáči,
 Glas zaprè besedí, 'z rók ti potegne peró.
 Zemlja, nemíli čuvaj, zaklád tvój varúje skópa,
 Gróbi na tvôjem oči máteri Slávi rosé;
 Niso suhé nam prijátlom, ki se spomnimo têbe,
 Zmíslimo predrágih tvôje ljubézni daróv.
 Naj se učenóst in imé, čast tvôja, roják! ne po-
 zábi,
 Dôkler têbi dragó v Kraj'ni slovénstvo živí.

Dr. Prešérin.

P o s r č e n j e.

Kaj bi glave si lomili
 Črez nadloge rivni čas?
 Kaj potvarjeni hodili,
 Ker vesêlje kliče nas?

Solnce v paradiži s'jalo
Al' je lepše kakor nam ?
Al' svetlôbo vekšo dalo,
Kadar žível je Adam ?

Gojzdi se še zelenijo,
Cvét prinaša svoj pomlad ;
Tice v petji veselijo,
Léto, jesen da svoj sad.

Hladna tudi je še senca,
Spanja nam šumí potok,
Veseluje vse Slovenca,
Dober kruh jé 'z pridnih rok.

Ino vino vselej rasti*),
Zdrži svojo staro moč :
Ljudem k pridu, Bogu k časti
Vzeme hudo žalost proč.

Ino še mogočne strune
Glas prijetni vabi nas,
Kaže solnca, kaže lune
Luč lepih deklic obraz.

*) m. raste.

Lepo je na svéti biti,
Predpokušanje nebes!
Vsaki zna se veseliti,
Al' ni kisel, al' pa lis ¹⁾.

Matija Šnajder.

M u h e.

1.

Tukaj na vesêlja polnem svéti
Mi razjéda to naj bòlj srcé,
Da vsi bratèci se ne dadé
Na enkrat ne kušnit', ne objéti!

2.

Kamor ozrem se vboga reva krog —
Vidim, da vsakdo trobi le v svoj rog!

3.

Ko bi prišel svéti Peter sam,
Rekel bi: „nebés ti ključe dam,
Jih po volji znaš odpréti“,
Vendar bi še ne'tel — vmréti.

1) Po zilsko — len.

4.

Lepo zemljo stvari Bog za vse ljudi —
Ali kolikrat v novicah se glasí,
Da jo venčane glavé —
Le mej sábo razdelé.

5.

Mílijone vladat', za nje bit' krvave boje —
Reč grenka in nevarna je, polna skrbí;
Al' v slaji, bôlj prijetno se lahko zmení —
Podpíra si svoj dom, bojuje se za svoje.

6.

Kdo srčnih mojih ran obséže bolečíne!
Kdo zméri moje britke žalosti globíne!

7.

Kaj pokaš mi srcé,
Da deklice mladá —
Ozirajo se raje
Na mladenčé mlaje!

8.

Vse krog se druží, veselí —
Samôta tare me, morí!

9.

Mož in žena
Eno sta telo —
Razdeljena —
Vsak živi na pol.

10.

Na zlatih kupih kdor sedí,
Lahkó vse cerkve obletí.

11.

Nekdanjih prave vére razglasníkov
Usta polna so medú
Srca vnémala in spre'brníla :
Ali, oh! sedanjih učeníkov
Žolčá polna in srdú —
Naša zmrazila so, vjekleníla!

12.

Dobre kaj vestí,
Žlahtnega srcá
Kupijo pestí
Polhène zlatá!

M. Kastelic.

KAZALO.

	Stran
Ilirija oživljena	3
Sonet	7
Luna	8
Samôta	10
Nuna	13
Sveti Senán	15
Šmarijna gôra	17
Nebeška procesija	20
Zdravljica	25
Triolet	27
Sonet	28
Izdihljaji	29
Bolézen	31
Svét	31
Nedolžna déklica	33
Zapuščeni	34
Vprašaj	35
Mina	35
Poslednja pésen	36
Žena deklici	37
Nedolžnim	39
Pésen za národno stražo v Ljubljani	40
Svojim pojdašem	42
Zapeljana	44

	Stran
Tolážba	45
Národne pesni	46
Danica	50
Črni kos	51
Lisica	53
Zvésta déklica	54
Nuna Uršica	56
Mlada Zôra	59
Mlada Bréda	65
O veselem prihodu presvitlega Cesarja Ferdinanda I. in Cesarice Marije Ane, 1. kimovca 1844 v Ljubljano .	73
O mraku	74
V spominj Matije Čopa	76
Posrčenje	77
Muhe	79

Važnejši tiskarski pogreški :

Čbelica, zvezek I.

str.	vrsta		čitaj	mesto
5	3	od zgoraj	1795	1759.
7	20	„ „	metelčice	metelčico.
22	11	„ spodaj	ustan'	ustan.
28	8	„ zgoraj	podèrèl	pod'r'l.
52	10	„ „	mim'	mem'
53	10	„ „	zaželen	zažêljen.
56	3	„ spodaj	kostij	kostí
59	8	„ zgoraj	prej'	pred.
60	5	„ spodaj	'Ma	Ma.
61	7	„ zgoraj	Pelchofer	Pelckhofer.
62	1	„ „	Kavalar	Kavala.
67	2	„ „	ropočes	ropočes.
71	2	„ spodaj	Vilhelm	Vilhem.
75	3	„ zgoraj	vsáj	sáj.
80	12	„ spodaj	kar	ker.
81	2	„ zgoraj	Odgrinja	ogrinja.
81	10	„ spodaj	plajšč	plajš.

Čbelica, zvezek II.

3	2	„ zgoraj	prihodnjih	prihodnih.
5	3	„ spodaj	predno	preden.
6	3	„ zgoraj	skrbij	skrbí.
14	5	„ „	črne	črni.

str.	vrsta	čitaj		mesto
14	8	od zgoraj	obreztovaršiti	obrestovaršiti.
15	6	„ „	izpijte	izpite.
20	5	„ spodaj	razjasnenem	razjasnjenem.
20	11	„ „	tak'	tak.
21	zadnja vrsta soneta		prijatlica	prijatlice.
28	10	od zgoraj	natisnen'ga	natisnjen'ga.
29	13	„ „	trešči	treši.
30	4	„ „	vrjame	verjame.
34	5	„ spodaj	slišat'	slišat.
39	6	„ zgoraj	Črne	Černe.
39	10	„ „	Črneta	Černeta.
47	2	„ „	Mladina,	Mlvdina'.
62 in 63	podpis pesnika		C	Z.
65	8 vr.	od zgoraj	prej'	pred.
65	6	„ spodaj	'grinjalo	grinjalo.
67	6 i 7	„ zgoraj	Že	Še.
68	3	„ „	Min'ce	Mince.
72	6	„ „	vrjamete	verjamete.
73	2 i 5	„ spodaj	Min'ce	Mince.
75	1	„ zgoraj	oslaž'vala	oslad'vala.

Čbelica, zvezek III.

7	6	„ zdolaj	Sladilka	Sladivka.
9	10	„ zgoraj	gospodič'na	gospodična.
10	5 i 11	„ „	„	„
11	1	„ „	rudeča	rudeče.
15	zadn.	„ „	očij	oči
18	15	„ „	sta zmotili	ste zmotile.

str.	vrsta		čitaj	mesto
23	7	od zgoraj	črkarjev	črkarjov.
26	3	„ spodaj	mrtvaškem	mertvaškem.
27	4	„ zgoraj	ulivat	ulivat'.
27	6	„ „	'zdihljaji	'zdihljeji.
29	7	„ „	malega	maliga.
40	1	„ „	ura	uro.
42	10	„ spodaj	škofijo	škofija.
43	10	„ „	slavit'	slavit.
47	3	„ zgoraj	Tur'k	Turk'.
51	7	„ „	mora	more.
55	2	„ spodaj	d'jat'	djat
82	3	„ zgoraj	z	'z
84	12	„ „	peroti	peruti.

Čbelica, zvezek IV.

4	2	„ „	zdanjih	zdajnih.
6	10	„ zpodaj	„	„
6	7	„ „	stis'k	stisk'.
9	6	„ zgoraj	navadila	navadile.
12	6	„ „	nočij	nočl
17	3	„ „	prej'	pred.
18	3	„ „	„	„
21	10	„ „	prižiga	pržiga.
26	3	„ „	Toda	To da.
27	prideni opazko k 9 vrsti: m. očesi, zrcali.			
38	3	od zgoraj	bogatstva	bogastva.

Čbelica, zvezek V.

17	1	od zgoraj	Šmarijina	Šmarijna.
17	15	„ „	proces'je	preces'je.
18	10	„ „	proces'je	preces'je.
31	7	„ spodaj	Beži	Beži.
42	11	„ zgoraj	zavpijmo	zavpimo.
49	7	„ „	vsaj	saj.
77	5	„ „	žlahtnega	žlatnega.
77	10	„ „	besedij	besedi.

Razven tega čitaj vselej m e j m. med, č r e z m. čez, t u r s k i m. turški, ž m. z pred nj, v vsih oblikih p e s e n m. pesem, ter dostavi apostrof na konci letih besedij; al, skoz, mar, vred, dalj, povsod, tud, moč, tod, drugod, drugač in na početku besedij s predlogom i z ali v z zloženih, kjer bi namestu izpuščenega glasnika „i“ ali „v“ imel stati.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJILNICA

00000485902

